

Pla Director de la Cooperació Espanyola per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global 2024-2027

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

cooperación
española

**Pla Director de
la Cooperació Espanyola per
al desenvolupament sostenible
i la solidaritat global
2024-2027**

SUBSECRETARÍA

Secretaría General Técnica

Vicesecretaría General Técnica

Área de Documentación y Publicaciones

© Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación.

Secretaría de Estado de Cooperación Internacional.

Dirección General de Políticas de Desarrollo Sostenible.

© **AECID**: imágenes pp. 14, 18, 33, 48, 72, 108.

© **Casa África**: imagen p. 34.

© **Fernando González/FIIAPP**: imagen p. 75.

© **MAUC/Nolsom**: imagen p. 8.

© **Miguel Lizana/AECID**: imágenes portada y pp. 10, 26, 31, 57, 63, 66, 78, 84, 86, 90, 92, 94, 100, 104.

© **Pepe Méndez/AECID**: imagen p. 112.

NIPO en papel: 108-24-062-0

NIPO en línea: 108-24-063-6

Depósito Legal: M-22974-2024

Diseño y maquetación: Ángel Merlo.

Impresión: Imprenta de la Dirección General de Comunicación, Diplomacia Pública y Redes.

Catálogo de Publicaciones de la Administración General del Estado: <https://cpage.mpr.gob.es>

En esta publicación se ha utilizado papel libre de cloro reciclado y/o papel de fibra virgen de bosques gestionados de manera sostenible con el certificado "FSC", de acuerdo con los criterios medioambientales de la contratación pública.

A tenor de lo dispuesto en la Ley de Propiedad Intelectual, no está permitida la reproducción total o parcial de esta publicación, ni su tratamiento informático, ni la transmisión de ninguna forma o por cualquier medio, ya sea electrónico, por fotocopia, por registro u otros métodos, ni su préstamo, alquiler o cualquier otra forma de cesión de su uso, sin el permiso previo y por escrito del autor, salvo aquellas copias que se realicen para su uso exclusivo del Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea y Cooperación

CONTINGUT

PRÒLEG	8
1 El Pla Director de la Cooperació Espanyola: un sistema renovat per fer front a la triple transició global	10
2 Dimensió i context de la Cooperació Espanyola: objectius i principis	18
2.1. Objectius i prioritats	19
2.2. Context europeu i internacional	21
2.3. Finançament per al desenvolupament sostenible	22
2.4. Coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible (CPDS)	23
3 La Cooperació Espanyola en el marc de la triple transició: enfocaments i prioritats	26
3.1. Enfocaments transversals	27
3.2. Prioritats sectorials	35
3.3. Prioritats geogràfiques	63
3.4. Prioritats multilaterals	69
4 Planificació	72
4.1. Planificació bilateral	73
4.2. Planificació de l'acció multilateral	74
4.3. Planificació de la Cooperació Espanyola en el marc de la Unió Europea	74
5 Instruments i modalitats destacats	78
5.1. Cooperació tècnica i transferència de coneixement	79
5.2. Cooperació financera	80
5.3. Cooperació delegada	82
5.4. Cooperació triangular i sud-sud	82

6	Acció humanitària	84
	6.1. Una acció humanitària basada en principis, coordinada i amb recursos suficients	86
	6.2. Organitzacions no governamentals humanitàries	87
	6.3. Acció humanitària descentralitzada	87
	6.4. Enfocaments i sectors	88
	6.5. Abast geogràfic	89
	6.6. Resposta davant d'emergències i reducció del risc de desastres	89
7	Educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global	90
8	Aliances i persones per a una prosperitat compartida	94
	8.1. Actors	95
	8.2. Suport a les persones al servei de la Cooperació Espanyola	98
9	Seguiment i rendició de comptes	100
10	Avaluació	104
11	Gestió del coneixement	108
	Annex Indicadors de rendició de comptes consensuats en el moment d'aprovació del Pla Director	112

PRÒLEG

José Manuel Albares Bueno

**Ministre d'Afers Exteriors,
Unió Europea i Cooperació**

El document que teniu a les vostres mans, el Pla Director de la Cooperació Espanyola per al període 2024-2027, marcarà les actuacions de la nostra cooperació durant els propers quatre anys. Es tracta d'un text estratègic en què es defineixen les prioritats geogràfiques i temàtiques de la Cooperació Espanyola, pilar essencial de la nostra política exterior.

La nostra cooperació és la millor expressió de la solidaritat de la ciutadania espanyola i és també una política pública essencial per al progrés i el benestar, un exercici de responsabilitat amb el nostre futur i el del nostre planeta. És la projecció cap a l'exterior dels nostres millors valors –els que ens defineixen com una societat democràtica, humanista i avançada– però també una eina essencial per construir, des d'Espanya i treballant amb els nostres socis, un món pròsper, sostenible i en pau.

Aquest és el primer Pla Director després de l'aprovació, el febrer del passat any, de la Llei 1/2023, de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global i és fruit del mateix consens social i polític que vam aconseguir amb l'aprovació de la Llei i que demostra la transversalitat d'aquesta política pública. Aquest nou Pla Director no és un pla continuista, sinó que incorpora novetats importants d'acord amb la naturalesa innovadora i avantguardista de la nostra nova Llei per dur a terme una cooperació que ens permeti fer front a les grans crisis globals que estem vivint i consolidar Espanya com un actor compromès, proactiu i coherent en benefici del desenvolupament sostenible i referent del nou model de cooperació basat en l'escolta i l'aliança amb els nostres socis.

En primer lloc, el Pla Director 2024-2027 reforça el compromís d'arribar al 0,7 % de la renda nacional bruta en ajuda oficial al desenvolupament per a l'any 2030. Una reivindicació històrica de la societat espanyola. El nostre objectiu és que el 10 % de l'ajuda oficial al desenvolupament es dediqui a l'acció humanitària, en línia amb l'esforç que estem fent en els últims anys.

En segon lloc, inclou l'Àfrica occidental i el Sahel com una de les seves regions prioritàries, juntament amb la rellevància tradicional i permanent de l'Amèrica Llatina, el Carib i el món àrab. Posarem encara més atenció a l'Àfrica subsahariana amb especial èmfasi en la creació d'oportunitats, ocupació i formació per als joves i en l'atenció i protecció dels drets de les dones i les nenes. El Pla director també identifica Ucraïna com a país d'interès especial, fet que ens permetrà continuar treballant en la recuperació i reconstrucció del país. A més, continuarem atenent les crisis humanitàries a tot el món. El nostre compromís amb Ucraïna i amb Palestina, tant des de la defensa del dret internacional i el dret humanitari com des de la mateixa feina de cooperació, és un exercici de coherència i alineament entre la nostra política de cooperació i el conjunt de la nostra política exterior del qual podem estar orgullosos.

Així mateix, en consonància amb l'Agenda 2030, ens fixem com a objectiu i fil conductor de les prioritats temàtiques del Pla director promoure una triple transició social, econòmica i ecològica. La lluita contra la fam, contra el canvi climàtic, la salut, l'educació, l'accés a l'aigua i l'avenç en els drets de les dones i les nenes a través d'una cooperació netament feminista són alguns dels sectors prioritàris del nou Pla director.

Al Pla Director es plasma també el nostre compromís amb el multilateralisme, que es traduirà en l'elaboració d'una Estratègia de política multilateral per al desenvolupament sostenible i que es reflectirà el 2025 a la IV Conferència Internacional sobre Finançament per al Desenvolupament que se celebrarà a Sevilla, en reconeixement de la nostra capacitat d'estendre ponts i sumar voluntats a escala internacional.

Finalment, aquest nou Pla Director integra la reforma del sistema de Cooperació Espanyola i serveix de guia per al seu desenvolupament, tot assenyalant fulls de ruta específics amb els diferents actors del sistema de cooperació: ONGD, sindicats, universitats, comunitats autònomes i ens locals. Al centre de la reforma del sistema se situa l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID) que, gràcies al seu nou Estatut, reforçarà el seu paper com a pedra angular per a la coordinació operativa d'actors i la generació d'aliances.

L'aportació d'especialistes, institucions i entitats de tots els àmbits, als quals agraeixo el seu compromís i les seves propostes, ens ha permès aprovar un document en el qual ens reconeguem tots, com correspon a una política que ens defineix com a país i ens projecta cap al món. Un esforç que contribuirà a reforçar el paper d'Espanya i el nostre compromís amb un món més humà, més just, més sostenible i en pau.

1

EL PLA DIRECTOR DE LA COOPERACIÓ ESPANYOLA: UN SISTEMA RENOVAT PER FER FRONT A LA TRIPLE TRANSICIÓ GLOBAL

La cooperació internacional és una de les senyes d'identitat d'Espanya al món, reflex de la solidaritat de la societat espanyola i de l'aspiració recollida a la Constitució de «col·laborar a l'enfortiment d'unes relacions pacífiques i de cooperació eficaç entre tots els pobles de la Terra». La política de cooperació per al desenvolupament sostenible és també la nostra contribució a un món més pròsper, inclusiu i en pau, i al debat sobre com fem front de manera efectiva als reptes mediambientals, socials i econòmics d'una manera més efectiva, tendint ponts amb altres països i comunitats, amb les quals caminem, aprenem i intentem identificar solucions globals per a reptes compartits. Amb la cooperació per al desenvolupament sostenible, Espanya contribueix a reduir les desigualtats a escala global i a cada país amb què coopera, des del convenciment que les societats menys desiguals són societats més justes, més pròsperes, més segures i més resilients davant de desafiaments com l'emergència climàtica o la inseguretat alimentària.

Els principis i valors de la Cooperació Espanyola en els quals se centra aquest Pla Director són l'expressió de la identitat oberta i plural de la societat espanyola. El Pla Director es fonamenta en l'enfocament de drets humans i la promoció d'un desenvolupament inclusiu i sostenible que garanteixi la igualtat entre tots els éssers humans. A més, el Pla Director aposta per una cooperació que, com el conjunt de la política exterior, és feminista i, per tant, gira al voltant de l'acció internacional, l'apoderament i els drets de les dones i les nenes, la lluita contra la violència i les discriminacions i l'eliminació de les bretxes i desigualtats estructurals.

Un context marcat per l'augment de la incertesa i de les desigualtats

Som conscients que travessem una època de crisis múltiples, superposades i multidimensionals, algunes de les quals cícliques o cronificades, i de transicions accelerades a què hem de fer front de manera ineludible i urgent. Vivim amenaces i desafiaments clau

per al desenvolupament sostenible, des de la qüestió mediambiental fins a noves formes de desafecció política i d'erosió de la democràcia. Un món més inestable en què compartim més riscos, i amb patrons de producció i consum no sostenibles, tal com reflecteixen l'emergència climàtica i l'augment de les desigualtats.

Un món convuls en què sentim les conseqüències de la pandèmia global causada per la COVID-19, de la invasió russa d'Ucraïna i del conflicte al Pròxim Orient, per posar només alguns exemples destacats. Des de la Segona Guerra Mundial no hi havia hagut tants conflictes actius ni desplaçaments forçosos a escala mundial com en aquests moments i no podem descartar un major risc d'inestabilitat política vinculada amb els processos electorals. Aquests i altres factors, com les conseqüències econòmiques de les crisis successives i l'enruriment de les condicions financeres per als països socis han revelat un sistema multilateral fragilitzat que requereix una acció col·lectiva decidida per reforçar-lo. Augmenten la necessitat i la demanda de cooperació per al desenvolupament sostenible i d'acció humanitària, en un context de dificultats de finançament, de replegaments identitaris i corrents de pensament que guanyen protagonisme i que qüestionen la cooperació, els seus valors i objectius, consensuats a escala mundial a l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, els drets humans i el dret internacional, inclòs el dret internacional humanitari.

Reforcem el multilateralisme

L'Agenda 2030, adoptada per consens a l'Assemblea General de les Nacions Unides, proporciona un espai comú i un marc compartit a escala global, amb la finalitat definitiva d'avançar de manera conjunta cap a un desenvolupament sostenible per a tot el planeta. Contribuir a aconseguir-ho és la missió fonamental de la Cooperació Espanyola. Aquesta missió topa amb una desacceleració en la consecució dels ODS, és per això que el compromís amb l'Agenda i el seu impuls són encara més necessaris i urgents.

La nostra política exterior i, en particular, la nostra actuació en matèria de cooperació per al desenvolupament sostenible, s'adapta a aquest escenari incert i canviant característic de la nova realitat internacional. Davant del desafiament dels valors democràtics hem de **reforçar un ordre internacional basat en regles, el multilateralisme i l'acció conjunta per protegir els béns públics globals; per aconseguir solucions compartides de manera inclusiva, per resoldre pacíficament les diferències i prevenir els conflictes i per assegurar-nos de parar una atenció especial a les persones i grups en situació de més vulnerabilitat i desprotecció.**

Aquest Pla Director s'aprova després de la Presidència Espanyola del Consell de la Unió Europea al segon semestre del 2023, que va tenir èxits importants, també en matèria de cooperació. En particular, el **reforç del pilar social a l'agenda de cooperació internacional compartida amb els socis europeus, així com l'impuls de la igualtat de gènere**, per exemple a través de l'adopció de les **directrius sobre cures**, amb què Espanya vol contribuir a potenciar les polítiques de cooperació en aquest àmbit fonamental, o l'impuls de l'**agenda de localització**, mitjançant l'adopció de les Conclusions del Consell sobre el desenvolupament de l'Agenda 2030 per assolir els objectius i accelerar la localització dels ODS.

Tot això es tradueix en una alineació de les prioritats d'aquest Pla Director amb l'agenda europea i internacional de desenvolupament sostenible a través de l'acció conjunta per abordar la triple transició social, econòmica i ecològica de manera que aquesta contribueixi, a més de la preservació del planeta, a generar noves oportunitats per a totes les persones (ocupacions verdes, digitalització inclusiva, nous contractes socials per a una major cohesió social i un reforç de la participació política i de la ciutadania). Aquesta alineació facilita la contribució de la Cooperació Espanyola i europea al marc multilateral i ajudarà a crear i reforçar aliances amb diversos actors, una de les característi-

ques més apreciades del nostre sistema de cooperació.

Llei 1/2023, de 20 de febrer, de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global, fons i forma del nou Pla Director

El nou Pla Director veu la llum en un moment de grans desafiaments i oportunitats, tant per la reestructuració que viu el sistema internacional com pel procés de transformació del sistema espanyol de cooperació per al desenvolupament sostenible, resultat de l'aprovació de la Llei 1/2023 amb un gran consens social i polític. La llei planteja **una reforma profunda i àmplia de la cooperació que ens permeti estar més preparades per afrontar aquests desafiaments globals, posant les persones i el planeta al centre de l'acció.** La Llei suposa l'adaptació del model de Cooperació Espanyola als paradigmes internacionals actuals i la definició d'un model innovador per als propers anys. Aquest èxit de concertació ha estat en si mateix un procés de reforç del nostre sistema de cooperació i suposa un excel·lent punt de partida per a aquest Pla Director, que posa l'accent en una visió de conjunt del sistema i assegura una articulació més àmplia i millor dels actors que l'integren per obtenir millors resultats i més impacte.

Vint anys després de l'aprovació del marc legislatiu anterior, la Llei 1/2023 suposa una fita per a la Cooperació Espanyola. Primer, perquè la llei recull l'objectiu de destinar el 0,7 % de la renda nacional bruta (RNB) a l'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) per a l'any 2030. És un objectiu ambiciós que requereix els esforços de totes les administracions públiques i un creixement sostingut dels recursos financers, però també de les capacitats del sistema. Així mateix, es reforça el nexa acció humanitària-desenvolupament sostenible-pau i es fixa un mínim **del 10 % de l'AOD per a ajuda humanitària, dotant-la d'autonomia estratègica i de capacitat suficient perquè sigui efectiva.** Això és coherent amb la defensa i la construcció de la pau, un dels principals eixos de l'acció exterior espanyola, i una millor articulació de les agendes de desen-

volupament i humanitàries, que contribueixen a consolidar una lògica d'intervenció de la Cooperació Espanyola basada en «ser allà on és més necessària».

En segon lloc, aquest Pla Director és també una guia per a l'aplicació i el desenvolupament de la reforma del sistema. Això s'aconsegueix amb la millora dels instruments i modalitats de cooperació i amb el suport i consolidació dels actors del sistema mitjançant reformes normatives previstes a la Llei, que es desenvolupen durant el període de vigència d'aquest pla. L'enfortiment del conjunt del sistema és una condició necessària per incrementar substancialment els fons que preveu la Llei 1/2023.

La **Llei reforça l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID)** com a pedra angular del sistema de cooperació i la dota d'un nou Estatut que reforçarà les seves capacitats de manera estructural, en particular els recursos humans de l'AECID i les capacitats per generar aliances i la coordinació operativa d'un sistema plural i divers. Amb l'**Estatut de les persones cooperants** assegurarem la consolidació d'una carrera professional digna i atractiva que atregui i retengui talent per al sector, així com la capacitat, especialització i promoció dels nostres professionals. La Llei suposa també una millora de l'eficàcia, la transparència i la rendició de comptes de la cooperació per al desenvolupament sostenible amb la creació d'una **Oficina d'Avaluació de la Cooperació Espanyola** (OECE, per les seves sigles en espanyol) com a estructura reforçada. També reforçarem el sistema amb la reforma de la cooperació financera mitjançant la **creació del Fons Espanyol de Desenvolupament Sostenible (FEDES)** com un instrument més àgil i amb una gamma d'operacions més àmplia que permeti aconseguir més recursos per finançar el desenvolupament sostenible als països socis. Així mateix, la Llei preveu **una adaptació de la normativa de subvencions** a les especificitats de la cooperació per al desenvolupament sostenible i permet reduir càrregues burocràtiques i preservar i reforçar al mateix temps la trans-

parència, l'eficiència i la rendició de comptes necessàries.

Finalment, la **reforma dels òrgans de coordinació i consulta** és un objectiu de la Llei i, per extensió, d'aquest Pla Director. En aquest sentit, tenen un lloc central la creació del nou **Consell Superior de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible i de la Conferència Sectorial**, que permetrà articular millor la cooperació descentralitzada, un dels elements amb més valor afegit del nostre model, i reforçar el diàleg i la participació institucionals amb la societat civil. Cal destacar també la posada en marxa d'una nova comissió interministerial que permetrà la coordinació reforçada dels departaments de l'Administració General de l'Estat en la política de cooperació per al desenvolupament sostenible.

El Pla Director defineix els objectius i les actuacions de la Cooperació Espanyola per als propers quatre anys

Volem promoure un abordatge de la **triple transició social, econòmica i ecològica** en què estem immersos per disminuir o eradicar les bretxes de desigualtat en comptes d'ampliar-les, incloent els desafiaments i oportunitats de digitalització en tots els àmbits, per generar oportunitats sense deixar ningú enrere. És per això que apostem per la justícia social, ambiental i climàtica; per una cohesió social basada en la inclusió, el respecte de la diversitat i la no discriminació; per l'articulació de nous contractes socials que tinguin en compte les generacions futures i que promoguin institucions democràtiques que rendeixin comptes davant de la ciutadania, que garanteixin la participació política i l'accés a la justícia i que protegeixin els drets humans, tot garantint l'accés igualitari als serveis públics.

Per aquest motiu, continuarem duent a terme una **cooperació feminista, compromesa amb els drets humans, la justícia social, ambiental i climàtica, la lluita contra la pobresa i les desigualtats, el reconeixement de la diversitat i l'eradicació de totes les formes de violència i**

discriminació, des d'una perspectiva interseccional. A més d'aquests principis horitzontals o transversals, pels quals es guiarà tota l'acció de la Cooperació Espanyola, apostarem per prioritzar àmbits de treball estratègics i en els quals tenim una trajectòria consolidada i un clar valor afegit, com la construcció de la pau i la governança democràtica, la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones i les nenes, la salut, els drets humans a l'aigua i el sanejament, l'educació i la formació professional, la seguretat alimentària i la lluita contra la fam, la lluita contra el canvi climàtic i contra la pèrdua de biodiversitat, o el creixement econòmic inclusiu i sostenible, sense oblidar en cap

moment el paper fonamental de la cultura com a motor de desenvolupament sostenible.

Volem impulsar una cooperació internacional per al desenvolupament sostenible que canalitzi de **manera eficaç, eficient, participativa i transparent** el compromís d'Espanya amb el compliment dels ODS a escala global, parant una atenció especial a la generació i l'enfortiment d'aliances innovadores que permetin aconseguir l'acceleració necessària per a la Dècada d'Acció per al compliment de l'Agenda 2030.

Per aquest motiu, la Cooperació Espanyola emprarà de manera combinada **els diferents instruments a la seva disposició, des de l'acció humanitària i l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global fins a les diferents**

modalitats de cooperació per al desenvolupament sostenible: una cooperació financera renovada, canalitzada a través del nou FEDES; una cooperació multilateral més ambiciosa; una cooperació bilateral i multilateral, una cooperació regional i una cooperació triangular reforçades; una gestió de la cooperació delegada més estratègica; una cooperació tècnica que mobilitzi aliances entre diversos actors i doni suport al desplegament de capacitats institucionals als països socis; i una ajuda programàtica i mecanismes de finançament de projectes i programes amb administracions públiques, entitats de la societat civil (espanyola i local), organitzacions de pobles indígenes, etc., més àgils i adaptades en funció del context, per aconseguir més impacte.

El Pla Director aposta de manera clara per la localització dels ODS i l'enfocament de desenvolupament en transició, des d'una visió del desenvolupament sostenible que vagi més enllà del mesurament macroeconòmic de la renda i tingui en compte adequadament les bretxes de desigualtat, les debilitats i els desafiaments institucionals, la dimensió mediambiental i les vulnerabilitats davant del canvi climàtic. Igualment, considerem més necessària que **mai la mobilització coordinada i coherent per aconseguir els ODS de tots els actors de la Cooperació Espanyola, que es caracteritzen per la seva pluralitat i diversitat**: Administració General de l'Estat, cooperació descentralitzada, ONGD (actor clau per a la mobilització de la solidaritat de la societat espanyola i la construcció d'aliances amb actors locals), sector privat empresarial i de l'economia social, sindicats, universitats i acadèmia.

On plantegem dur a terme la nostra cooperació per al desenvolupament sostenible

D'acord amb el que estableix la Llei de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global, la Cooperació Espanyola prioritzarà el treball amb els països socis del nord d'Àfrica, el Pròxim Orient i l'Àfrica subsahariana (en particular als països de l'Àfrica occidental i el Sahel i els països de parla espanyola i por-

tuguesa), així com amb els països de l'Amèrica Llatina i el Carib, inclòs el marc iberoamericà. Més enllà de la relació bilateral amb països socis (que per primera vegada es defineixen en una única llista de països prioritaris sense més etiquetes, inclosos països «graduats» com Xile i Uruguai, i amb un enfocament de la cooperació per al desenvolupament sostenible amb els països socis més basat en les aliances horitzontals que en la visió tradicional sobre «l'ajuda»), el Pla Director estableix regions prioritàries per articular enfocaments i visions regionals.

L'acció humanitària espanyola seguirà donant suport a les crisis cròniques prioritzades a les seves estratègies de context (Amèrica Llatina i Carib, el Sahel, campaments de població refugiada sahrauí, les crisis regionals de Síria i Palestina, Ucraïna i l'Afganistan), abordant al mateix temps aquelles emergències que sorgeixin durant el període de vigència del Pla Director en atenció a les crides humanitàries que es produeixin, per exemple en resposta a desastres naturals, prioritzant els països i contextos on puguem aportar més valor afegit.

A més de les regions i països prioritaris assenyalats anteriorment, i de manera extraordinària, serà possible identificar altres països d'interès on la Cooperació Espanyola pugui treballar d'una manera més puntual, en particular per promoure els béns públics globals o respondre a les crisis (més enllà de l'acció humanitària) o els desafiaments de desenvolupament que es puguin plantejar. En el moment de l'elaboració d'aquest Pla Director s'inclouen en aquesta categoria Ucraïna (on la Cooperació Espanyola i la seva acció humanitària han estat molt presents des de l'agressió russa del febrer del 2022), així com l'Afganistan.

Segons el context i les característiques del país o la regió, la Cooperació Espanyola adoptarà marcs d'associació (com a instrument de planificació estratègica preferent que permet alinear-se amb els objectius de desenvolupament del país soci), aliances per al desenvolupament sostenible (basades en una visió de desenvolupament

lupament en transició i centrades en sectors o àmbits identificats com a catalitzadors per a la consecució de béns públics globals i regionals i per impulsar polítiques públiques inclusives i innovadores que permetin superar les principals bretxes de desigualtat) o estratègies de cooperació (en aquelles situacions i països on no sigui possible o pertinent, per diferents motius, subscriure marcs d'associació o aliances per al desenvolupament sostenible).

Aliances per assolir els nostres objectius

El Pla Director aposta de manera clara per una acció multidimensional, entre diversos actors i a diversos nivells i per impulsar la creació d'aliances innovadores per al desenvolupament sostenible.

La Cooperació Espanyola treballarà preferentment amb les institucions públiques i les organitzacions de la societat civil dels països socis.

Com a Estat membre de la Unió Europea, Espanya treballarà d'acord amb les estratègies i plans humanitaris i en matèria de cooperació per al desenvolupament sostenible de la Unió Europea; continuarà potenciant el paper de la *Practitioners' Network*, de l'Associació d'Entitats Financeres Europees per a la Cooperació Internacional (JEFIC) i de la xarxa d'Institucions Culturals Nacionals (EUNIC); continuarà impulsant l'enfocament Equip Europa i participarà activament en les diferents Iniciatives de l'Equip Europa (TEI) o en l'estratègia *Global Gateway*, a més de continuar treballant al costat de la Comissió Europea i la resta d'estats membres com un dels principals gestors de fons delegats en el marc del sistema europeu de cooperació.

Com a país fermament compromès amb el multilateralisme, Espanya tindrà com a soci fonamental el sistema de les Nacions Unides, així com l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE), les institucions financeres internacionals i els bancs multilaterals i regionals de desenvolupament, així com altres organismes internacionals humanitaris, de drets humans i de desenvolupa-

ment que tenen un paper clau a l'esfera internacional. Així mateix, continuarà participant activament en altres fòrums multilaterals, com el G20. Per aquest motiu, s'adoptarà una estratègia de política multilateral per al desenvolupament sostenible que articuli una visió de conjunt sobre els principals desafiaments a escala global i de la resposta i els eixos d'actuació que es volen promoure, des d'un enfocament multilateral per part de la Cooperació Espanyola. Així mateix, s'elaboraran nous marcs d'associació estratègics amb els organismes i institucions multilaterals identificats com a prioritaris.

Finalment, segons la seva llarga trajectòria d'aposta per **la cooperació i la integració regional**, treballarà al costat d'organitzacions com la Unió Africana, la Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental (CEDEAO), el Sistema d'Integració Centreamericà (SICA), la Comunitat del Carib (CARICOM) o la Comunitat d'Estats Llatinoamericans i Caribenys (CELAC). A més, la Cooperació Espanyola continuarà prioritzant l'àmbit iberoamericà com a context de cooperació a través de l'impuls dels seus diferents instruments d'actuació.

En definitiva, el Pla Director de la Cooperació Espanyola és un document innovador que reforça el paper d'Espanya com a actor internacional en matèria de cooperació per al desenvolupament sostenible, tot alineant les seves prioritats amb les agendes globals i establint els mecanismes de reforma del sistema que permetin una cooperació efectiva i reforçada per fer front a un sistema internacional cada vegada més complex i caracteritzat per crisis superposades, apostant per accelerar el compliment dels ODS a la recta final de l'Agenda 2030 per aconseguir un món més just, sostenible i en pau.

2

DIMENSIÓ I CONTEXT DE LA COOPERACIÓ ESPANYOLA: OBJECTIUS I PRINCIPIS

2.1. Objectius i prioritats

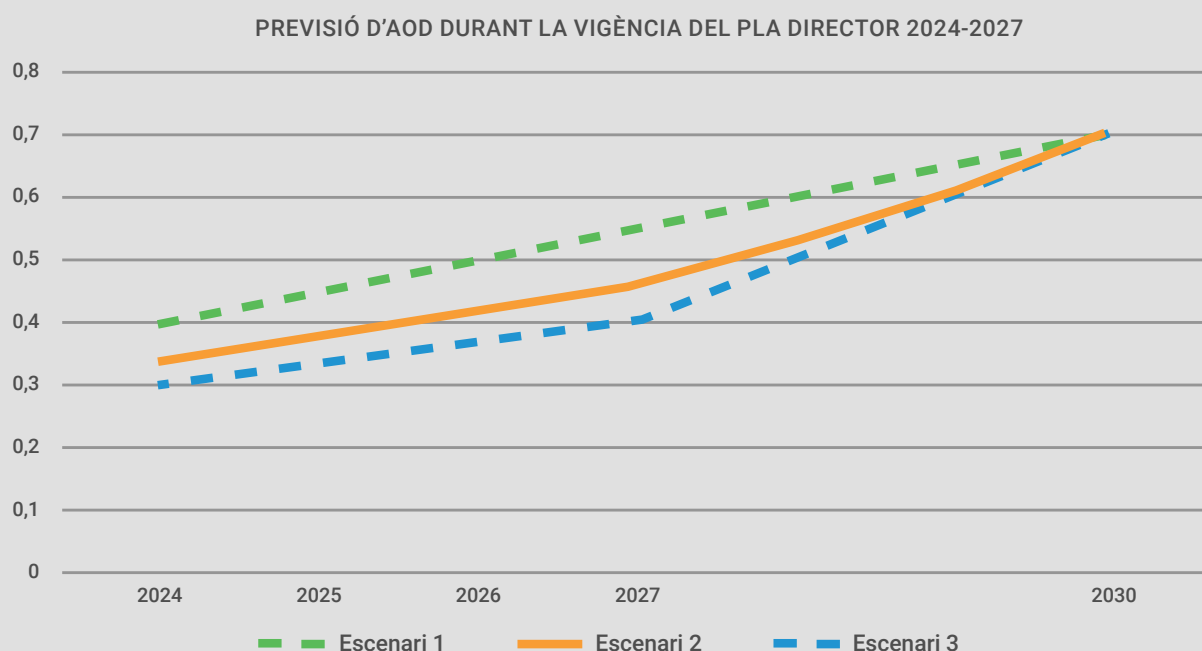
L'aprovació per un ampli consens parlamentari de la Llei 1/2023 de Cooperació Internacional per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global emmarca l'ambició dels objectius recollits en aquest Pla Director. Juntament amb la necessitat d'acomodar el marc jurídic de la Cooperació Espanyola als reptes del món actual, la llei parteix de la voluntat de reforçar els instruments administratius, financers i operatius de la política de cooperació per al desenvolupament sostenible i l'acció humanitària.

Alineant-se amb els objectius de l'Agenda 2030, aquest Pla Director defineix els següents objectius i prioritats:

- Se seguirà fent una cooperació emmarcada en la política de desenvolupament sostenible europea, de manera que es treballarà dins del Consens Europeu de Desenvolupament, tot contribuint a reforçar el pilar social i la urgència d'abordar la triple transició per generar noves oportunitats per a una vida digna i no noves bretxes de desigualtat.
  - Es reforçarà el compromís amb el multilateralisme que ha guiat tradicionalment a la Cooperació Espanyola en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament sostenible i l'acció humanitària. En aquest sentit, i d'acord amb el que preveu la Llei 1/2023, s'elaborarà una nova estratègia de política multilateral per al desenvolupament sostenible.
  - Pel que fa a les prioritats geogràfiques, es treballarà amb els països socis i les regions prioritàries de la Cooperació Espanyola definides a la nova Llei de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global: l'Amèrica Llatina i el Carib, el nord d'Àfrica, el Pròxim Orient i l'Àfrica subsahariana, en particular els països de l'Àfrica occidental i el Sahel.
  - Respecte als enfocaments transversals i les prioritats sectorials, la Cooperació Espanyola
- la apostarà per abordar de manera integral la triple transició social, ecològica i econòmica, concentrant-se en sectors i temàtiques en què pot tenir més impacte i valor afegit, sempre des d'un enfocament de drets humans i de reconeixement de la diversitat cultural. S'aprofundirà en el disseny d'una cooperació feminista, de manera que la igualtat de gènere i l'enfocament feminista siguin una prioritat tant transversal com sectorial. També s'aprofundirà en el treball en matèria de sostenibilitat mediambiental des d'aquest doble enfocament.
- La cooperació i l'acció humanitària espanyoles reforçaran igualment l'enfocament de nexes acció humanitària-desenvolupament-pau per fer front a desafiaments complexos, tot apostant per la construcció de la pau i la prevenció de conflictes, la resiliència i l'acció anticipatòria davant dels desastres.
  - Des del punt de vista de la dimensió interna del sistema, es treballarà per materialitzar el procés de reforma institucional iniciat amb la Llei. S'incentivarà la innovació i el reforç de les capacitats institucionals i humanes de la Cooperació Espanyola i es treballarà per reforçar la gestió del coneixement. S'enfortiran els òrgans de governança del sistema de la Cooperació Espanyola, tot millorant-ne la coordinació i l'eficàcia, i s'abordarà una reforma institucional ambiciosa del sistema, inclòs un nou Estatut per a l'AECID i la creació de l'Oficina d'Avaluació de la Cooperació Espanyola (OECE).
  - A més, es reforçarà la coordinació del conjunt d'actors amb un enfocament de coherència de polítiques i de construcció d'aliances; es continuarà estrenyent els llaços amb la cooperació descentralitzada i la societat civil i impulsant el paper de les ONGD com a actors fonamentals del sistema, del sector privat, els sindicats, les universitats i els centres de recerca, etc.

Finalment, la llei fixa per primera vegada a la història d'Espanya l'objectiu d'arribar al 0,7 % de la renda nacional bruta (RNB) per a l'ajuda oficial al desenvolupament (AOD) l'any 2030, una demanda històrica de la societat espanyola. Per la seva pròpia naturalesa, aquest objectiu està condicionat per factors exògens a la política de cooperació per al desenvolupament sostenible, com l'evolució de la renda nacional espanyola i la situació política i so-

cioeconòmica global, que condiciona alguns elements que afecten directament la comptabilització de l'AOD, com es va poder veure durant la vigència del Pla Director anterior amb la crisi de persones refugiades procedents d'Ucraïna o la pandèmia de la COVID-19. És per això que s'opta per treballar amb diferents escenaris, si bé tots ells conflueixen en l'objectiu fixat per la Llei, segons es mostra al gràfic següent:

Hem de tenir present que l'objectiu d'arribar al 0,7 % és un objectiu col·lectiu que implica els diversos actors públics responsables de la presa de decisions i gestors en matèria d'AOD, des dels diferents departaments ministerials fins a la cooperació descentralitzada. Per tant, resulta imprescindible treballar des del compromís de tots aquests actors. El procés de preparació de la IV Conferència Internacional sobre Finançament per al Desenvolupament, entre d'altres, és una bona oportunitat per ma-

durar consensos i línies de treball que hauran de ser compartides.

Al mateix temps, els diferents tipus de fluxos que constitueixen l'AOD (bilaterals, multilaterals, multibilaterals, etc.) requereixen capacitats, estratègies i instruments diferents. El grau i el ritme de desenvolupament i reforç d'aquestes capacitats, estratègies i instruments condicionaran també la velocitat de l'assoliment del camí.

A partir d'aquests elements, podem identificar tres escenaris:

ESCENARI 1:

escenari d'augment lineal de l'AOD. En aquest escenari, tendencialment, cada any s'augmenta en la mateixa proporció fins a arribar a l'objectiu del 0,7 %

ESCENARI 2:

el creixement durant els primers anys és més limitat, a causa de la necessitat de reforçar prèviament les estructures de gestió del sistema per poder absorbir de manera ordenada, eficaç, coherent i estratègica els augments pressupostaris futurs. El ritme s'accelera un cop aplicades les reformes que permetin mobilitzar més recursos, per exemple, a través d'una cooperació financera reforçada.

ESCENARI 3:

s una variació de l'anterior. La pròrroga pressupostària del 2024 i el fort augment de la RNB fan que el creixement sigui més modest durant la primera part del camí. A partir del treball conjunt amb tots els actors i de la reforma del sistema, tenim previst disposar d'instruments, noves estratègies i capacitats suficients per créixer de manera més pronunciada en els anys pròxims a 2030.

2.2. Context europeu i internacional

El marc polític i jurídic de les polítiques de cooperació per al desenvolupament sostenible és diferent del 1998, quan va entrar en vigor la llei espanyola de cooperació internacional anterior. Destaquen, entre altres qüestions, l'impuls de l'agenda d'eficàcia de l'ajuda i de finançament del desenvolupament i l'adopció, el 2015, de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible, a més del salt qualitatiu per a la política de cooperació internacional de la UE que va suposar l'adopció del Consens Europeu de Desenvolupament.

Ens situem en l'àmbit multilateral i global en un context d'urgència històrica, a només 6 anys de l'horitzó de l'any 2030 i després dels impactes de diverses crisis superposades que ens obliguen a duplicar els esforços per complir l'Agenda a temps. Així mateix, la cooperació internacional per al desenvolupament sostenible ha viscut canvis notables, en els quals la cooperació sud-sud i triangular i el reforç de la participació dels països en desenvolupament a les institucions de governança mundial són cada vegada més importants, a més de la irrupció i la consolidació d'actors que no formen part de l'OCDE i de nous instruments de cooperació.

En aquest sentit, treballarem per enfortir els consensos internacionals en matèria de cooperació per al desenvolupament sostenible, en particular els relacionats amb la lluita contra la pobresa, la fam i les desigualtats, l'impuls de la igualtat de gènere, els drets humans i la democràcia, els nous contractes socials i unes transicions econòmica i ecològica justes.

La Cooperació Espanyola està compromesa amb un multilateralisme més fort, reformat i revitalitzat, basat en normes i amb unes Nacions Unides més inclusives, és per això que la seva imbricació en el sistema multilateral és important. Dins de l'esquema multilateral, el sistema de desenvolupament sostenible de l'ONU serà el principal soci de treball de la Cooperació Espanyola, que dona suport activament al procés de reforma que s'està duent a terme. En el context de l'OCDE es continuarà tenint un paper clau, en particular en el debat intern d'aquesta organització sobre el futur de la cooperació internacional. S'aplicaran les recomanacions del CAD de l'OCDE, entre d'altres coses, per tenir un paper de referència en l'aplicació de l'Aliança Global per l'Eficàcia del Desenvolupament. Espanya procurarà que el CAD mantingui els seus valors i difongui els seus estàndards i recomanacions, però també que s'apropi a països no membres amb punts de vista diferents i aprengui d'aquests, impulsant, per exemple, la cooperació triangular i sud-sud. Per sobre de tot això, incentivarem que des de l'OCDE s'apliqui un enfocament que respongui als desafiaments globals i adopti enfocaments multidimensionals més enllà del nivell de renda dels països socis.

El G20 també és un marc de referència medullar. En particular, el Grup de Treball de Desenvolupament, creat el 2010, centra la seva tasca en la reducció de les bretxes de desenvolupament i de la pobresa com a elements integrals de l'objectiu més ampli del G20 d'aconseguir un creixement fort, sostenible i equilibrat i de garantir una economia mundial més sòlida i resistent per a tothom, amb enfocament de gènere i respecte de la diversitat. El Grup de Treball té

com a referència el Pla d'acció del G20 sobre l'Agenda 2030. Espanya, com a convidat permanent del G20, seguirà plenament compromesa a aportar el seu coneixement i visió en matèria de desenvolupament sostenible i a treballar amb les presidències successives perquè el G20 pugui ser un instrument fonamental en el compliment dels ODS.

Per garantir un enfocament estratègic de totes aquestes accions, i en compliment de la Llei, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació (MAUC), a través de la seva Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional (SECI), conjuntament amb el Ministeri d'Economia, Comerç i Empresa i amb la participació d'altres departaments ministerials, elaborarà una estratègia de política multilateral per al desenvolupament sostenible.

A la Unió Europea s'està produint un debat profund sobre la cooperació i la generació d'aliances per al desenvolupament sostenible en el context del nou panorama geopolític. Espanya continuarà tenint un paper actiu amb l'objectiu de projectar els principis i valors de la nostra cooperació i de seguir avançant cap a una cooperació europea més espanyola i una Cooperació Espanyola més europea. Així mateix, apostarem per continuar apropant els bancs multilaterals de desenvolupament a l'agenda de cooperació de la Unió Europea i de les Nacions Unides, per contribuir així a una acció conjunta més estratègica i coordinada.

2.3. Finançament per al desenvolupament sostenible

La mobilització dels mitjans necessaris per assolir impactes significatius en el compliment de l'Agenda 2030 a escala global és un dels objectius d'aquest Pla Director, en el marc de l'Agenda d'Acció d'Addis Abeba. La Cooperació Espanyola ha exercit un paper important en els últims anys en aquests assumptes i ho seguirà fent de cara a la Quarta Conferència Internacional

sobre Finançament per al Desenvolupament, que tindrà lloc a Espanya el 2025. Aquesta conferència representarà una gran oportunitat perquè la comunitat internacional impulsi la mobilització de totes les polítiques i els recursos per a l'acceleració i el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible el 2030.

Les crisis del deute i el cost del finançament actuals afecten la majoria dels països en desenvolupament i milers de milions de persones arreu del món. Cal reforçar els mecanismes per a la prevenció de les crisis del deute, millorant-ne la gestió i la transparència; trobar solucions per als països en desenvolupament que s'enfronten a greus restriccions fiscals i millorar els mecanismes de resolució de crisis del deute. Els nostres models de creixement i fluxos financers no estan plenament alineats amb l'Agenda 2030 i continuen basant-se en un indicador, el PIB, que no reflecteix adequadament les complexitats del desenvolupament sostenible. Cal augmentar de manera significativa l'accés al finançament concessional per als països en desenvolupament. La reforma dels bancs multilaterals de desenvolupament ha d'assegurar que les prioritats dels països receptors i les millores en matèria d'eficàcia i d'impacte en el desenvolupament sostenible se situen al centre dels debats.

Tot i els avenços, a la majoria dels països continua havent-hi un gran potencial per incrementar la mobilització de recursos domèstics per al desenvolupament. Per aquest motiu, són necessàries reformes per aconseguir sistemes fiscals més progressius, transparents, eficients i eficaços que estiguin reforçades per la capacitat tècnica i innovacions tecnològiques i millores en l'elaboració i aplicació dels estàndards fiscals internacionals. Cal simplificar les normes fiscals, adaptar-les a les necessitats i prioritats dels països en desenvolupament i abordar adequadament les maneres en què operen els mercats moderns i es duen a terme els negocis tot garantint pràctiques fiscals equitatives que fomentin una mobilització eficaç dels ingressos nacionals.

L'elecció d'Espanya com a seu de la Conferència posa en relleu el lideratge del nostre país en l'assoliment de consensos, l'obertura al diàleg i la construcció de ponts entre els diferents actors. Això és així gràcies al suport i la solidaritat de la ciutadania espanyola. L'agenda de finançament integrada en un únic marc amb perspectiva de desenvolupament sostenible les polítiques fiscals, la cooperació internacional per combatre els fluxos il·lícits i l'evasió, el volum i l'eficàcia de l'Ajuda Oficial al Desenvolupament, la mobilització de recursos domèstics i el finançament privat, els vincles entre comerç i desenvolupament, la sostenibilitat del deute, la ciència i la tecnologia i la reforma de la governança del sistema financer internacional. D'altra banda, la Conferència serà fonamental per alinear les agendes de desenvolupament de les Nacions Unides, les institucions financeres internacionals i els bancs de desenvolupament.

El Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, a través de la seva Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional, treballarà intensament amb els altres ministeris (també en el marc de la Comissió Interministerial de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible) de cara a la preparació de la IV Conferència Internacional i per coordinar les posicions espanyoles sobre els diferents assumptes que aborda de manera interconnectada aquesta agenda, des d'un enfocament de coherència de polítiques per al desenvolupament sostenible. També establirà espais de diàleg i intercanvi al respecte amb la cooperació descentralitzada, organitzacions de la societat civil, el món acadèmic i el sector privat, així com amb les comissions de cooperació internacional per al desenvolupament del Congrés dels Diputats i el Senat.

2.4. Coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible (CPDS)

L'Agenda 2030 ha significat un canvi en el concepte de coherència de les polítiques en l'acció

exterior, que es cristal·litza, d'altra banda, en una meta concreta emmarcada en l'ODS 17 (la meta 17.14). Paral·lelament, el sistema d'indicadors dels ODS destaca diversos aspectes en referència als mecanismes institucionals que articulen el seu sistema de CPDS: el compromís polític i institucional al més alt nivell, la incorporació d'una visió a llarg termini, la coordinació interministerial i intersectorial necessàries, els processos de participació i inclusió d'actors, la integració de les diverses dimensions del desenvolupament sostenible, les consultes i coordinació multinivell, la notificació i la rendició de comptes, els recursos financers i les eines adequades, etc. Per tot el que s'ha exposat, cal treballar amb l'enfocament *whole of government* i *whole of society* per accelerar l'assoliment de l'Agenda 2030. En el context internacional, des de les entitats multilaterals (Nacions Unides, OCDE) i la UE s'han ofert pautes i marcs conceptuals rellevants per abordar la CPDS des d'una nova cultura de gestió de polítiques públiques que potencii l'eficàcia en l'aplicació de l'Agenda 2030.

Tal com estableix la Llei 1/2023, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació és responsable de la planificació, direcció, execució i avaluació de la política de cooperació per al desenvolupament sostenible desenvolupada pel conjunt de l'Administració General de l'Estat i les entitats públiques dependents, així com de la coordinació de totes les actuacions dels altres departaments ministerials i el foment del treball conjunt i col·laboratiu amb la resta d'administracions públiques que, en l'àmbit de les seves competències, dugin a terme actuacions en aquesta matèria, en compliment dels principis de lleialtat institucional i col·laboració entre administracions. En concret, la Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional és l'òrgan superior d'aquest ministeri directament responsable de la planificació i l'execució de l'acció del Govern en l'àmbit de la política de cooperació per al desenvolupament sostenible i exerceix la direcció política de la cooperació per al desenvolupament sostenible de l'Administració General de l'Estat i els organismes

dependents, coordinant la política de cooperació per al desenvolupament sostenible i assegurant així el lideratge a l'hora de fer operatiu el principi de coherència de les polítiques en aquest àmbit.

Per al disseny de les propostes que aquest Pla Director recull en relació amb la coherència de les polítiques en el marc de la cooperació per al desenvolupament sostenible s'han tingut en compte, a més de les aproximacions essentials procedents dels organismes internacionals citats, la revisió d'experts (*peer review*) duta a terme pel CAD de l'OCDE el 2021, l'Avaluació del V Pla Director i les aportacions del grup de treball sobre l'Agenda 2030 del Consell de Cooperació. En el context d'una reforma del sistema de la Cooperació Espanyola que té al centre de la seva norma bàsica la coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible, s'assenyalen diverses accions per fomentar-la i reforçar-la:

- La Llei 1/2023 estableix que, pel que fa a la política de cooperació per al desenvolupament sostenible, la CPDS s'abordarà en els òrgans de coordinació i consulta establerts en aquesta llei. Per això, la posada en marxa de la Conferència Sectorial de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible, de la nova Comissió Interministerial i del Consell Superior de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible, com a òrgans reforçats, serà una peça fonamental per impulsar la coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible.
- Impulsar la interacció entre el nou Consell Superior de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global i el Consell de Desenvolupament Sostenible.
- Seguir ampliant i enriquint els espais de participació en els processos de planificació i consulta de les eines de planificació estratègica, per fer confluïr de manera articulada la presència del nombre d'actors més elevat possible implicats en aquests processos.

- Convocar anualment el Fòrum de Planificació i Eficàcia de la Cooperació Espanyola (Fòrum PECE) com a espai de diàleg i participació oberta del conjunt dels actors espanyols, per promoure l'intercanvi d'informació entre diversos actors més enllà dels òrgans de consulta i participació previstos a la Llei.
- Millorar i optimitzar l'informe de la mètrica TOSSD (Suport Oficial Total per al Desenvolupament Sostenible) com a eina necessària per definir la coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible en clau dels ODS, augmentant la base d'informants i els fluxos que es notifiquen.

3

LA COOPERACIÓ ESPANYOLA EN EL MARC DE LA TRIPLE TRANSICIÓ: ENFOCAMENTS I PRIORITATS

El marc temporal d'aquest Pla Director (2024-2027) serà decisiu per recuperar el terreny perdut com a conseqüència de les crisis sanitària, alimentària i energètica, les conseqüències de l'emergència climàtica i per fer front a l'amenaça per al multilateralisme i la pau que suposa l'auge d'agendes il·liberals. A l'objectiu central de combatre la pobresa (que ha augmentat per primera vegada en tres dècades després de la COVID-19) i les desigualtats de tot tipus, s'hi suma la necessitat de reduir les bretxes de gènere, des d'un enfocament feminista, i promoure la democràcia i la participació plena de la ciutadania, salvaguardant els drets humans de totes les persones (i en particular de les més discriminades i vulnerables), al mateix temps que es protegeix el medi ambient.

La transformació que suposa la triple transició no parteix d'una situació comparable a totes les regions i els països. El Pla Director identifica aquestes tres dimensions clau de la transició o transformació a escala global i local i en aquest triple escenari s'emmarquen els eixos fonamentals de l'acció en què la Cooperació Espanyola centrarà el seu esforç, tenint sempre en compte els enfocaments transversals identificats com a prioritaris.

La defensa del multilateralisme i el reforç de les institucions democràtiques són els elements a partir dels quals s'estructura l'agenda de la Cooperació Espanyola. Les seves prioritats s'emmarquen en l'objectiu principal de l'acció exterior espanyola de promoció i construcció de la pau. Una pau que ha de ser duradora i respectuosa amb els drets humans. Per això, la governança democràtica amb enfocament de drets s'ha d'entendre també com un objectiu que habilita les tres transicions, en el marc de l'ODS 16. La consolidació d'institucions públiques que assegurin l'exercici dels drets humans de tota la ciutadania i que estiguin fonamentades en el bon govern i la lluita contra la corrupció es converteix en un element prioritari en un context de crisi del sistema internacional i d'amenaça del pluralisme polític. El

paper de les institucions públiques en la defensa de la diversitat i la no discriminació ha de ser un element permanent que emmarqui les accions desenvolupades en el marc d'aquest Pla Director.

3.1. Enfocaments transversals

3.1.1 Enfocament de drets humans

L'enfocament basat en els drets humans (EBDH) en la cooperació per al desenvolupament sostenible es basa, des del punt de vista normatiu, en el compliment de les normes internacionals de drets humans i, des del punt de vista operatiu, s'orienta a la promoció i protecció d'aquests drets, universals, inalienables, imprescriptibles, indivisibles i interdependents. El seu propòsit és corregir les pràctiques discriminatòries i les bretxes d'accés equitatiu als serveis públics i als espais de decisió que obstaculitzen el progrés del desenvolupament sostenible, com assenyala l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans de les Nacions Unides.

La Cooperació Espanyola treballarà per reforçar la capacitat dels països socis, de la societat civil, dels actors econòmics i dels organismes multilaterals i regionals per posar en pràctica aquest enfocament i donar suport a mesures que millorin la integració, la cohesió social, l'accés a drets en condicions d'igualtat i no discriminació i per garantir l'accés a serveis de qualitat per a totes les persones, d'acord amb el II Pla nacional de drets humans (2023-2027) d'Espanya i amb el Pla d'acció de la UE per als drets humans i la democràcia.

Amb aquest enfocament, incorporat com a base de totes les actuacions de la Cooperació Espanyola, Espanya promou l'apoderament de totes les persones per a l'exercici integral dels seus drets, la participació política, la promoció de la justícia social i del treball decent i la rendició de comptes, vetllant per la no discriminació

per raó de gènere o altres motius com la raça o l'ètnia, la cultura o la llengua, la religió o les creences, la procedència, l'edat, la discapacitat, l'orientació sexual, la identitat o l'expressió de gènere, etc. Promourà també la lluita contra altres formes d'intolerància, amb una atenció especial a les persones en situació de vulnerabilitat o discriminació, tot protegint els drets civils i polítics, incloses la llibertat d'expressió, associació i reunió pacífica, i enfortint així l'espai cívic i garantint un entorn propici per a la participació activa de la societat civil en la defensa dels drets humans i la promoció de la justícia social.

Espanya apostarà per la protecció i promoció dels drets humans de totes les persones

i, alhora, prestarà una atenció especial als drets humans de determinats col·lectius que es troben en molts contextos en una situació especialment vulnerable. Això inclou (com no podia ser d'una altra manera, especialment en el marc d'una política exterior i de cooperació feministes), els drets de les dones i les nenes, que s'abordaran des del compliment efectiu dels principals marcs internacionals en aquest àmbit, inclosa la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW, per les sigles en anglès) i la Declaració i Plataforma d'Acció de Pequín, i que aquest Pla Director desenvolupa així mateix, de manera específica i més detallada, sota l'enfocament transversal feminista i de gènere.

Drets de la infància i l'adolescència, particularment de les nenes i dones adolescents

Espanya va ratificar la Convenció sobre els Drets de l'Infant de les Nacions Unides (CDN) el 1990. Les polítiques de cooperació per al desenvolupament sostenible i d'acció humanitària estaran marcades en tota la seva extensió per la consideració efectiva dels drets dels infants i adolescents, d'acord amb els diferents instruments de què disposa la Cooperació Espanyola, com l'Estratègia d'infància de 2015, el Document marc sobre drets de la infància («Claus per incorporar els drets de la infància a la Cooperació Espanyola») del Grup de Treball de Drets d'Infància del Consell de Cooperació i el seu full de ruta per garantir que els drets de la infància estiguin presents de manera transversal, a més d'específica o sectorial.

Drets de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transexuals i intersexuals (LGTBI)

Els mecanismes fonamentals de drets humans de les Nacions Unides han ratificat l'obligació dels Estats de garantir la protecció efectiva de totes les persones contra qualsevol forma de discriminació i violència basada en l'orientació sexual i la identitat o l'expressió de gènere. La Cooperació Espanyola promourà els principis de Yogyakarta en relació amb l'aplicació de la legislació internacional de drets humans en totes les seves actuacions, així com la necessitat d'eradicar les bretxes a què s'han d'enfrontar les persones LGBTI per accedir als drets i serveis, la participació política i les oportunitats econòmiques, en condicions d'igualtat.

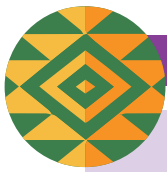
Drets de les persones amb discapacitat

La Cooperació Espanyola continua treballant per la inclusió de les persones amb discapacitat i els seus drets a l'agenda de cooperació internacional, inclosos els diversos fòrums internacionals en què participa, i comptant com a sòcies destacades les organitzacions espanyoles representatives de les persones amb discapacitat. Tant la cooperació per al desenvolupament sostenible com l'acció humanitària espanyoles incorporaran aquest enfocament transversal, impulsant el compliment de la Convenció Internacional sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, seguint les recomanacions del Comitè sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides i donant seguiment a la Guia per a la inclusió de la discapacitat en cooperació per al desenvolupament de la AECID.

Drets de la gent gran

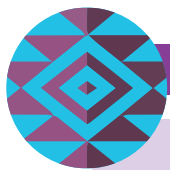
El 2021, l'Organització Mundial de la Salut (OMS) va establir la Dècada de l'Envel·liment Saludable (2021-2030). La Llei 1/2023 incorpora la gent gran com a grup de consideració especial a causa de la situació de vulnerabilitat a la qual sovint ha de fer front, és per això que la Cooperació Espanyola treballarà per incorporar de manera efectiva a les seves actuacions l'enfocament d'edat, des d'una perspectiva interseccional i tenint en compte els Principis de les Nacions Unides en favor de les Persones d'Edat de 1991 i els informes i recomanacions de l'Experta Independent sobre els Drets Humans de les Persones d'Edat.

Drets dels pobles indígenes

El reconeixement de la riquesa cultural dels pobles indígenes i dels seus propis models de desenvolupament contrasta amb les condicions d'exclusió i de pobresa a les qual es veuen sovint sotmesos, desplaçats en moltes ocasions dels seus territoris ancestrals. A més, el reconeixement dels seus drets recollit en la Declaració de les Nacions Unides sobre els Drets dels Pobles Indígenes, al Conveni núm. 169 de l'OIT i altres instruments internacionals de drets humans s'enfronta encara a bretxes considerables quant al seu exercici efectiu. Des dels seus inicis, la Cooperació Espanyola ha posat una atenció especial a la diversitat cultural com a principi horitzontal de la seva actuació i a més ha impulsat amb fermesa la necessitat de tenir en compte específicament els pobles indígenes, com va posar de manifest amb l'Estratègia de la Cooperació Espanyola amb els pobles indígenes i amb el reforç creixent del Programa Indígena de l'AECID.

Per això, es continuarà donant suport a les organitzacions de pobles indígenes per contribuir a reforçar les seves capacitats per articular els seus propis processos de desenvolupament econòmic i social i per participar de manera efectiva en la presa de decisions en l'àmbit polític, amb especial atenció a l'apoderament de les dones indígenes. També es continuarà donant suport a la participació política plena i efectiva dels pobles indígenes en tots els processos que els afectin a escala internacional; l'aplicació efectiva dels estàndards internacionals de drets, amb especial atenció a la consulta i el consentiment previs, lliures i informats; la utilització dels mitjans de comunicació com a eina pròpia d'incidència i la contribució al funcionament institucional del Fons per al Desenvolupament dels Pobles Indígenes de l'Amèrica Llatina i el Carib (FILAC).

Drets de les persones afrodescendents

A partir de l'experiència acumulada en el marc del Programa d'Afrodescendents i del Programa de Patrimoni per al Desenvolupament de la Cooperació Espanyola, es continuarà treballant, des de l'enfocament de diversitat cultural, per abordar els impactes de la triple transició sobre les persones afrodescendents, en particular a l'Amèrica Llatina i el Carib, donant suport a iniciatives que promoguin la consulta i la participació efectives de les poblacions afectades, així com l'accés a la justícia, promovent espais de diàleg entre els actors més rellevants (organitzacions d'afrodescendents, oficines nacionals d'equitat racial i actors de la cooperació internacional) i impulsant la millora de la qualitat de vida de les persones afrodescendents amb suports a polítiques públiques que afavoreixin l'equitat racial i la igualtat de gènere des d'un enfocament interseccional, parant especial atenció a les bretxes que afecten específicament o desproporcionadament les dones i les nenes afrodescendents, així com l'enfortiment de les seves pròpies iniciatives per incidir en els espais polítics i econòmics, regionals i internacionals.

3.1.2 Enfocament feminista i de gènere

Les polítiques espanyoles de desenvolupament sostenible i d'acció humanitària seran explícitament feministes, en línia amb la Llei de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global i amb els principis recollits a la Guia de política exterior feminista. Per això, s'aplicarà un enfocament transformador que, partint de l'aprenentatge adquirit des de fa 25 anys en l'aplicació de la doble estratègia (transversal i específica) de la Plataforma de Pequín (1995) i la Conferència Internacional sobre Població i Desenvolupament (1994), pretén incrementar i accelerar els esforços per atacar l'arrel i les causes de les desigualtats estructurals entre dones i homes, prenent en consideració les interseccionalitats amb les desigualtats racials, ètniques i culturals, per motius de discapacitat, edat, orientació sexual i d'altres.

Aquest enfocament feminista s'ha de materialitzar en avenços en el reforç de la transversalització de gènere a tots els nivells: des de la planificació i programació, amb pressuposts adequats, a la gestió del coneixement i l'avaluació, incorporant així mateix accions específiques per a l'apoderament de les dones i nenes en tots els àmbits d'actuació que emmarca

aquest pla, garantint el suport a les polítiques d'igualtat dels països i les organitzacions sòcies que així ho requereixin, promovent i reforçant d'aquesta manera les aliances i el treball amb les organitzacions locals de dones i entitats feministes. Aquesta prioritat transversal està reforçada pel seu vincle amb l'enfocament basat en drets humans des d'una perspectiva interseccional i s'ha d'aplicar en un exercici progressiu de coherència entre la política de cooperació per al desenvolupament sostenible, l'acció humanitària i la resta de les polítiques i instruments d'acció exterior. D'aquesta manera, cal crear un entorn propici que permeti a les organitzacions feministes i defensores dels drets de les dones exercir la seva tasca de manera segura i efectiva, així com garantir la plena participació de les dones en la presa de decisions que els afectin. Amb aquest objectiu, cal impulsar canvis en la cultura organitzativa dels actors de la Cooperació Espanyola i aprofundir en una major sensibilització i formació en matèria d'igualtat de gènere i cooperació feminista.

En l'horitzó d'aquest Pla Director, serà objectiu de la Cooperació Espanyola que almenys el 60 % de les accions (i en creixement progressiu cap al 85 % que proposa la UE) de les noves intervencions dels actors del sistema

de la Cooperació Espanyola incorporin resultats de desenvolupament amb un impacte positiu clar per a la igualtat i l'equitat de gènere. A més, durant el primer any de vigència d'aquest Pla Director s'elaborarà una estratègia de cooperació feminista de la Cooperació Espanyola.

3.1.3 Enfocament de lluita contra la pobresa i les desigualtats

La Llei 1/2023 afirma com un principi bàsic de la política de Cooperació Espanyola la lluita contra les desigualtats al món i reitera en els seus articles que un dels seus objectius i criteris d'actuació prioritaris és el foment del desenvolupament humà sostenible mitjançant la lluita contra la pobresa i la desigualtat en totes les seves dimensions, sense deixar ningú enrere. Aquest enfocament és coherent amb els

principis rectors del nostre marc normatiu nacional, europeu (Consens Europeu de Desenvolupament) i internacional (Agenda 2030) i, més concretament, amb els ODS 1 i 10, així com amb les diferents recomanacions del CAD.

La seva aplicació pràctica inclourà la majoria de les actuacions en què la Cooperació Espanyola treballa habitualment i donarà coherència a la resta d'enfocaments transversals que s'apliquen des de diversos plans directors, en el marc de la primera llei de cooperació. L'objectiu d'aquest nou enfocament serà que totes les intervencions de la Cooperació Espanyola integrin la perspectiva de la lluita contra les desigualtats, promovent societats inclusives i sostenibles i reforçant l'objectiu de posar fi a la pobresa infantil i la transmissió generacional de la pobresa.

La Cooperació Espanyola desenvoluparà eines per transversalitzar de manera efectiva aquest principi horitzontal i donarà suport als països socis perquè reforcin les seves capacitats internes per elaborar sistemes estadístics fiables que facilitin el seguiment de la pobresa, el benestar i les desigualtats més enllà dels nivells de renda i d'indicadors econòmics i per garantir, mitjançant els mecanismes oportuns, que la població local hi pugui accedir, promovent la rendició de comptes de governs i d'altres actors rellevants davant de les demandes i necessitats de la societat civil. En aquest sentit, es treballarà per afavorir que les polítiques públiques dels països socis tinguin aquests objectius com a part de les seves prioritats i disposin dels recursos necessaris per promoure transformacions efectives en aquest camp.

3.1.4 Enfocament de justícia climàtica i sostenibilitat mediambiental

Les polítiques de cooperació per al desenvolupament sostenible i d'acció humanitària apostaran per la justícia climàtica i la sostenibilitat ambiental, incloses la protecció i la defensa de la biodiversitat, com un senyal d'identitat, en línia amb la Llei 1/2023 i amb els compromisos adquirits per Espanya als fòrums internacionals, en línia amb l'Agenda 2030, que estableix diversos objectius específics per als desafiaments ambientals (canvi climàtic, degradació de la vida submarina i dels ecosistemes terrestres, etc.), i fins a vint metes ambientals en diversos ODS, que aborden, entre d'altres, el reciclatge, la contaminació, l'habitabilitat i les energies netes.

Atesa la dependència de les vides i activitats humanes del medi ambient i l'impacte que hi tenen el canvi climàtic i la pèrdua de biodiversitat, aquest Pla Director fomentarà l'enfocament de justícia climàtica i sostenibilitat ambiental com a prioritat transversal i específica, a partir dels aprenentatges adquirits per la Cooperació Espanyola des de fa 30 anys, la necessitat d'abor-

dar les necessitats del planeta i les persones de manera integral i la convicció que no és viable un desenvolupament humà que no sigui sostenible des del punt de vista mediambiental i social. Les crisis climàtiques i de biodiversitat són la principal amenaça per al desenvolupament sostenible i la prosperitat del planeta, de manera que els objectius climàtics i mediambientals i la resta d'ODS s'han d'abordar en conjunt.

El reconeixement d'un medi ambient sa com a dret humà posa de manifest la necessitat de reforçar i ampliar aquest enfocament. Per això, i en un exercici de coherència de les polítiques públiques per al desenvolupament sostenible, tots els actors de la Cooperació Espanyola han d'integrar l'enfocament de sostenibilitat ambiental a les seves accions i vetllar pels seus impactes positius. Aquest enfocament s'ha de materialitzar en el suport a les polítiques ambientals i de canvi climàtic i a les institucions dels països socis, considerant les aportacions ecofeministes i de sostenibilitat de la vida i les polítiques de cures, i promovent aliances amb entitats locals, organitzacions defensores de la terra i del medi ambient, amb especial atenció a les organitzacions indígenes i afrodescendents i les persones defensores dels drets humans en l'àmbit mediambiental i reforçant la seva integració sistemàtica en la cooperació internacional.

Això implica duplicar els esforços institucionals per augmentar la sensibilització i formació mediambientals i reforçar les estructures, equips i pressuposts destinats a incorporar eficaçment el medi ambient i el canvi climàtic en totes les intervencions i el cicle de projecte. És essencial fomentar la participació de la ciutadania, en particular de la infància, l'adolescència i la joventut, en l'elaboració de polítiques climàtiques. Totes les intervencions de desenvolupament i humanitàries susceptibles de generar un impacte mediambiental hauran de disposar de plans d'adaptació i mitigació o compensació d'aquests impactes. Igualment, la Cooperació Espanyola haurà d'aspirar a assolir la neutralitat de carboni a les seves activitats.

A més, s'actualitzaran l'Estratègia de sostenibilitat i medi ambient de la Cooperació Espanyola i les guies de l'AECID per a la transversalització del medi ambient i el canvi climàtic i per incorporar el medi ambient en l'acció i les emergències humanitàries, i es posarà especial atenció als indicadors ambientals, bones pràctiques i lliçons apreses que permetin avançar en aquest compliment.

3.1.5 Enfocament de diversitat cultural

La Cooperació Espanyola ha estat pionera a considerar la cultura com un element i un motor essencial de les polítiques de desenvolupament sostenible. Els plans directors successius i l'Estratègia de cultura i desenvolupament han destacat el reconeixement i la protecció de la diversitat cultural com una de les prioritats

transversals en tots els àmbits d'actuació, amb l'objectiu que aquesta es pugui expressar i manifestar de manera oberta i lliure.

En el marc d'aquest Pla Director, la cultura s'aborda alhora com a sector prioritari i com a enfocament transversal, sempre en connexió amb un enfocament basat en els drets humans; com a vector essencial, en definitiva, per assolir un desenvolupament sostenible i inclou tant en la seva dimensió econòmica (indústries culturals i creatives, etc.) com en la seva dimensió immaterial i el seu paper fonamental per a la construcció de ciutadanes democràtiques i de societats més justes i participatives, així com de cohesió social, des del reconeixement i posada en valor de la pluralitat cultural i lingüística.

La diversitat cultural a la Cooperació Espanyola s'ha de treballar com a enfocament transversal

en tots els seus programes, des dels processos de planificació a totes les fases de formulació, execució i avaluació, incorporant plenament la importància de l'enteniment intercultural en les nostres societats, a més de reconèixer la naturalesa de la cultura com a bé públic global imprescindible per a un futur sostenible, tal com reconeix l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura (UNESCO). A més, durant el període de vigència d'aquest Pla Director s'elaborarà una nova estratègia de cultura i desenvolupament de la Cooperació Espanyola.

3.1.6 Enfocament de construcció de pau

El manteniment i la construcció de la pau són alguns dels objectius principals de la política exterior espanyola que, al seu torn, inclou la política de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global. Per això,

aquest Pla Director incorpora un enfocament dirigit a prevenir conflictes, promoure'n la resolució pacífica i impulsar la cultura i construcció de la pau.

En molts països socis i contextos en què treballen la cooperació i l'acció humanitària espanyoles, aquest enfocament adopta, a més, una visió de triple nexa acció humanitària-desenvolupament-pau. Respondre de manera eficaç a les necessitats de poblacions en contextos fràgils i avançar en la defensa dels seus drets no es pot aconseguir sense una combinació dels tres enfocaments (humanitari, de desenvolupament sostenible i de pau). L'enfocament de triple nexa ha de fomentar respostes holístiques centrades en les persones, que abordin les seves necessitats i aspiracions, afrontant les causes estructurals de la vulnerabilitat i les desigualtats, aplicant una perspectiva sensible als conflictes i reforçant la capacitat de prevenció, gestió i recuperació a tots els nivells. Aquest enfocament implica reforçar la coordinació, la complemen-

tarietat i la coherència entre l'acció humanitària, les polítiques de desenvolupament sostenible i la construcció de la pau, respectant els principis d'actuació i el valor afegit de cada àmbit.

En contextos fràgils i afectats per conflictes, a més, el reforç de l'espai cívic és essencial per promoure la reconstrucció, la pau i la reconciliació. Cal un entorn segur i propici que permeti la participació activa de la societat civil en la construcció de la pau, la resolució de conflictes i la gestió de crisi humanitàries. Això implica garantir la llibertat d'expressió, associació i reunió pacífica i promoure el diàleg inclusiu entre diferents actors per aconseguir solucions sostenibles i duradores. El nexa, en els contextos marcats per conflictes armats, ha de tenir en compte els processos comunitaris de cohesió i reconciliació social postconflicte en què participin tots els col·lectius socials, inclosa la joventut, i comptar de manera protagonista amb les dones en els espais de presa de decisions durant el conflicte i després del conflicte, en el marc de la Resolució 1325 i les resolucions successives del Consell de Seguretat de l'ONU.

Aquest enfocament es desenvoluparà en contextos fràgils en què convisquin l'acció humanitària amb la cooperació per al desenvolupament sostenible. En aquests casos, els dos tipus d'intervencions es desenvoluparan d'acord amb l'enfocament de nexa. Els marcs d'associació, estratègies o instruments de planificació en aquests contextos inclouran una anàlisi des d'aquesta perspectiva i una indicació de prioritats operatives i d'accions dirigides a transversalitzar el nexa en totes les intervencions. Per això, es definiran metodologies de treball entre els equips geogràfics i d'acció humanitària per aconseguir una integració adequada de la perspectiva de nexa en totes les intervencions.

3.2. Prioritats sectorials

La Cooperació Espanyola aposta per treballar per societats i economies justes, sostenibles,

inclusives i resilients de la mà dels seus socis i sòcies i en aliança amb tots els actors de cooperació del nostre Estat. Les transformacions necessàries per aconseguir aquest canvi de model inherent a l'Agenda 2030 es poden reconduir a una triple transició o transformació. La triple transició pretén articular una visió de conjunt que integri el desenvolupament sostenible en tres dimensions clau, vinculades entre si i interdependents, a partir de les quals es poden identificar prioritats sectorials: la transició social, la transició ecològica i la transició econòmica. Per a cada prioritats sectorial es defineixen línies d'acció que es podran adaptar al context canviant dels països i a les necessitats específiques que puguin sorgir.

Cal transitar cap a un model socioeconòmic verd i digital just que posi les persones, la cura de la vida i del planeta al centre de les polítiques públiques de desenvolupament sostenible. És imprescindible reduir els impactes negatius de les grans transformacions que s'han de dur a terme i distribuir-ne els beneficis de manera equitativa per no deixar ningú enrere i fer front als grans reptes plantejats per l'Agenda 2030 i l'Acord de París. La prosperitat econòmica s'ha de perseguir amb un model de desenvolupament que sigui sostenible tant a escala social com mediambiental, amb uns resultats que suposin un benefici conjunt per a la societat, diversificant la producció i adoptant les mesures necessàries per distribuir i redistribuir-lo, així com per preservar el planeta i donar resposta als desafiaments mediambientals i socials.

3.2.1 Transició social

La transició social implica reconèixer que els desafiaments globals, com el canvi climàtic, la pobresa i les desigualtats, requereixen respostes conjuntes i accions coordinades que prioritzin el benestar de la població, garantint la igualtat de gènere i els drets humans, inclosos els drets civils i polítics, el dret a la salut, a

l'educació, a la cultura... Les línies d'acció que es proposa desenvolupar aquest Pla Director abasten diferents sectors i s'articulen al voltant de la i) governabilitat democràtica; ii) la salut global i els sistemes sanitaris; iii) la seguretat alimentària i la lluita contra la fam; iv) l'educació equitativa, inclusiva i de qualitat i la formació al llarg de la vida; v) la igualtat de gènere i l'apoderament de totes les dones, nenes i adolescents; i vi) la cultura i el desenvolupament sostenible.

GOVERNABILITAT DEMOCRÀTICA: ODS 16

La governabilitat democràtica té com a prioritats la promoció de la qualitat de les institucions amb criteris de transparència i govern obert, de respecte dels drets humans i les llibertats civils, de reforç de la participació ciutadana, accés a la justícia, lluita contra la corrupció, desenvolupament territorial i governança a diversos nivells i de generació de capacitats a tots els nivells de les administracions públiques

per promoure un desenvolupament inclusiu i sostenible, en el marc dels principis i normes que recullen els tractats internacionals de drets humans subscrits pel nostre país.

La Cooperació Espanyola continuarà promovent la democràcia participativa i representativa i el pluralisme polític al món. El paper de la tecnologia i la comunicació, des d'un enfocament de drets, són fonamentals en aquesta nova etapa. A través d'iniciatives com el Programa Democràcia de l'AECID a l'Amèrica Llatina i el Carib, es donarà suport a iniciatives relacionades amb la construcció de sistemes democràtics més inclusius, amb el diàleg social (inclòs el paper dels sindicats i de la cooperació sindical) i la justícia fiscal, amb la creació de canals i espais d'interacció entre actors polítics diversos i la formació de nous lideratges. Així mateix, es posarà una atenció especial a promoure i defensar la llibertat d'expressió i de premsa i garantir la protecció de les persones defensores dels drets humans. Igualment, es continuarà donant suport als països socis de la Cooperació Espanyola i, especialment, a aquelles institucions que dissenyen i apliquen polítiques públiques, mitjançant l'acompanyament dels plans de reformes, modernització, digitalització, professionalització de la funció pública, etc.

Donar suport a la participació ciutadana i la promoció i salvaguarda de l'espai cívic.

Es promourà la creació d'entorns legals i reguladors favorables per a la societat civil i l'exercici de les llibertats d'associació, expressió i reunió pacífica, així com els drets de fundar sindicats i de sindicar-se lliurement. Per això serà clau donar suport a la participació ciutadana, des d'una perspectiva intergeneracional, i la promoció i salvaguarda d'una societat civil activa i participativa, així com la creació i el reforç de les xarxes i aliances entre les organitzacions de la societat civil amb l'objectiu de reforçar la democràcia, els drets humans, les llibertats i l'Estat de dret. També s'incentivaran la recerca i l'anàlisi sobre l'estat dels espais cívics per identificar desafiaments i oportunitats i dissenyar estratègies efectives de promoció i protecció. Es promouran igualment l'educació cívica i els valors democràtics des d'una edat primerenca, amb la participació de les institucions educatives i la societat civil en la formació activa i conscient de la ciutadania. Així mateix, s'incentivaran la inclusió i la igualtat als espais cívics i s'assegurarà la participació equitativa de les dones, els grups exclosos i les minories en els processos de presa de decisions. Es duran a terme accions que promo-

guin i reforcin els mecanismes d'igualtat per a l'accés de les dones, així com de les persones indígenes i afrodescendents, al poder polític en igualtat de condicions i la seva participació en les instàncies de decisió.

Promoure i reforçar sistemes de governança inclusius i representatius que gestionin serveis públics de qualitat i transparents i fomentin la cohesió social.

Es reforçaran les capacitats de les administracions públiques per garantir serveis de qualitat, facilitar l'accés a la informació pública i promoure la transparència en la gestió, assegurant que les dades i decisions governamentals siguin accessibles i comprensibles per a la ciutadania, inclosa la joventut, generant confiança en les institucions i fomentant la cohesió social. També es promourà la col·laboració entre el sector públic i la societat civil en la formulació, aplicació i avaluació de polítiques públiques, impulsant espais de diàleg i participació efectiva i la construcció de consensos i pactes socials a cada societat. També es donarà suport als processos de descentralització iniciats pels països socis.

Reforç de les capacitats institucionals en matèria d'igualtat, accés a la justícia i la promoció i protecció dels drets humans.

Es continuarà donant suport als marcs legislatius i les polítiques públiques en matèria d'igualtat i drets humans de manera que siguin homologables a les normes i estàndards internacionals en la matèria. També es continuarà promovent la posada en marxa o el reforç d'observatoris que supervisin els avenços en matèria de drets humans. A més, s'impulsarà la millora de la prestació dels serveis judicials, de manera especialitzada, àgil i amb independència; es fomentaran la utilització i la modernització dels registres públics per afavorir la protecció i el reconeixement dels drets de les persones; i es treballarà en la lluita contra el tràfic d'éssers humans.

Protecció de les persones defensores dels drets humans.

Es duran a terme accions enfocades a la protecció in situ de les persones i organitzacions defensores de drets humans, organitzacions de pobles indígenes i de dones, líders socials i comunitaris i activistes de la societat civil, des enfocaments de protecció i autoprotecció col·lectiva, garantint-ne la seguretat i prevenint-ne la repressió o intimidació, impulsant programes especials o reforçant els mecanismes existents.

Promoure processos de construcció de pau i estabilitat democràtica.

Es promouran processos de construcció de la pau i de reconciliació social participatius a través de mecanismes de governança inclusius i transparents, basats en la promoció d'una cultura de pau. Es donarà suport a accions enfocades a prevenir, gestionar i ajudar a resoldre les crisis i els conflictes armats i atendre les necessitats humanitàries. També es reforçarà la resiliència de les societats davant dels riscos i les crisis per construir una pau duradora i una

bona governança democràtica de la seguretat a partir del triple nexa entre acció humanitària, desenvolupament i pau.

Es treballarà per enfortir el paper que exerceixen les operacions de pau de les Nacions Unides per crear un entorn propici per a la protecció de la població civil. La Cooperació Espanyola continuarà treballant en la prevenció de conflictes, la mediació i la reducció de totes les formes de violència, i en l'àmbit de formació en matèria de desminatge. Es posarà èmfasi en la protecció de les dones i les nenes en situacions de conflicte armat (en virtut de les Resolucions del Consell de Seguretat 1325 i posteriors resolucions addicionals i de la Resolució 1820 i posteriors resolucions sobre dones, pau i seguretat) i desastres naturals, amb una atenció especial a la seva major vulnerabilitat en relació amb la violència sexual. La protecció dels menors en conflictes armats serà un tema prioritari i es continuarà amb tasques d'incidència perquè es respecti el Dret internacional humanitari i es permeti l'accés de l'assistència humanitària de manera continuada, sense restriccions i en condicions de seguretat.

Donar suport a les Administracions públiques per garantir una prevenció i resposta efectives davant dels desastres i reduir els riscos de recaiguda en la pobresa. Metes 1.3 i 1.5.

Es reforçaran les institucions públiques perquè facin una gestió adequada dels riscos a través de plans de gestió de riscos, donant suport al disseny d'eines bàsiques com els sistemes d'informació i alerta primerenca, entre d'altres, que fomentin la resiliència davant de situacions de crisi i evitin recaigudes a la pobresa de la població.

Enfortir i salvaguardar els drets culturals. Metes 16.3 i 16.7.

Es donarà suport a accions que promoguin el reconeixement i la protecció dels drets culturals, polítics i econòmics dels pobles indígenes i afrodescendents, des de l'impuls del diàleg intercultural i el respecte de la diversitat cultural i les seves cosmovisions i organitzacions socials pròpies, mitjançant el desenvolupament dels seus plans de vida i altres instruments. Així mateix, es promouran iniciatives que abordin el respecte, la cura i el suport a la seva llengua, cultura, i tradicions, així com la preservació i el reconeixement de les seves terres ancestrals i la manera d'explotar-les i de relacionar-se amb el medi ambient.

Reforçar el desenvolupament de polítiques fiscals i salarials que garanteixin la progressivitat i la protecció social de la població. Meta 10.4. Meta 1.3.

Es reforçaran les capacitats de les administracions públiques per gestionar sistemes fiscals eficaços, eficients i inclusius i es continuaran reforçant les administracions tributàries per disposar d'informació i estadístiques fiscals. S'impulsaran la coordinació i cooperació fiscals internacionals per millorar els marcs normatius i la lluita contra l'evasió i el frau, com a vies per millorar la generació de recursos domèstics als països socis i reduir-ne el grau de dependència financera externa.

Donar suport a l'elaboració als països socis de polítiques migratòries planificades i ben gestionades. Meta 10.7.

Per garantir que la migració i la mobilitat de les persones tingui lloc de manera ordenada, segura, regular i amb ple respecte dels drets de les persones migrants i la seva seguretat, es duran a terme accions de reforç institucional, enfortint el lligam amb les polítiques de protecció infantil per reforçar l'atenció a la infància migrant, amb especial atenció a la situació dels i de les menors no acompanyats.

**SALUT GLOBAL I SISTEMES SANITARIS:
ODS 3**

La salut és un dret humà fonamental i una condició imprescindible sense la qual no hi ha desenvolupament possible. La irrupció de la pandèmia de COVID-19 va posar de manifest, encara més si és possible, la necessitat imperiosa d'invertir a tot el món en sistemes i serveis de salut, així com de reforçar la cooperació internacional en la matèria. L'avenç cap a la cobertura sanitària universal i la seguretat sanitària global són dues cares de la mateixa moneda.

La globalització ha fet més evidents encara les diferències en matèria de salut. Mentre que als països desenvolupats els seus serveis de salut apliquen la primera línia del coneixement científic avançat, les noves tecnologies del segle XXI i s'ha aconseguit en gran mesura assegurar l'accés a uns serveis de salut de qualitat a pràcticament tota la població, així com l'excel·lència per millorar la salut de les persones, als països menys avançats hi continua havent grans dificultats en l'aplicació i execució de les polítiques i estratègies de salut, en el funcionament i qualitat dels serveis i les unitats sanitàries, en l'accés de la major part de la població a aquest tipus de serveis. Això es tradueix en importants desigualtats entre les persones pel que als seus drets a la salut i a una vida sana, fet que situa els infants i adolescents en una situació particularment vulnerable.

D'altra banda, serà fonamental treballar per al compliment de la salut i els drets sexuals i re-

productius en compliment del Programa d'acció del Caire (1994), prioritat explícita de la Cooperació Espanyola des del 2005, i per al compliment efectiu de les fites 5.3 (eliminar totes les pràctiques nocives, com el matrimoni infantil, precoç i forçat i la mutilació genital femenina) i 5.6 (assegurar l'accés universal a la salut sexual i reproductiva i els drets reproductius segons el que s'estableix al Programa d'Acció de la Conferència Internacional sobre la Població i el Desenvolupament, la Plataforma d'Acció de Pequín i els documents finals de les seves conferències d'examen) de l'ODS 5.

Per assolir els objectius de salut en el món globalitzat i interdependent en el qual vivim, la Cooperació Espanyola treballarà prioritàriament en l'àmbit de la salut global mitjançant actuacions multilaterals, concertades i solidàries, com les investigacions sobre vacunes, medicaments, tecnologia sanitària, inversió en recursos humans, etc., i la nostra contribució al reforç de la nova arquitectura de salut global a partir del lideratge i centralitat de l'OMS, i actuacions a escala bilateral per reforçar els sistemes i serveis nacionals de salut a cadascun dels països socis per aconseguir l'objectiu de la cobertura sanitària universal i les fites restants de l'ODS 3. Es prioritzaran accions de promoció i protecció del dret a la salut, en línia amb els compromisos adquirits en el document marc *Claves para incorporar los derechos de la infancia en la Cooperación Española* del Consell de Cooperació.

Per avançar i consolidar aquest sector, durant el període de vigència d'aquest Pla Director estan previstes l'elaboració i l'aprovació d'una estratègia de salut global.

Enfortir els sistemes i serveis nacionals de salut. Meta 3.8.

Es reforçaran els sistemes i serveis nacionals de salut i s'assegurarà la continuïtat assistencial de la població en els nivells d'atenció de salut pública: la primària, inclosa la comunitària, la mental i l'especialitzada hospitalària, donant suport a l'aplicació dels seus plans i estratègies nacionals de salut i l'accés progressiu de la població a serveis de salut de qualitat. L'objectiu és contribuir a augmentar la capacitat nacional i institucional dels països socis a través de programes com el de formació mèdica especialitzada. També es duran a terme iniciatives per compartir experiències i bones pràctiques generades en el marc del sistema de salut espanyol i per a la promoció de models basats en la cobertura sanitària universal, la prevenció i la continuïtat de l'atenció en els diferents nivells de serveis de salut, així com el coneixement tècnic i científic i la formació contínua dels seus professionals, adaptant sempre les accions a les necessitats i conjuntures de cada país.

Reforçar els sistemes de salut en l'àmbit de preparació i resposta a les emergències sanitàries. Metes 3.8 i 3.D.

Es contribuirà a reforçar la nova arquitectura de salut global, tenint en compte les lliçons apreses després de la pandèmia, amb iniciatives globals de salut que aportin un valor afegit a la salut i seguretat sanitària mundials i basades en el multilateralisme, donant suport al lideratge i centralitat de l'Organització Mundial de la Salut. Se seguirà treballant perquè el Tractat Internacional sobre Pandèmies sigui ambiciós i respongui als reptes identificats arran de la pandèmia de COVID-19: la vigilància epidemiològica, la recerca, l'accés equitatiu als subministraments essencials, les contramesures sanitàries o el reforç de les capacitats de producció i distribució globals. S'impulsarà el desenvolupament de l'agència europea HERA (Autoritat de Preparació i Resposta davant d'Emergències Sanitàries) i la seva vinculació amb altres xarxes similars a l'Àfrica, l'Amèrica Llatina i el Carib, així com altres regions.

Reforçar l'accés als drets i la salut sexual i reproductiva. Metes 3.7, 5.3 i 5.6.

Es treballarà per garantir els drets i la salut sexual i reproductiva de les dones i les nenes, tenint en compte així mateix la diversitat sexual des d'un enfocament de gènere i feminista i els drets sexuals de les persones LGTBI.

Donar suport a la recerca, el desenvolupament i l'accés a les vacunes i els medicaments essencials i de manera accessible, contribuint a la cobertura sanitària universal. Meta 3B.

Es treballarà per donar suport estratègic a les iniciatives multilaterals, com l'Aliança Mundial per a la Immunització (GAVI), que integrin els esforços de la comunitat internacional en aquest àmbit. Es promouran accions que lluitin contra la desinformació sobre les vacunes i contribueixin a sensibilitzar la població. Igualment s'incentivaran programes de recerca per al desenvolupament o d'augment de la cobertura de les vacunes, assegurant que siguin accessibles i assequibles en funció de les necessitats de cada país i es duran a terme accions que promoguin un model d'innovació i accés als medicaments essencials més efectiu i equitatiu.

SEGURETAT ALIMENTÀRIA I LLUITA CONTRA LA FAM: ODS 2

Els efectes de les crisis sanitàries, les condicions climàtiques cada vegada més extremes i, sobretot, la proliferació de conflictes i guerres, han deteriorat la situació de seguretat alimentària i nutricional al món fins a nivells dramàtics. La inseguretat alimentària és particularment aguda a les poblacions en situació de conflicte o en entorns fràgils, així com en entorns insulars. És per això que, seguint un enfocament en les necessitats, es desplegaran programes d'assistència o ajuda alimentària per donar suport a la distribució i l'accés de la població a aliments i nutrients adequats i suficients, prioritzant la població infantil, les dones embarassades i lactants, la gent gran i altres grups especialment vulnerables. Els efectes del canvi climàtic complicaran els esforços per reduir la pobresa i afectaran la seguretat alimentària i nutricional, ja que impacten en la disponibilitat i l'accés als aliments, així com l'estabilitat de les reserves d'aliments i la volatilitat dels preus.

La Cooperació Espanyola s'ha compromès tradicionalment amb la seguretat alimentària i nutricional mundial i continuarà treballant de manera prioritària per posar fi a la fam i totes les formes de malnutrició: lluitant contra la inseguretat alimentària (crònica, transitòria o estacional), contra l'obesitat, el sobrepès i la desnutrició i contribuint al compliment del dret humà a una alimentació adequada, assegurant l'accés de totes les persones a una alimentació sana, nutritiva i suficient i desemmascarant especialment la fam oculta. Es posarà una atenció especial en la lluita contra la desnutrició infantil i el paper de la defensa de la biodiversitat i el suport a l'agroecologia com a elements vertebradors de la resposta a la triple transició. L'aproximació de la Cooperació Espanyola al sector es basa en el dret humà a l'alimentació i per avançar en els èxits en aquest repte s'elaborarà durant el període de vigència del Pla Director una nova Estratègia de dret a l'alimentació–Fam Zero de la Cooperació Espanyola. Es treballarà en col·laboració amb l'Aliança Parlamentària Espanyola pel Dret a l'Alimentació i estructures similars creades als països socis.

Lluitar contra la desnutrició crònica, assegurar l'accés a l'alimentació i garantir la seguretat alimentària. Metes 2.1, 2.2 i 2.4.

Es treballarà per lluitar contra la inseguretat alimentària crònica, transitòria o estacional i s'impulsarà una agricultura resilient al canvi climàtic per garantir la seguretat alimentària i la nutrició equilibrada per a totes les persones en el moment present de manera que no es posin en risc les bases econòmiques, socials i ambientals que permetin proporcionar seguretat alimentària i nutrició a les generacions futures. Els sistemes agroalimentaris haurien de facilitar que totes les persones poguessin accedir a dietes sostenibles. Es promouran iniciatives de conservació de llavors per garantir la seguretat alimentària. Es facilitarà assistència o ajuda alimentària d'emergència per donar suport a la distribució i l'accés de la població als aliments i nutrients adequats.

Enfortiment de les capacitats per a l'elaboració de polítiques públiques que donin suport al dret humà a l'alimentació i d'estratègies nacionals de seguretat alimentària. Meta 2.1

S'incentivaran accions encaminades a reforçar les institucions en l'elaboració d'estratègies nacionals de seguretat alimentària i que promoguin polítiques públiques que donin suport al dret humà a l'alimentació. En un context de vulneració creixent del dret internacional humanitari, es continuarà lluitant contra la fam com a arma de guerra.

EDUCACIÓ EQUITATIVA, INCLUSIVA I DE QUALITAT I FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA: ODS 4

Després de la pandèmia de COVID-19 que ha generat una crisi educativa mundial, la Cooperació Espanyola renova el seu compromís de contribuir a garantir una educació inclusiva i equitativa de qualitat per a tothom i en qualsevol context, tal com preveu l'ODS 4, com a dret humà fonamental i bé comú reconegut i com a base per a la pau, la tolerància i el compliment d'altres drets humans, i en consonància amb l'article 4.1.f. de la Llei 1/2023 que preveu l'objectiu de garantir «el dret universal a l'educació des d'un enfocament de qualitat, equitat i inclusió». Les actuacions en l'àmbit de l'educació s'adaptaran al context, s'enfocaran a respondre a les necessitats d'educació bàsica, formació professional, universitària i educació

especialitzada per ampliar les oportunitats per a l'accés a l'ocupació amb l'enfocament d'aprenentatge al llarg de la vida. La Cooperació Espanyola s'alineja amb la Declaració d'Incheon i el Marc d'acció per a la realització de l'objectiu de desenvolupament sostenible 4, la Declaració de la Cimera de la Transformació de l'Educació del setembre del 2022 i les orientacions de la Comissió Internacional sobre el Futur de l'Educació i manté el compromís de continuar donant suport al Comitè Directiu d'Alt Nivell de l'ODS 4.

Amb la ferma determinació de protegir les nenes i els nens als quals es vulnera el dret a l'educació per situacions de crisi humanitàries, aquest Pla Director promourà l'educació inclusiva, equitativa i de qualitat per a tothom en situacions de crisi humanitària, especialment en contextos de conflicte, violència i inseguretat. Així mateix, es potenciaran els programes de beques i la mobilitat internacional, tant a través de l'AECID com de la Fundació Carolina.

Accés a una educació equitativa, inclusiva i de qualitat. Metes 4.1, 4.2, 4.5, 4.A, 4. B.

Es donarà suport a accions dirigides a la millora dels sistemes educatius amb un diàleg polític amb els nostres països socis, per afavorir processos educatius que contribueixin a la seguretat i el benestar de l'alumnat. Es continuarà treballant per millorar la qualitat dels sistemes educatius, inclusivament i que redueixin les encara existents bretxes de discriminació de les dones i les nenes, aplicant mecanismes d'acció positiva per a la paritat. Això implica una aposta decidida pel reforç i la formació del professorat amb enfocament de gènere i feminista i de la governança dels sistemes educatius.

S'abordarà l'exclusió educativa identificant les persones excloses, amb freqüència les nenes, dones i adolescents, les persones amb discapacitat o les persones LGTBI. Es prestarà especial atenció en els contextos de conflicte a l'exclusió de la infància.

Es continuarà treballant per aconseguir noves adhesions a la declaració d'escoles segures i perquè es compleixin els plans d'acció als països que ja s'hi han adherit. I es contribuirà a la transformació digital progressiva dels sistemes educatius dels nostres països socis a través de la millora de les competències digitals de l'alumnat i el professorat.

Support a la construcció de polítiques educatives basada en l'adquisició de competències, no només a l'escola sinó al llarg de la vida. Meta 4.7.

Es treballarà en programes dirigits a la gent gran, les poblacions indígenes i les minories culturals i lingüístiques, l'alumnat de zones rurals, les poblacions apàtrides, desplaçades internament i la població refugiada. Es donarà suport a incitatives de reforç de l'educació sexual i socioafectiva, en particular amb joves, i de foment de l'educació per a la pau des d'un enfocament de gènere i feminista.

Formació tècnica, professional i superior a través de beques a estudiants. Meta 4. B

Es desenvoluparan iniciatives d'acompanyament en la formació integral d'estudiants nacionals i migrants que busquen una primera experiència laboral, generant noves vies d'emprenedoria. També es donarà suport a la capacitació d'estudiants estrangers a través de l'ensenyament de l'espanyol com a llengua estrangera, com a eina per al desenvolupament personal i professional.

Accés a una educació inclusiva tècnica i professional que permeti accedir a l'ocupació i a una ocupació decent. Metes 4.3, 4.4 i 4.5.

Es donarà suport a la formació professional i als instruments com les escoles taller de la Cooperació Espanyola i es col·laborarà amb el sector privat com a soci essencial en la transició entre educació i ocupació, amb l'objectiu de generar oportunitats d'accés a llocs de treball de qualitat i a una formació permanent.

Promoure una educació inclusiva, universitària de qualitat i afavorir l'intercanvi de coneixement entre universitats. Metes 4.3, 4.5 i 4.C 12. A.

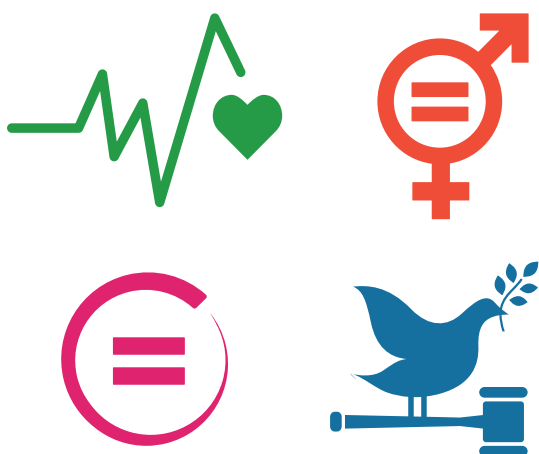
Es fomentarà l'accés a estudis superiors universitaris i a l'educació de postgrau per a la formació contínua de professionals dels països socis, especialment els que treballen al sector públic. S'incentivarà la col·laboració amb centres de recerca i universitats espanyoles i estrangeres per a la mobilitat internacional d'estudiants i personal acadèmic i no acadèmic i l'elaboració de projectes de cooperació universitària al desenvolupament amb l'objectiu de generar noves xarxes de cooperació universitària i científica, així com l'intercanvi mutu de coneixement. Igualment es reforçaran les capacitats del professorat d'espanyol com a llengua estrangera dels sistemes educatius per tal de promoure el multilingüisme.

Educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global. Meta 4.7.

Es donarà suport a campanyes i accions de sensibilització amb reforços positius que ajudin la ciutadania a implicar-se i actuar a favor del desenvolupament sostenible i la solidaritat global, establerts a les directrius nacionals i internacionals, a través de la cultura i l'esport. Així mateix, es promouran programes de voluntariat, local i internacional, i programes de sensibilització i pràctiques de comerç just i aliances amb empreses i organitzacions del sector privat per fomentar els principis del comerç just i l'adopció de pràctiques comercials justes i sostenibles. S'impulsaran igualment iniciatives d'educació i sensibilització sobre el canvi climàtic amb impacte en els països socis.

Durant el període de vigència d'aquest Pla Director, un cop s'hagi completat l'exercici d'avaluació de l'Estratègia d'educació per al desenvolupament actual, s'elaborarà una nova Estratègia d'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global de la Cooperació Espanyola.

IGUALTAT DE GÈNERE I APODERAMENT DE TOTES LES DONES, NENES I ADOLESCENTS: ODS 3, 5, 10 I 16.

De manera complementària a l'aplicació transversal d'un enfocament de gènere, la Cooperació Espanyola, com a cooperació feminista, identifica la igualtat de gènere com un sector prioritari, en compliment del doble enfocament transversal i d'apoderament que va proposar la Declaració i Plataforma de Pequín. Per treballar en aquest àmbit, la Cooperació Espanyola es regeix per la legislació i els plans d'igualtat existents a Espanya, reconeix tot l'impuls ja desenvolupat a partir de l'Estratègia de gènere i desenvolupament de la Cooperació Espa-

nyola i s'insereix en els marcs i compromisos internacionals, des de la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra les Dones (CEDAW) com a conveni internacional de compliment obligatori, amb la Conferència Internacional sobre la Població i el Desenvolupament en relació amb els drets sexuals i reproductius com a drets humans i la Resolució 1325 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides i successives, sobre dones, pau i seguretat, així com el Pla d'Acció per a la Igualtat de Gènere i l'Apoderament de les Dones en l'Acció Exterior (GAP III) de la UE. D'altra banda, assumeix tots els grans acords en l'àmbit de l'acció humanitària quant a gènere i lluita contra la violència contra totes les dones, nenes i adolescents, tal com reflecteix l'Estratègia d'acció humanitària de la Cooperació Espanyola 2019-2026, que recull objectius i resultats orientats a consolidar la incorporació efectiva de l'enfocament de gènere, l'edat i la diversitat en l'acció humanitària, en el marc de l'agenda de cooperació feminista.

Per aconseguir-ho, es reforçaran tant els instruments de programació, com els instruments bilaterals i multilaterals que siguin específics de gènere, així com els mecanismes de seguiment, avaluació i gestió del coneixement de més de 30 anys d'avenç i consolida-

ció de l'enfocament de gènere en la cooperació per al desenvolupament sostenible des d'una visió feminista en la Cooperació Espanyola, amb l'objectiu de contribuir a posar fi a totes les formes de discriminació contra les dones i les nenes del món i amb l'objectiu general d'aconseguir el compliment dels drets humans per a una ciutadania plena de les dones com el millor camí per eradicar la pobresa i les desigualtats, prenent en consideració les múltiples interseccionalitats que massa sovint les continuen sometent a les pitjors formes d'exclusió

social, política i econòmica, i per avançar cap al desenvolupament sostenible amb enfocament feminista.

Amb l'objectiu d'assentar la visió feminista de la Cooperació Espanyola i apropar l'objectiu d'aconseguir una transició social que garanteixi la igualtat de gènere i els drets humans, durant la vigència d'aquest Pla Director s'elaborarà i aprovarà la nova Estratègia de cooperació feminista de la Cooperació Espanyola durant el primer any de vigència d'aquest Pla Director.

Lluitar contra totes les formes de violència de gènere i desenvolupar marcs legislatius per garantir els drets de les dones, nenes i adolescents. Metes 5.1, 5.2, 16.1 i 16.2.

Des d'edats primerenques es fomentaran la sensibilització i la prevenció en matèria de violència de gènere i violència vicària, desenvolupant xarxes d'atenció a les víctimes, creant i aplicant marcs legislatius que en garanteixin els drets i donant suport a les organitzacions locals de dones, de joventut i col·lectius feministes que treballen en aquesta matèria. Així mateix, es farà èmfasi en la lluita contra el tràfic de dones, nenes i adolescents, especialment amb finalitats d'explotació sexual. I es donarà suport a accions contra la violència, l'abús, l'assetjament laboral i sexual en el món del treball.

S'enfortirà l'enfocament de gènere en l'acció humanitària i les accions específiques per a l'apoderament de les dones en els processos de construcció de pau, fent èmfasi en el treball per al desenvolupament de sistemes d'alerta primerenca, la protecció i acció humanitària en conflictes i desastres i la incorporació de l'enfocament de gènere i l'edat als processos de justícia transicional, desarmament, mobilització i reinserció. Es posarà especial atenció a les necessitats d'assistència i protecció de les dones, les adolescents i les nenes, com les que suposa la violència sexual en situacions de conflicte armat i les que plantegin altres col·lectius vulnerables, especialment la infància i l'adolescència i les persones amb discapacitat, des d'una perspectiva interseccional, així com a la seva autonomia i capacitat de resposta per a la recuperació dels seus mitjans de vida i paper en la societat. Així mateix, s'insistirà en la lluita contra el tràfic de dones, nenes i adolescents, especialment amb finalitats d'explotació sexual, en contextos d'emergència i conflicte.

Promoure els drets civils i polítics de les dones i la seva participació real i efectiva. Meta 5.1. Meta 5.5.

Es reforçaran les polítiques públiques per a la igualtat formal (normes i lleis) i per a la igualtat real (mecanismes nacionals d'igualtat i programes i iniciatives de gestió), així com la promoció de la participació política de totes les dones, nenes i adolescents, a escala global, regional, nacional i local. Es treballarà per millorar l'accés de totes les dones, nenes i adolescents al sistema de jus-

tícia, el suport a la millora d'aquests sistemes a tots els nivells i per promocionar l'apoderament i el lideratge de les dones com a agents del diàleg social i econòmic i es reforçaran les aliances com a defensores de drets, de territoris i del medi ambient, amb atenció especial al reforç de les organitzacions locals de dones, de joventut i col·lectius feministes. Així mateix, es promourà l'accés al finançament de les organitzacions de dones i feministes a través de mecanismes com l'ajuda a terceres organitzacions.

Fomentar i protegir els drets sexuals i reproductius de totes les dones, nenes i adolescents i lluitar contra les pràctiques nocives. Metes 5.3 i 5.6.

Es donarà suport a iniciatives, programes i projectes per a l'eliminació de pràctiques nocives, com el matrimoni infantil, precoç i forçós i la mutilació genital femenina. Es buscarà el foment i la protecció dels drets sexuals i reproductius de totes les dones, nenes i adolescents, per a un accés universal als serveis d'atenció a la salut sexual i reproductiva per garantir aquests drets. Per aquest motiu, es donarà suport a les organitzacions regionals, nacionals i locals de dones, de joventut i col·lectius feministes i que treballin en matèria de diversitat sexual i per la defensa dels drets sexuals i reproductius.

Avançar en l'assoliment de societats, polítiques i economia de les cures i fomentar els drets econòmics i laborals de les dones per a un desenvolupament sostenible. Metes 5.1, 5.4 i 5.A.

Es duran a terme accions per promoure els drets econòmics i laborals en sectors feminitzats, fomentar la creació d'ocupació decent en el sector de les cures, d'acord amb una economia feminista per al desenvolupament sostenible, posant especial atenció a l'impuls de les iniciatives productives i oportunitats d'ocupació i empenedoria de les dones i al desenvolupament rural, l'ús, l'accés i la tinença de la terra i els mitjans de producció per part de les dones, així com l'accés a crèdits basats en la sostenibilitat i els drets, incloses les que treballen en l'economia informal, en l'economia verda i per a la transició ecològica i, en general, la garantia de la igualtat en l'accés i la permanència en una ocupació digna en l'economia formal.

S'impulsaran la visibilització i l'apoderament de les dones a l'economia informal, així com tots els treballs de la llar i de les cures, remunerats i no remunerats, per formalitzar-los, valorar-los i dignificar-los i s'impulsaran accions per al reconeixement, la reducció i la redistribució del treball no remunerat de cures, ja que afecta de manera desproporcionada les dones i les nenes des d'una edat primerenca, i es promouran moviments de formació en relació amb noves masculinitats positives.

Es donarà suport a iniciatives basades en els pressuposts sensibles al gènere i als comptes satèl·lit en els pressuposts públics a escala regional, nacional i local i es promouran la recerca i la gestió del coneixement en relació amb les bones pràctiques de programes alternatius basats en l'enfocament de polítiques i economia de cures.

CULTURA I DESENVOLUPAMENT: ODS 11

La Conferència Mundial sobre les Polítiques Culturals i el Desenvolupament Sostenible Mondiacult (Mèxic, 2022) celebrada recentment ha adoptat per unanimitat dels estats membres de la UNESCO una declaració final en la qual es ratifica per primera vegada la consideració de la cultura com a bé públic mundial i es traça un full de ruta global per a les polítiques públiques culturals de cara als propers anys. Tenint això en compte, la cultura s'ha d'abordar en una doble direcció: com un enfocament transversal que incideix en tots els àmbits del desenvolupament humà i com un sector d'intervenció específic. La Cooperació Espanyola continuarà treballant, amb aquesta doble orientació, en la cultura i el desenvolupament sostenible, aprofitant el reconeixement internacional de la seva experiència en el foment dels drets culturals (accés, participació, llibertat intel·lectual i creativa), de les indústries culturals com a motor d'innovació social i d'ocupació decent, de les polítiques públiques en l'àmbit cultural amb impacte en la participació efectiva de la societat civil i en la contribució des del món de la cultura a la reflexió sobre temes més amplis de l'agen-

da internacional: inclusió, igualtat de gènere, governança participativa, diàleg intercultural, cohesió social, ciutats sostenibles, medi ambient o lluita contra el canvi climàtic.

Dins del treball sectorial, es posarà una atenció especial en el patrimoni cultural, tant material com immaterial, la incidència del qual en el desenvolupament sostenible dels territoris i els municipis s'aborda expressament a l'ODS 11. Aquest àmbit té un llarg recorregut en la Cooperació Espanyola, que promou intervencions de posada en valor i gestió tècnica i participativa, sempre en el marc de les estratègies de la Cooperació Espanyola per recuperar espais públics inclusius, segurs, resilents, sostenibles i connectats.

La Cooperació Espanyola impulsarà una actualització de l'Estratègia de cultura i desenvolupament de 2007 per adequar-la a les agendes internacionals de desenvolupament i per complir el mandat sorgit de la Conferència Mundial sobre les Polítiques Culturals i el Desenvolupament Sostenible aprovada a Mondiacult. En aquest sentit, es revitalitzaran els programes i instruments actuals i es consideraran noves accions perquè la Cooperació Espanyola continuï sent un referent d'avantguarda en la cooperació i l'acció cultural per al desenvolupament sostenible.

Donar suport a la protecció, rehabilitació i recuperació del patrimoni històric i cultural. Meta 11.4.

Es continuarà donant suport al programa de Patrimoni per al Desenvolupament com a instrument eficaç per treballar a les ciutats i els territoris. Es donarà especial rellevància a la recuperació integral de l'espai públic. Així mateix, es mantindrà el treball de la Xarxa de Centres Culturals de l'AECID com un actiu fonamental de la Cooperació Espanyola, desenvolupant programes i projectes culturals col·laboratius en permanent diàleg amb les contraparts locals (públiques, privades i de societat civil) per assolir els objectius de desenvolupament sostenible. L'aposta és aprofundir en la construcció d'espais cada vegada més inclusius i sostenibles que donin cabuda al ple desenvolupament dels drets culturals. Igualment es continuarà donant suport a programes de formació i capacitat del sector cultural, inclòs el Programa ACERCA, com a instrument àgil per reforçar polítiques públiques, acompanyar la societat civil i incidir en l'assoliment dels ODS.

3.2.2 Transició ecològica

El món s'enfronta actualment a una superposició de crisis i desafiaments mediambientals sense precedents en la història de la humanitat, començant per una emergència climàtica i una pèrdua de biodiversitat que posen en risc la supervivència del planeta. Un medi ambient saludable és un requisit per al desenvolupament sostenible, ja que subministra béns i serveis insubstituïbles, gratuïts i necessaris per a la supervivència humana, especialment de les persones més pobres o en situació de més vulnerabilitat, que en depenen més directament. Aquesta realitat es va traduir en el reconeixement per una part de l'Assemblea General de Nacions Unides, el juliol de 2022, de l'accés a un medi ambient net, sa i sostenible com un dret humà.

Davant de les conseqüències socioeconòmiques que d'una banda té la degradació del medi ambient, perceptibles a l'aigua, el sòl, els oceans, la pèrdua de biodiversitat terrestre i mari-

na, la contaminació i el canvi climàtic, i d'altra banda, les oportunitats de crear prosperitat econòmica i llocs de treball de qualitat millorant l'entorn, aquest Pla Director, en línia amb el Pacte Verd de la Unió Europea, promou una transició ecològica justa. Aquesta aposta passa per avançar de manera decidida en el progrés cap a la neutralitat de carboni i el compliment dels objectius de l'Acord de París mitjançant opcions socioeconòmiques respectuoses amb el medi ambient i que no incrementin les desigualtats, sinó que reparteixin equitativament els esforços de la descarbonització, entre d'altres, acompanyant els sectors productius (agricultura, ramaderia, pesca, aqüicultura, etc.), prioritzant, a més d'un medi ambient saludable, la creació d'ocupació decent i la dignificació de les condicions de vida, reduint els riscos i augmentant la resiliència, sense deixar ningú enrere.

Cal abordar aquesta transició des d'una perspectiva de justícia i equitat. Aquesta transició implica desafiar els models de desenvolupament insostenibles i promoure pràctiques res-

pectuoses amb el medi ambient, la preservació de la biodiversitat i la valoració dels coneixements indígenes i locals. Així mateix, vol assegurar la participació activa i significativa de les dones, els pobles indígenes i les comunitats afrodescendents en la presa de decisions i la construcció de models de desenvolupament sostenibles compatibles amb la conservació dels recursos naturals i la preservació de la biodiversitat, fomentant la igualtat de gènere i la justícia socioambiental.

Les organitzacions no governamentals i el conjunt de la societat tenen un paper fonamental en la lluita contra el canvi climàtic, tant en matèria d'adaptació com de mitigació. És fonamental promoure la participació ciutadana, la governança inclusiva i la mobilització d'actors no estatals en la presa de decisions i l'aplicació d'accions climàtiques. A més, enfortir els espais cívics garanteix la transparència, la rendició de comptes i l'accés a la informació, elements essencials per abordar el canvi climàtic de manera efectiva i justa.

La promoció d'una transició ecològica justa a escala global i als països socis serà una de les polítiques que la Cooperació Espanyola seguirà amb més intensitat. Per aquest motiu, es reforçaran les capacitats de les administracions públiques dels països socis i s'aprofitaran el coneixement i l'experiència adquirits per generar aliances al servei dels seus plans de desenvolupament. Les línies d'acció inclouen diferents sectors productius i s'articulen al voltant de la i) lluita contra el canvi climàtic, tant en l'àmbit de la mitigació com de l'adaptació climàtica; ii) l'accés a energies netes; iii) la protecció i la promoció de la biodiversitat; i iv) els drets humans a l'aigua i el sanejament. Es promouran les sinergies entre aquests sectors.

Per reforçar i actualitzar el treball i l'enfocament cap a una transició ecològica, s'elaborarà durant el període de vigència del Pla Director una nova estratègia de medi ambient i canvi climàtic de la Cooperació Espanyola. Per això caldrà tenir en compte l'avaluació de l'estratègia vigent, per po-

der-la enriquir i optimitzar-ne els resultats sobre la base de les conclusions obtingudes.

LLUITA CONTRA EL CANVI CLIMÀTIC: ADAPTACIÓ I MITIGACIÓ. ODS 13

L'escalfament global provocat pel canvi climàtic genera distorsions ecosistèmiques, socials i econòmiques amb re-

percussions directes en aspectes clau per a la supervivència, com la producció agrària i pesquera i la disponibilitat d'aigua; agreuja els efectes de les crisis i multiplica la dimensió de les migracions, la pobresa i les operacions humanitàries i d'emergències. Aquesta situació no és compatible amb l'objectiu marcat per la comunitat internacional de no superar un augment de temperatures per sobre d'1,5 °C respecte als nivells preindustrials. Aquest fet suscita dues qüestions indiscutibles i crucials: en primer lloc, que l'adaptació i la resiliència davant dels efectes del canvi climàtic són necessàries per mantenir estàndards de desenvolupament, igualtat i benestar global; en segon lloc, que el compromís amb la descarbonització ha de trobar mecanismes que multipliquin la seva eficàcia per apropiarse a la neutralitat climàtica.

Hi ha un clar compromís d'Espanya, tant polític com jurídic, de mobilitzar recursos per donar suport als processos de mitigació i adaptació al canvi climàtic, amb especial atenció als països en desenvolupament que hi són més vulnerables i que menys emissions de gasos d'efecte hivernacle generen, amb l'objectiu d'augmentar-ne la resiliència, millorar els sistemes de reducció de riscos de desastres i de resposta davant d'aquests i de donar suport a la innovació tecnològica, la planificació i la creació de capacitats en aquest àmbit. Espanya s'ha compromès a incrementar els seus nivells de finançament climàtic en un 50 % a l'horitzó de l'any 2025. Part de l'increment previst a l'AOD espanyola en aquest període ha de donar suport als

esforços dels països socis de la Cooperació Espanyola en matèria de mitigació i adaptació des d'un enfocament de justícia climàtica, abordant les necessitats de les persones més vulnerables enfront del canvi climàtic. El canvi climàtic és la injustícia social, intergeneracional i de gènere més significativa del nostre temps. Els infants, adolescents i joves d'avui hauran de conviure també el dia de demà amb uns impactes cada vegada més greus i prolongats als seus entorns.

Així, doncs, en coherència amb l'agenda climàtica internacional i nacional i amb el Marc d'Acció de Sendai de Reducció de Riscs de Desastres, la Cooperació Espanyola prioritza la lluita contra el canvi climàtic i els seus efectes, tenint en compte els compromisos financers assumits i la seva intensa interrelació amb els àmbits social i econòmic, així com amb altres sectors estratègics per a la Cooperació Espanyola. Així,

la Cooperació Espanyola impulsarà un enfocament de justícia climàtica, promovent una AOD espanyola més verda i contribuint a fer que el finançament climàtic doni suport als països socis en la seva adaptació als efectes del canvi climàtic i en una transició ecològica cap a economies i societats descarbonitzades. En l'àmbit humanitari, es buscarà la sinergia entre l'acció humanitària i l'acció climàtica, amb un enfocament de nexa entre l'acció humanitària i el desenvolupament sostenible i treballant amb un enfocament preventiu. S'assegurarà que les accions d'adaptació i mitigació climàtica es dirigeixin des de l'àmbit local, en particular des d'organitzacions de dones i de joventut, que són actors fonamentals per a la resposta durant i després de les emergències. El seu lideratge és clau en el desenvolupament de la resiliència al canvi climàtic, així com de la mitigació i la recuperació davant dels efectes de les catàstrofes relacionades amb el clima.

Gestió i construcció de resiliència i suport als esforços d'adaptació davant dels riscos climàtics. Metes 13.1, 13.2 i 13.3.

Es donarà suport a accions que facin servir sistemes naturals (solucions basades en la naturalesa) per pal·liar els efectes negatius del canvi climàtic i promoure l'adaptació i la reducció del risc de desastres. S'incentivaran la lluita contra la desertificació i les accions de resiliència davant dels riscos en cas de fenòmens extrems, així com la conservació i restauració d'ecosistemes degradats, amb especial atenció al sòl i a l'aigua i a la necessitat de promoure i reforçar els sistemes d'alerta primerenca.

S'assegurarà que les accions d'adaptació i mitigació climàtica es dirigeixin des de l'àmbit local, en particular amb la participació d'organitzacions de dones i de joventut, les quals tenen un paper fonamental de resposta. Es promouran igualment iniciatives d'educació i sensibilització sobre el canvi climàtic als països socis.

Donar suport als països socis en l'elaboració de polítiques i estratègies de lluita contra el canvi climàtic amb incidència en la mitigació. Metes 13.2, 13.3 i 13.B.

Es donarà suport a iniciatives de reforç institucional que permetin als països una planificació i gestió eficaces contra el canvi climàtic per prevenir i mitigar riscos de desastres, tenint en compte les necessitats de les poblacions més vulnerables. Es promouran accions per a la rendició de comptes i la transparència a les polítiques climàtiques per a la població.

Posar en pràctica els compromisos internacionals adquirits en la lluita contra el canvi climàtic. Meta 13.A.

Es duran a terme accions enfocades al reforç institucional dels països socis pel que fa a la planificació i el seguiment dels compromisos internacionals adquirits en matèria de lluita contra el canvi climàtic. Així mateix, se'ls continuarà donant suport en el compliment de les seves contribucions determinades a escala nacional, on queden reflectides les seves necessitats i prioritats d'actuació en matèria de mitigació i adaptació al canvi climàtic, en el marc també dels seus propis plans i estratègies de desenvolupament sostenible.

ACCÉS A ENERGIES NETES. ODS 7

L'accés a l'energia és un factor essencial per a un desenvolupament inclusiu i sostenible. Per això, ocupa un lloc central en l'agenda de la cooperació internacional per al desenvolupament l'esforç per garantir accés universal, assequible i fiable a fonts d'energia neta. La Declaració del CAD de l'OCDE sobre un nou enfocament per alinear la cooperació al desenvolupament amb l'Acord de París en matèria de canvi climàtic (2021) recull el compromís de donar suport als països socis en les seves transicions cap a les emissions zero de gasos d'efecte hivernacle (GEI) tenint en compte les seves necessitats i compromisos adquirits a les Contribucions Determinades a escala nacional. Així, es reconeix que l'ajuda oficial al desenvolupament té un paper important per ajudar els països socis a canviar les seves polítiques, regulacions i lleis en suport de la mitigació.

Aquest compromís requereix fer front a diverses prioritats interrelacionades. En primer lloc, l'accés a serveis energètics sostenibles, pel seu paper crucial en la reducció de la pobresa i les desigualtats, la salut i l'educació. No obstant això, 733 milions de persones encara no tenen accés a l'electricitat i 2.400 milions de persones no tenen accés a electrodomèstics ni combustibles nets per cuinar. La quantitat de persones que viuen sense electricitat continua creixent (l'any 2022 n'eren gairebé 20 milions), principalment a l'Àfrica subsahariana. L'accés insu-

ficient al finançament és una barrera clau que cal superar, ja que el nivell de finançament és d'aproximadament un terç del volum necessari per assolir l'ODS 7. En segon lloc, les projeccions de creixement de la demanda d'energia es concentren en els països en desenvolupament, amb gairebé dos terços de la població mundial. El desafiament de l'accés a l'energia se suma al creixement de la població, la ràpida urbanització, el creixement de l'activitat industrial i les demandes d'una millor qualitat de vida. En tercer lloc, els països en desenvolupament s'esforcen per aconseguir la seguretat energètica. Les interrupcions del subministrament i els sistemes d'energia limiten el desenvolupament econòmic i social, fet que requereix abordar les inversions d'acord amb les necessitats de desenvolupament.

A l'escenari de transicions energètiques cap a la descarbonització, per mantenir-se en una trajectòria d'1,5 °C o 2 °C d'escalfament global i evitar els impactes més severos del canvi climàtic en el desenvolupament a escala mundial, la cooperació al desenvolupament sostenible ha de respondre a les tres prioritats al mateix temps. Aquest esforç, a més, té conseqüències positives en termes de lluita contra la contaminació de l'aire exterior i interior, el dret a la salut, la promoció de la igualtat de gènere i la preservació dels ecosistemes terrestres i marins.

Per això, la Cooperació Espanyola continuarà fent front al problema de l'accés a l'energia, tenint en compte que la manca d'accés pot obstaculitzar els esforços en molts altres ODS

o àmbits de desenvolupament i que aquest accés genera molts beneficis socioambientals i econòmics. A més, les energies renovables continuaran atraient l'atenció de la Cooperació Espanyola com a via per a la descarbonització

i també com a opció més assequible a les comunitats rurals aïllades, mentre que l'eficiència energètica es promourà com a opció de més impacte i amb gran potencial de creació de llocs de treball decentes.

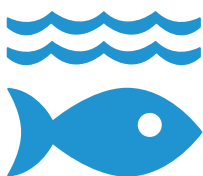
Promoure l'ús d'energia de fonts renovables i millorar l'eficiència energètica. Metes 7.1, 7.2 i 7.3.

Es promouran accions de reforç institucional per al desenvolupament de polítiques i plans d'ús d'energies renovables i millora de l'eficiència energètica, com a via per a la descarbonització i també com a opció més assequible en comunitats rurals aïllades. S'incentivarà la participació ciutadana en la planificació i disseny d'escenaris energètics per garantir un impacte negatiu inferior a les comunitats. Així mateix, es continuarà abordant el problema de l'accés a l'energia, considerant que la manca d'accés pot obstaculitzar els esforços en molts altres ODS o àmbits de desenvolupament i que aquest accés genera molts beneficis socioambientals i econòmics, com sistemes de cuina nets i segurs o la provisió de serveis socials associats.

Recerca, desenvolupament tecnològic i capacitat en sistemes energètics sostenibles. Metes 7.A i 7.B.

Es promourà la recerca i es continuarà donant suport a les aliances amb el sector privat i la inversió en R+D+i per al desenvolupament i l'aplicació de models de subministrament sostenibles, assequibles i escalables. Es prioritzaran les actuacions en què no es pugui donar servei mitjançant l'extensió de les xarxes elèctriques o renovables per atendre les comunitats més vulnerables.

PROMOCIÓ I PROTECCIÓ DE LA BIODIVERSITAT. ODS 14 I 15

La diversitat biològica i els serveis dels ecosistemes són essencials per a l'assoliment dels ODS. La natura està sotmesa a una pressió humana creixent, que destrueix o posa en risc els béns i serveis que ofereix de manera gratuïta i

que són essencials per a la nostra supervivència (oxigen, regulació del clima, pol·linització de cultius, aliments, pinsos, materials de construcció, etc.). Les tendències actuals del canvi d'ús del sòl, la desforestació, la contaminació i l'explotació insostenible dels recursos naturals limiten les possibilitats de la població per afrontar les crisis i reduir la pobresa i augmenten la desigualtat. La pèrdua de diversitat biològica tant terrestre com marina i la degradació dels ecosistemes amenacen els avenços cap al 80 % de les metes dels ODS relacionats amb la pobresa, la fam, la salut, l'aigua, les ciutats, el clima, els oceans i les terres.

Amb un 75 % de superfície terrestre alterada, molts ecosistemes estan a punt de col·lapsar o estan col·lapsats, hi ha un milió d'espècies en perill d'extinció i la diversitat genètica també es troba en declivi, a més, es perden milions d'hectàrees d'àrees forestals i de tones de sòl fèrtil. S'estima que més de la meitat de l'economia global depèn directament de la natura i, per tant, és vulnerable al seu deteriorament. L'Informe Anual de Riscs Econòmics Globals del Fòrum Econòmic Mundial situa la pèrdua de biodiversitat en el tercer lloc entre les amenaces més severes a les quals s'enfronta el món, a més de contribuir a l'increment d'altres riscos globals, com les crisis d'aliments i aigua, els desastres ambientals, els conflictes interestatals i la migració involuntària.

En línia amb el Marc Global de biodiversitat Kunming-Montreal aprovat el 2022 a la quinzena Conferència de les Parts (COP15) del Conveni de les Nacions Unides sobre Diversitat Biològica, aquest Pla Director advoca per un increment substancial de l'AOD per a la biodiversitat dels països socis de la Cooperació Espanyola i la integració de l'ús sostenible de la biodiversitat en les polítiques sectorials i processos de planificació i desenvolupament. Les accions de la Cooperació Espanyola en aquest sector permetran avançar cap a l'objectiu de duplicar el finançament de l'AOD per a la biodiversitat d'Espanya per a 2025, en línia amb el nivell d'ambició general plantejat al Marc global de biodiversitat aprovat recentment.

Promoure la protecció de la biodiversitat a les polítiques dels països socis i donar suport a actuacions per a la gestió sostenible i inclusiva dels ecosistemes. Metes 15.1, 15.2, 15.4, 15.7, 15.9 i 15.A.

Es promouran iniciatives de reforç institucional per integrar la protecció de la biodiversitat a les polítiques dels països socis, amb atenció als sectors amb més impacte, promovent en particular pràctiques favorables per a una gestió sostenible de l'agricultura, la pesca, la gestió forestal i aquicultura i la prevenció i lluita contra els delictes mediambientals. Així mateix, es donarà suport al desenvolupament de plans de conservació i gestió sostenible dels ecosistemes.

S'incentivarà la participació activa de les comunitats locals, els pobles indígenes i les dones en la presa de decisions per a la construcció de models de desenvolupament sostenibles compatibles amb la conservació dels recursos naturals i la preservació de la biodiversitat.

Suport a la creació, ampliació i gestió d'espais terrestres i marins naturals protegits. Metes 14.2, 14.C, 15.1 i 15.2.

S'incentivaran la protecció i gestió efectives per conservar àrees terrestres i marines i espècies protegides i el suport a la creació de reserves de la biosfera i el reforç institucional i la capacitat tècnica. Es promouran igualment accions encaminades a la reforestació, la gestió sostenible dels boscos i les masses d'aigua i la lluita contra els incendis.

Promoure la restauració d'ecosistemes degradats, terrestres i marins, la diversitat genètica de llavors, la flora i la fauna. Metes 14.C, 15.3, 15.4, 15.5, 15.6 i 15.8.

Es donarà suport a accions de reforç institucional per al desenvolupament i l'aplicació de plans de restauració d'ecosistemes degradats, també a través de les solucions basades en la naturalesa, i per al desenvolupament de bancs de llavors. Igualment s'incentivaran accions encaminades a lluitar contra la introducció i l'establiment d'espècies exòtiques invasores i contra el comerç il·legal d'espècies.

AIGUA I SANEJAMENT: ODS 6

La Cooperació Espanyola afirma el seu compromís amb els drets humans a l'aigua i al sanejament, àmbit en què ha demostrat un lideratge internacional, especialment a l'Amèrica Llatina i el Carib.

L'accés a l'aigua i al sanejament són essencials per a la sostenibilitat del desenvolupament humà i imprescindibles per eradicar la pobresa, combatre les desigualtats i avançar en múltiples facetes del desenvolupament, com la lluita contra la fam i les activitats productives, sense oblidar la pau social. El caràcter essencial de l'aigua per a la vida humana es reflecteix a l'ODS 6 sobre aigua i sanejament de l'Agenda 2030.

L'ODS 6 té una dimensió de cohesió social i una dimensió mediambiental molt important, entre d'altres, en tot el que fa referència al tractament de residus i depuració i de la gestió integrada del recurs hídic. És fonamental per als esforços de mitigació i adaptació al canvi climàtic i per al medi ambient, inclosos els riscos d'esdeveniments extrems, com ara sequeres. No obstant això, la disponibilitat i la qualitat de l'aigua es troben en risc per l'efecte de la contaminació, d'una banda, i dels esdeveniments meteorològics extrems que impacten en el cycle hidrològic i generen riscos múltiples, de l'altra. Aquesta situació genera greus perjudicis a les persones en risc i augmenta la desigualtat i les vulnerabilitats existents. Hi ha alguns elements clau: incidir

en l'òptica de servei i no d'infraestructura, la seguretat hídrica, la gestió integrada de recursos hídrics, l'adaptació al canvi climàtic, la gestió de riscos davant de fenòmens hidrològics extrems (sequeres i inundacions) i el nexa aigua-aliments-energia.

Per això, la Cooperació Espanyola assumeix que l'aigua és un recurs ambiental de primer ordre i continua estant convençuda de la importància de prioritzar l'enfocament de gestió integral i de conca hidrogràfica en la seva gestió com a criteri per a la conservació, promovent la millora dels indicadors d'accés a l'aigua potable (principalment en àrees rurals, però no exclusivament) i reforçant l'atenció als factors ambientals que l'afecten: l'impacte del canvi climàtic i la contaminació.

Aquesta realitat està lligada al sanejament i la salut. Pel que fa al sanejament, la pandèmia de la COVID-19 ha posat de manifest la importància vital del sanejament, la higiene i un accés adequat a l'aigua neta per prevenir i contenir les malalties. Tots aquests àmbits sectorials conviuen i es retroalimenten en casos de crisi.

La necessitat d'assegurar l'aplicació de l'ODS 6 és al mateix temps un punt ineludible de la protecció i l'avenç dels drets humans entre les persones més vulnerables. La seguretat de l'accés a l'aigua també és una qüestió crítica en un moment en què un quart de la població mundial no disposa d'aigua ni sanejament segurs. Això repercuteix en els grups més vulnerables en situacions de risc, com les dones, els infants i els col·lectius desplaçats o marginats. És en

aquests casos en què la necessitat de la cooperació internacional es fa més necessària, especialment a través del finançament i de programes de suport.

Aquest esforç per aplicar les metes vinculades a l'ODS 6 requereix un finançament eficaç i suficient. Tot i la prioritització de l'objectiu, les necessitats són més grans i requereixen models sostenibles, infraestructures adequades i una gestió participativa i democràtica. La Cooperació Espanyola té com a senya d'identitat el seu compromís amb l'aigua i el sanejament, com mostren el Fons de Cooperació per a Aigua i Sanejament (FCAS) a l'Amèrica Llatina i el Carib i el programa Masar Aigua al món àrab.

El FCAS és un instrument eficaç amb l'objectiu de fer de l'aigua un dret humà efectiu. La seva tasca contribueix a la resiliència de les persones amb accés a l'aigua en risc i l'apos-

ta per una transformació real que asseguri aigua i sanejament a les persones d'una manera sostenible. L'experiència ha demostrat la seva eficàcia en la combinació de diferents instruments de la Cooperació Espanyola, incorporant no només subvencions bilaterals, sinó també cooperació financera, cooperació tècnica i l'articulació d'actors amb altres donants i, per descomptat, amb la cooperació delegada de la Unió Europea que contribueixi a aquests mateixos objectius, instruments que es continuaran desenvolupant.

Durant la vigència d'aquest Pla Director es treballarà per projectar l'experiència del FCAS més enllà de la regió de l'Amèrica Llatina i el Carib. La prioritització als marcs d'associació i altres instruments de planificació i la disponibilitat d'operacions de cooperació delegada donaran suport a una dotació de fons per a l'execució de l'ODS 6 que dinamitzi aquesta transició ecològica justa.

Accés universal i equitatiu a serveis d'aigua potable i de qualitat enfocats en els drets. Metes 6.1 i 6.3.

Es treballarà per millorar i ampliar la xarxa de serveis que subministren aigua potable i de qualitat a la població d'una manera sostenible, sobretot a les zones rurals, amb enfocament de gènere i de drets humans i posant especial atenció a l'accés efectiu de les persones amb discapacitat i d'infants i adolescents.

Fomentar sistemes de serveis bàsics de sanejament i equips d'higiene. Metes 6.2 i 6.3.

Es crearan infraestructures de sanejament i es donarà suport a accions per a la gestió de residus sòlids i la depuració d'aigües residuals. Es reforçaran les institucions per a la planificació i la gestió i es donarà suport a programes de formació i promoció dels hàbits d'higiene.

Donar suport a la governança inclusiva de l'aigua i la gestió integral dels recursos hídrics de maneres sostenibles. Metes 6.5 i 6.B.

Es prioritzaran les accions enfocades a reforçar les institucions per planificar la seguretat hídrica i promoure l'enfocament de gestió integral de la conca hidrogràfica en la seva gestió com a criteri per a la seva conservació, incorporant l'enfocament de drets humans a l'aigua i al sa-

nejament i l'enfocament de gènere en la gestió, promovent la millora dels indicadors d'accés a l'aigua potable i reforçant l'atenció als factors ambientals que l'afecten, com l'impacte del canvi climàtic i la contaminació. Al mateix temps, es treballarà per donar suport a la participació de les comunitats locals en la gestió de l'aigua i el sanejament.

Ús eficient dels recursos hídrics, conservació dels ecosistemes aquàtics i prevenció dels riscos associats. Meta 6.4.

Es promouran iniciatives enfocades a la conservació dels recursos hídrics i també mesures de prevenció i mitigació de riscos. Es donarà suport a accions de reforestació a la conca hidrogràfica, conservació d'aqüífers, així com a l'elaboració d'avaluacions d'impacte ambiental. Igualment, es donarà suport a accions que garanteixin la sostenibilitat de l'extracció i les iniciatives per afrontar la contaminació, la sobreexplotació i l'eutrofització.

3.2.3 Transició econòmica

Per impulsar la transició econòmica, cal tendir cap a models de producció més sostenibles que preservin els ecosistemes i posin en valor els recursos naturals del territori, tenint en compte les desigualtats existents, entre d'altres, les de gènere i les dinàmiques de poder subjacents. Els models econòmics tradicionals han exclòs i explotat històricament les dones i els grups i comunitats en què es concentren les bosses de pobresa i d'exclusió, a més de discriminar les persones amb discapacitat, les persones LGTBI i altres grups en situació de vulnerabilitat als països socis de la Cooperació Espanyola i perpetuar les desigualtats, la bretxa de gènere i la marginació econòmica.

Cal, per tant, promoure iniciatives econòmiques que afavoreixin el desenvolupament sostenible i la conservació dels recursos naturals i millorin les condicions econòmiques i de vida de la població. I garantint unes condicions de treball decents, valorant i reconeixent el treball no remunerat, com el treball domèstic i de cures, que històricament s'ha invisibilitzat i infravalorat. La protecció de la biodiversitat i el suport de l'agroecologia exerceixen aquí també un paper fonamental, com a elements transversals de la

resposta necessària a la triple transició i per la seva rellevància també en l'àmbit alimentari i de la nutrició.

Per això, és fonamental promoure la participació activa de les comunitats locals, les poblacions indígenes, les dones i la societat civil, permetent una governança inclusiva i la promoció de solucions basades en el consens i l'equitat. El desenvolupament econòmic serà inclusiu quan s'abordin les desigualtats socioeconòmiques i se'n garanteixi la sostenibilitat. En donar veu a les comunitats locals, es fomenten la inclusió, la responsabilitat compartida, s'aprofiten els coneixements locals i es promouen la sostenibilitat i resiliència. Això contribueix a generar solucions més efectives i equitatives i a impulsar un desenvolupament econòmic que beneficiï tots els segments de la societat.

D'altra banda, s'han de reforçar les polítiques públiques que promoguin l'accés equitatiu dels petits agricultors a recursos productius que millorin les condicions de vida a les comunitats rurals i en facilitin la participació als mercats en condicions justes. Donant suport a l'accés als mercats i les xarxes de comerç just, així com a la innovació en tècniques de producció agropecuària que garanteixin la

sostenibilitat dels recursos naturals, l'economia social i el reforç de cadenes de valor locals, promovent oportunitats per a les noves generacions.

Com a part d'aquest desenvolupament econòmic, un sector turístic que adopti pràctiques de consum i producció sostenibles, que preservi i valori les identitats culturals i el coneixement mutu i proporcioni una feina decent, pot tenir un paper significatiu per a la transformació global cap a la sostenibilitat.

Garantir la inclusió digital, l'accés equitatiu a les tecnologies i reforçar les habilitats tecnològiques de les comunitats és fonamental per fomentar un desenvolupament inclusiu i sostenible. A més, l'ampliació de la connectivitat, la digitalització de l'Administració pública, la protecció dels drets digitals i la participació de la societat civil en la presa de decisions digitals contribueixen a una digitalització ètica i transparent, en línia amb els objectius de desenvolupament sostenible i l'Agenda 2030.

DESENVOLUPAMENT RURAL TERRITORIAL I SISTEMES AGROALIMENTARIS SOSTENIBLES: ODS 2, 11 I 14

Per tal de promoure el desenvolupament rural territorial, s'han d'abordar de manera simultània els aspectes productius i institucionals, facilitant que els actors locals d'un territori s'organitzin en un marc institucional local, per consensuar una visió de desenvolupament del territori a llarg termini, incloses les reformes institucionals, de descentralització i reforç dels governs locals, la concertació social, etc. Així mateix, s'ha de plantejar en un horitzó temporal d'actuació a mitjà i llarg termini.

Per avançar en la sostenibilitat és important reconèixer i reforçar les formes de producció agropecuària que millorin explícitament els serveis dels ecosistemes i construeixin el capital natural que sustenta els sistemes alimentaris. Cal, per tant, promoure una producció agropecuària adaptada al canvi climàtic que pugui accedir als mercats i xarxes de comerç just, amb la participació de les dones, les comunitats locals i les poblacions indígenes que, a través del seu coneixement, han salvaguardat els recursos naturals amb pràctiques productives tradicionals.

És fonamental proporcionar un entorn propici per a la participació activa de les comunitats rurals i la societat civil, que permeti una governança inclusiva, la col·laboració entre diversos actors i la promoció de solucions basades en el consens i l'equitat. Promoure la participació

de les societats permet abordar de manera més eficient els desafiaments relacionats amb l'accés als recursos, la innovació, la protecció del medi ambient i la promoció d'un desenvolupament rural inclusiu i sostenible.

Des de la Cooperació Espanyola es promou un model basat en la petita agricultura, familiar i camperola, més orientada a la producció per a l'alimentació local i que habitualment pretén incorporar enfocaments de sostenibilitat. En aquest sentit, els horts i explotacions familiars sovint són reservoris vitals de biodiversitat per a l'agricultura i l'alimentació. L'agricultura familiar inclou les activitats relacionades amb la producció agrícola, forestal, pesquera, ramadera i aquícola gestionades per una família i depenen de la seva mà d'obra. A més, es considera que en molts casos genera externalitats positives més enllà de la producció agropecuària, com la preservació de la biodiversitat i del patrimoni cultural, el manteniment d'ecosistemes i paisatges rurals, la vertebració del territori, etc.

D'altra banda, s'ha de donar suport al comerç just i a polítiques públiques que promoguin l'accés equitatiu de les famílies als recursos productius, millorin les condicions de vida a les comunitats rurals i en facilitin la participació als mercats en condicions justes.

Per pal·liar els efectes de les sequeres cada vegada més freqüents i facilitar l'accés de la producció de les famílies als mercats, també es beneficiarà de la instal·lació de sistemes eficients de reg que millorin l'ingrés dels petits i mitjans productors, d'acord amb un l'aprofitament i ús racional de l'aigua i que assegurin un accés equitatiu per a totes les famílies, garantint-ne la qualitat i tenint en ment les generacions presents i futures.

Davant d'aquesta opció, impulsada principalment per l'agricultura industrial, hi ha l'alternativa de la intensificació agroecològica, que pretén aconseguir que els agricultors siguin menys dependents d'entrades externes, do-

nar més suport al coneixement i aprofitar els processos naturals, integrar els principis ecològics i augmentar la capacitat productiva dels components biòtics i abiòtics del

sistema, minimitzant els costos ambientals i mantenint la biodiversitat mitjançant sistemes de cultiu amigables amb la vida silvestre.

Donar suport i fomentar sistemes de producció agropecuàries sostenibles i resilents al canvi climàtic. Metes 2.3, 2.4, 2.5, 2. A i 2.C.

S'incentivaran sistemes agropecuàries que adoptin estratègies d'adaptació al canvi climàtic, impulsant una agricultura sostenible i resilient amb diversificació productiva i compatible amb la conservació de la biodiversitat, incentivant la utilització de llavors autòctones, mantenint la diversitat genètica dels animals de granja i oferint suport tècnic i capacitació a les famílies i cooperatives.

Es donarà suport a programes que millorin la producció i proporcionin un valor afegit, com sistemes de reg sostenibles i infraestructures agràries per a l'emmagatzematge, la transformació i la comercialització justa. I es reforçaran les polítiques públiques que donin suport a l'accés de les famílies als recursos productius i als mercats amb condicions favorables.

Es donarà suport també a programes de recerca sobre l'adaptació al canvi climàtic dels sistemes de producció tradicionals i sobre bancs de gens de plantes i bestiar.

Donar suport i fomentar sistemes de pesca sostenibles. Metes 14.4 i 14.B.

Es continuarà fomentant l'accés de les famílies a recursos que promoguin la pesca sostenible i respectin els ecosistemes aquàtics per garantir la supervivència de les espècies a mitjà i llarg termini i l'activitat pesquera de la qual depenen principalment les poblacions més vulnerables.

Es promouran igualment programes de reforç institucional per elaborar normatives i estratègies nacionals de pesca sostenible.

Donar suport a polítiques que fomentin el desenvolupament rural territorial inclusiu promovent la participació activa de les comunitats i la societat civil en la presa de decisions. Meta 11.3.

Es donarà suport a les institucions per al desenvolupament de plans d'ordenació territorial inclusius i sostenibles amb enfocament de gènere i feminista, incentivant polítiques públiques que fomentin el desenvolupament equitatiu a les zones rurals, promovent la participació activa de les comunitats i la societat civil en la presa de decisions.

DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC INCLUSIU I SOSTENIBLE: ODS 8, 9 I 12

Un altre dels grans reptes de l'agenda de desenvolupament sostenible són les desigualtats socioeconòmiques creixents entre les regions, els països i a l'interior dels països. D'aquesta manera, la Cooperació Espanyola pot tenir un alt impacte per mobilitzar aliances entre diversos actors en què participin la societat civil, els governs, el sector privat i les organitzacions internacionals per abordar un desenvolupament inclusiu i per al compliment dels drets econòmics, socials i culturals com a part fonamental dels drets humans i dels ODS 1 i 10, objectius nuclears i transversals de la nostra acció. En aquest sentit serà fonamental reforçar el teixit de microempreses, petites i mitjanes empreses

de què depèn l'estructura econòmica i social de molts països i, de manera més general, incorporar la importància d'uns sistemes fiscals justos, augmentar la capacitat dels treballadors per exercir els seus drets de manera efectiva i donar suport a la transició a l'economia formal de les empreses de l'economia informal per contribuir a un desenvolupament veritablement inclusiu.

Aquesta col·laboració entre diversos actors permetrà promoure la participació efectiva de la societat civil en la presa de decisions, així com en l'aplicació i monitorització de polítiques i programes relacionats amb el desenvolupament econòmic inclusiu i sostenible i el compliment dels drets econòmics, socials i culturals. Així mateix, s'apostarà per l'accés al finançament i a la formalització en aquest sector, tradicionalment anomenat *missing middle*, facilitant els instruments de finançament de la Cooperació Espanyola als desafiaments del desenvolupament econòmic inclusiu i sostenible, donant suport a mesures de protecció social i de facilitats per al registre d'empreses i dels seus treballadors. Igualment es procurarà obtenir finançament públic i privat per generar impacte en el teixit productiu.

Donar suport i promoure la protecció efectiva dels drets laborals per aconseguir una ocupació digna i de qualitat i generar entorns de treball segurs i inclusius. Metes 8.5, 8.7 i 8.8.

S'incentivaran accions encaminades a promoure els drets laborals dels treballadors i treballadores i es fomentarà la creació d'una ocupació decent amb especial atenció als sectors feminitzats. Es promouran condicions de treball dignes als centres de treball, la prevenció i l'eradicació del treball infantil, la lluita contra la violència al món laboral, la promoció de la presència igualitària i l'acció de les dones en l'àmbit dels agents socials i el diàleg social. Es treballarà per fomentar els drets econòmics i laborals de les dones, d'acord amb una economia feminista i de les cures, i es donarà suport a la cooperació sindical. S'impulsaran iniciatives de suport a marcs reguladors i polítiques que garanteixin condicions laborals formalitzades i estables que promoguin la transició de l'economia informal a la formal com a mitjà per donar suport a una ocupació decent i al desenvolupament social i econòmic inclusiu i sostenible.

Donar suport al desenvolupament d'activitats econòmiques sostenibles. Metes 8.3, 8.4, 9.1, 9.2, 9.3.

Es promouran iniciatives que integrin la sostenibilitat en els models de negoci de les microempreses, petites i mitjanes empreses no agràries, que generin més competitivitat i productivitat i integrin la sostenibilitat a les cadenes de valor i condicions laborals dignes. S'incentivaran programes de crèdit, així com programes d'innovació i de millora de les capacitats al sector empresarial i l'economia social.

Impulsar serveis i infraestructures sostenibles que promoguin el desenvolupament econòmic i social. Metes 9.1 i 12.5.

S'impulsaran incitatives per millorar les infraestructures i serveis per al desenvolupament local, millorar la mobilitat, la seguretat viària, l'accessibilitat de les persones i mercaderies i el benestar de la població i que atenuïn les desigualtats existents. S'incentivaran la gestió de residus i la promoció del reciclatge o altres accions que promoguin l'economia circular i social i la realització de campanyes de sensibilització ciutadana sobre la matèria. També es duran a terme iniciatives per reforçar les xarxes de suport social existents, així com les de comerç just que repercuteixen en cooperatives, negocis familiars i microempreses, petites i mitjanes empreses no agràries.

Impulsar polítiques i plans turístics com a generadors d'ocupació decent i inclusiva en benefici de les comunitats. Meta 8.9. Meta 12.B.

Es donarà suport a iniciatives de turisme sostenible, desenvolupament de rutes turístiques, turisme comunitari i turisme enfocat a preservar el patrimoni cultural que promocionin la igualtat de gènere i l'accessibilitat i les oportunitats per a persones amb discapacitat. Es portaran a terme accions encaminades a reforçar les institucions en el disseny de polítiques i plans turístics sostenibles i resilients. S'incentivarà la formació i la integració del jovent més vulnerable amb condicions de treball decents.

DIGITALITZACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. ODS 4, 9 I 16

La Cimera Mundial sobre la Societat de la Informació de l'ONU, celebrada en dues fases (Ginebra 2003, Tunísia 2005), va marcar un punt d'inflexió en l'evolució del desenvolupament digital i el seu posicionament en l'agenda global del desenvolupament. Durant les dues dècades següents algunes cooperacions europees han elaborat i aplicat estratègies digitals. No obstant això, la digitalització en particular i les noves tecnologies en general no han estat objecte d'una atenció preferent per a la Cooperació Espanyola, al marge d'experiències puntuals.

Malgrat tot, la ubiqüitat actual de les tecnologies de la comunicació i la informació i molt en particular, de la telefonia mòbil, i l'experiència de la pandèmia de 2020, en la qual les xarxes i els serveis digitals van marcar la diferència a l'hora de fer front a les llargues etapes de confinament, han mostrat de manera evident que aquest sector pot ser decisiu per als països i la seva ciutadania. La COVID-19 va fer evident que la connectivitat s'està convertint ràpidament en la mètrica global de la inclusió i l'exclusió, amb 2.900 milions de persones desconnectades d'internet. Les diferents bretxes digitals, en particular la bretxa digital de gènere, i la manca d'habilitats digitals, han impedit que moltes persones, especialment les més vulnerables, hagin pogut treballar o estudiar des de casa durant la crisi. Paradoxalment, el 93 % de la població mundial viu en zones de cobertura, fet que per si mateix ja és una mostra que no ens trobem davant d'un desafiament purament tecnològic. I, recentment, els avenços de la intel·ligència artificial han obert una infinitat de possibilitats, mitjançant eines que poden canviar radicalment la manera de treballar y relacionar-se de les persones.

Per aquest motiu, la digitalització per al desenvolupament ha adquirit recentment una importància molt destacada. La reflexió sobre la connectivitat i l'accés a internet com a bé públic

global, i fins i tot com a dret humà, està guanyant terreny amb força a les Nacions Unides, l'OCDE o el G20. A la Unió Europea, la digitalització és un tema de la màxima agenda de desenvolupament, i iniciatives com el D4D Hub o l'Aliança UE-LAC mostren la importància de forjar associacions per aconseguir els millors resultats en un àmbit on han de convergir molts actors (governos, societat civil, empreses tecnològiques, etc.).

Ens trobem davant d'una realitat que no està exempta de reptes. La connectivitat dels països menys desenvolupats planteja el gran desafiament de proporcionar internet de qualitat a 4.100 milions de persones al món. Tot i això, és igual d'àrdua la tasca de regular l'ecosistema digital, que engloba qüestions tan complexes i associades als drets humans com la ciberseguretat, la desinformació, la propietat intel·lectual, l'assetjament, la intel·ligència artificial i el control totalitari, algunes de les quals plantegen riscos seriosos per a la democràcia.

Per tot això, la digitalització per al desenvolupament és una oportunitat perquè la Cooperació Espanyola, juntament amb altres cooperacions europees, estableixi marcs d'aliances propicis amb els nostres països socis per agilitzar el compliment de l'Agenda 2030 mitjançant una digitalització de les societats basada en els drets.

Promoure la connectivitat, els serveis i les capacitats digitals als països socis. Metes 4.7 i 9.C

Es promourà la posada en marxa d'infraestructures de connectivitat als països socis de la Cooperació Espanyola. Es promourà, així mateix, l'accés a les tecnologies i els serveis digitals segurs, principalment els que millorin la qualitat de vida de les persones, com els relatius a la salut i a l'educació. També s'impulsaran tecnologies i serveis digitals per modernitzar les administracions públiques dels països socis. Per assegurar que aquestes tecnologies i serveis siguin accessibles i per disminuir qualsevol bretxa digital, es fomentaran activitats de capacitat inclusives que incideixin sobretot en col·lectius vulnerables, en àrees rurals i remotes i en treballadors del sector públic.

Assegurar la protecció dels drets i la privacitat digitals mitjançant marcs legals i reguladors als països socis. Meta 16.10

Es promouran accions encaminades a assegurar els drets digitals i la privacitat de les persones mitjançant marcs legals i reguladors adequats i que es mantinguin al dia, inspirats en els marcs europeus. Tot això considerant les oportunitats i els desafiaments per a l'estat de dret que presenten actualment alguns camps, com els de la ciberseguretat i la intel·ligència artificial. Així mateix, s'incentivaran la transparència i la rendició de comptes dels governs mitjançant l'ús de la tecnologia.

3.3. Prioritats geogràfiques

La Llei 1/2023 estableix unes prioritats geogràfiques i apunta amb especial atenció la posició preferent del nord d'Àfrica, el Pròxim Orient i l'Àfrica subsahariana (en particular els països de l'Àfrica occidental i el Sahel i els de parla espanyola i portuguesa), així com els països de l'Amèrica Llatina i el Carib i en el marc iberoamericà. Les regions geogràfiques assenyalades són aquelles en què històricament la Cooperació Espanyola ha tingut més incidència, amb un bagatge més ampli

d'experiència i aliances estables i duradores, i on pot oferir un valor afegit més elevat en cooperació al desenvolupament sostenible.

Els nous reptes i necessitats en un context global de crisis múltiples posen de manifest la urgència d'establir mecanismes adequats de suport i col·laboració amb

els països socis de la Cooperació Espanyola que es graduen com a països no receptors d'AOD, d'acord amb estrictes criteris de renda, però que encara afronten reptes i bretxes abordades des de la cooperació internacional, des del desenvolupament en transició. Aquesta perspectiva considera els processos de desenvolupament com processos complexos, graduals i ininterromputs que no acaben quan els països arriben a un nivell de renda determinat, sinó que continuen sent un desafiament fins que els èxits són sostenibles, és per això que els mesuraments basats en les rendes són insuficients per avaluar les realitats dels països. Aprovar aquest enfocament suposa articular una estratègia de cooperació internacional d'acord amb l'esperit d'universalitat de l'Agenda 2030 i els seus ODS, superar la visió de la cooperació centrada només en l'eradicació de la pobresa mitjançant el desenvolupament econòmic i inclusiu i avançar cap a una cooperació al desenvolupament més àmplia, l'objectiu de la qual sigui superar les trampes de desenvolupament, combatre les desigualtats, promoure els béns públics globals i facilitar la transició dels països cap a models de desenvolupament més sostenibles. Espanya es converteix amb la Llei 1/2023 (i aquest Pla Director és el primer a portar-ho a la pràctica) en un dels països donants del CAD que defineix prioritats de cooperació al desenvolupament sostenible amb països «graduats», amb l'enteniment que la cooperació no pot estar determinada únicament per un sol indicador (la renda mitjana d'un país). Per això, la Cooperació Espanyola continuarà impulsant la reflexió i els debats a l'OCDE sobre com avançar des d'aquesta perspectiva i en connexió també amb el caràcter multidimensional de l'agenda de finançament del desenvolupament.

En conseqüència, es buscaran aliances amb els països amb més desigualtats i desafiaments per al compliment de l'Agenda 2030 i amb els països d'associació i de cooperació amb més grau d'interessos i valors compartits en l'àmbit del desenvolupament sostenible. Es podrà actuar en països i regions d'especi-

al importància per a l'acció exterior de la Unió Europea, en coordinació amb aquesta, a partir de les prioritats geogràfiques i sectorials definides en aquest Pla Director. També es podran atendre casos especials de violació dels drets humans en contextos de fragilitat i situacions d'alt impacte social i ambiental amb repercussions globals.

Aquest Pla Director defineix les prioritats geogràfiques de la Cooperació Espanyola en tres nivells: regions prioritàries, països prioritaris i altres països d'interès. Els enfocaments transversals i les prioritats sectorials definides en aquest Pla Director s'aplicaran a cada país prioritari i país d'interès, però també mitjançant enfocaments regionals que es descriuen més endavant i que hauran d'adaptar-se al context i les necessitats específiques dels països.

Quant a l'acció humanitària, s'establiran estratègies de context que, alineades amb les principals organitzacions humanitàries, es faran amb caràcter bianual i respondran a una anàlisi de les necessitats humanitàries i a un enfocament de vulnerabilitat. Igualment, tenint en compte el caràcter impredecible de les emergències (de qualsevol tipus), sense perjudici de les prioritats geogràfiques marcades en aquest Pla Director i en les estratègies humanitàries de la Cooperació Espanyola, es podran dur a terme intervencions d'acció humanitària en altres contextos geogràfics si així ho requereixen les necessitats humanitàries identificades.

3.3.1 Regions i països prioritaris per a la Cooperació Espanyola

Per identificar els països prioritaris, i partint de l'anàlisi de la trajectòria i el valor afegit de la Cooperació Espanyola, es tenen en compte indicadors de desenvolupament humà, desigualtats i vulnerabilitats multidimensionals i interseccionals, des d'una perspectiva de drets humans i d'igualtat de gènere i els relatius a la dimensió

ambiental, l'emergència climàtica i les metes de pau, seguretat i bon govern acordades per les Nacions Unides.

Amb els països prioritaris es definiran estratègies diferenciades per recollir les diferents sensibilitats dels contextos i proporcionar un marc de treball que acoti i faciliti la definició de programes lligats a les particularitats de cada realitat. Per aquest motiu, s'elaborarà per a cada país un document de planificació per a l'actuació de la Cooperació Espanyola que, tenint en compte els indicadors assenyalats prèviament, pot ser de tres tipus: marcs d'associació per al desenvolupament sostenible, aliances per al desenvolupament sostenible o estratègies de cooperació.

Aquest Pla Director no defineix amb quins països cal establir un marc d'associació o una aliança per al desenvolupament sostenible, ja que l'experiència ens diu que l'evolució dels països no és lineal i que les circumstàncies canvien amb el temps. El principi d'apropiació és fonamental en la relació amb els països socis, buscant sempre una aliança horitzontal entre iguals i una orientació cap a prioritats compartides, que aprofiti al màxim les sinergies, els recursos i les capacitats d'ambdues parts per assolir els objectius de desenvolupament sostenible.

Són regions prioritàries per a la Cooperació Espanyola: l'Amèrica Llatina i el Carib; el nord d'Àfrica i el Pròxim Orient; els països de l'Àfrica occidental i Sahel i els països africans de parla portuguesa i espanyola.

Cooperarem de manera prioritària amb:

L'Amèrica Llatina i el Carib: Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Colòmbia, Costa Rica, Cuba, Equador, El Salvador, Guatemala, Haití, Hondures, Mèxic, Nicaragua, República Dominicana, Panamà, Paraguai, Perú, Uruguai i Veneçuela.

L'Àfrica subsahariana: Cap Verd, Senegal, Níger, Mali, Etiòpia, Guinea Equatorial i Moçambic.

El nord d'Àfrica i el Pròxim Orient: Marroc, Mauritània, població sahrauí refugiada, Tunísia, Egipte, Jordània, Palestina i el Líban.

L'Àsia: Filipines.

Per mantenir i reforçar l'especialització geogràfica de la Cooperació Espanyola i canalitzar els possibles increments de recursos pressupostaris per assolir més impacte als països socis, en comptes d'afavorir una extensió geogràfica que dispersi la nostra acció, els instruments de cooperació atendran els països i regions esmentades. Tanmateix, a més dels països prioritaris (on la intervenció serà especialment intensa), la Cooperació Espanyola podrà treballar en altres països no prioritaris però que pertanyin a les regions prioritàries especificades en aquest Pla Director i amb col·laboració amb aquests. Això es durà a terme preferentment mitjançant un enfocament regional i, després d'una revisió detallada cas per cas i definint clarament les modalitats i els instruments de cooperació que s'utilitzaran i la manera de donar cobertura al seguiment de les actuacions que es vulguin dur a terme. En aquests casos, s'afavorirà el treball a través de canals multilaterals o a través de la col·laboració amb organismes regionals, mitjançant la cooperació financera o convocatòries d'ONGD. Aquesta nova aproximació serà especialment important al Sahel i a l'Àfrica occidental, on la Cooperació Espanyola ha de respondre a dinàmiques regionals que van més enllà dels països prioritaris.

Així, doncs, a més dels programes bilaterals, i en línia amb el suport a la cooperació i integració regionals, durant els propers anys la Cooperació Espanyola reforçarà la seva acció a escala regional. A l'Àsia, l'objectiu en el marc temporal d'aquest Pla Director serà elaborar una estratègia que, a partir del nostre programa a Filipines i de la tasca d'altres actors de la nostra cooperació a la regió, identifiqui possibles línies de treball i instruments per construir un programa de treball articulat per a la Cooperació Espanyola.

3.3.2 Cooperació regional

L'Amèrica Llatina i el Carib

Els efectes de les crisis múltiples recents a escala global han incidit a la regió i han augmentat els nivells de pobresa i les bretxes de desigualtat, amb especial impacte en els drets dels infants i els adolescents. A tot plegat s'hi afegix una crisi del regionalisme i dels processos d'integració, agreujada per conflictes interns, inestabilitat socioeconòmica, restricció dels espais cívics i derives polítiques autoritàries.

La Cooperació Espanyola sempre ha apostat per la integració regional com a impulsora del desenvolupament sostenible. En aquest context, continuarem treballant per reforçar les relacions amb SICA, CARICOM i CELAC i s'es-

tudiarà la possibilitat de donar suport a altres processos, com MERCOSUR. Així mateix, l'espai iberoamericà ha generat instruments per a l'adopció de consensos sobre qüestions essencials per a la regió.

La Cooperació Espanyola continuarà prioritant l'àmbit iberoamericà com a context de cooperació a través de l'impuls dels seus diferents instruments d'actuació. En el marc de la cooperació iberoamericana, la Secretaria General Iberoamericana (SEGIB) coordina un entramat d'actors —organismes iberoamericans, xarxes, programes, iniciatives i projectes adscrits (PIPA)— per assolir els objectius del III Pla d'Acció Quadriennal de la Cooperació Iberoamericana (PACCI) 2023-2026, resultat de la XXVIII Cimera Iberoamericana de Santo Domingo,

així com el suport a la Carta Iberoamericana de Principis i Drets en els Entorns Digitals, a la Carta Mediambiental Iberoamericana i a la Ruta Crítica per assolir la Seguretat Alimentària a Iberoamèrica com a resultats també d'aquesta Cimera de Sant Domingo.

Als països no prioritaris a la regió, on la presència de la Cooperació Espanyola no està tan assentada, es podrà treballar mitjançant enfocaments regionals com els esmentats més amunt (per exemple, al Carib en aliança amb CARICOM i altres entitats subregionals). Alguns d'aquests països, com Xile o Uruguai, no són elegibles com a receptors d'AOD segons el CAD de l'OCDE ja que han superat el llindar establert per a països de rendes altes. En aquests casos s'abordarà el treball des d'una perspectiva preferentment regional o de cooperació triangular.

D'aquesta manera, més enllà de la programació bilateral amb cadascun dels països prioritaris, la Cooperació Espanyola a la regió llatinoamericana i caribenya se centrarà a reforçar les estratègies de cooperació amb organismes regionals, però també a dissenyar enfocaments de treball horitzontals i amb visió regional o subregional, entre d'altres:

- S'aprofundirà en el treball del nou Programa Democràcia per enfortir els sistemes democràtics, facilitar espais de diàleg per generar consensos, donar suport a la societat civil i a altres actors que puguin millorar la qualitat de la democràcia i protegir i promoure l'exercici efectiu dels drets humans. A més, es treballarà en el disseny d'un programa de persones defensores dels drets humans, inclosos els periodistes, per fomentar la creació de xarxes comunitàries de protecció i el suport a la permanència de les persones defensores al territori.
- S'elaborarà un nou programa de cooperació amb el SICA que permeti ampliar els sectors i instruments d'intervenció i que integri en un marc més ampli el fons Espanya-SICA.

- Es reactivarà el fons Espanya-CARICOM, centrant-se en sectors d'impacte en un àmbit regional en el qual la Cooperació Espanyola té menys presència i de manera coordinada amb les intervencions en l'àmbit de la cooperació iberoamericana, enfocant el treball a la prevenció de desastres naturals, la salut i la seguretat alimentària.
- Es dissenyarà un programa de cooperació amb els països del Con Sud, alineat amb el concepte de desenvolupament en transició, que permeti treballar en línies identificades conjuntament a través d'activitats d'intercanvi i generació de coneixement.
- Es dissenyarà un model de cooperació triangular que permeti donar resposta a les demandes de les institucions des de la creació d'aliances entre els oferents.
- S'aprofundirà en el disseny del programa regional Interconnecta centrat en la incorporació de la innovació pública a les programacions, des del treball en processos de cocreació, amb socis de diferents nivells de l'Administració.

L'Àfrica i el món àrab

A l'Àfrica, continent veí que reuneix la majoria dels països amb un índex de desenvolupament humà més baix del planeta, la pobresa, la fam, els efectes del canvi climàtic i la debilitat institucional són elements clau que afecten els processos de desenvolupament sostenible del continent. La manca d'oportunitats, la violència i la inseguretat alimentària han incrementat aquesta vulnerabilitat, que es tradueix en desplaçaments de persones de diversa índole, principalment dins del mateix continent.

L'Àfrica té una població jove amb unes expectatives d'ocupació i estabilitat que no es satisfan fàcilment. La inestabilitat política, les emergències sanitàries, els conflictes armats, el trànsit

de persones i migrants, les tensions socials i els efectes del canvi climàtic han augmentat les necessitats humanitàries en contextos de crisis cròniques. L'impacte de les crisis en la infància és especialment agut, amb taxes de mortalitat infantil elevades, xifres alarmants de desnutrició infantil, nivells alts de violència, impactes en l'accés a l'educació, així com falta d'accés als serveis socials i de salut.

Els països de la regió del nord d'Àfrica i el Pròxim Orient, regió a la qual Espanya està estretament unida per llaços històrics, culturals i de veïnatge, són majoritàriament països de renda mitjana i comparteixen una sèrie de reptes comuns, com els efectes del canvi climàtic i la lluita contra la desertificació, la necessitat de continuar aprofundint en mecanismes de cooperació regional, en les polítiques per aconseguir la igualtat material de la dona o la creació d'oportunitats de futur per als joves.

En ambdues regions, la Cooperació Espanyola reforçarà el seu treball en matèria de desenvolupament econòmic inclusiu, amb especial èmfasi en la creació d'oportunitats per a la joventut, especialment les dones. Igualment, s'ampliarà el treball en matèria d'aigua i sanejament a partir de l'experiència de l'Amèrica Llatina i el Carib i s'apostarà per ampliar el treball en matèria de governabilitat (inclòs el suport a la descentralització), l'empoderament polític i econòmic de les dones, el reforç de la societat civil i la lluita contra el canvi climàtic i els seus efectes.

En el marc de l'impuls de la cooperació regional a l'Àfrica i el Pròxim Orient, s'avançarà en els processos següents:

- Es definirà una estratègia de la Cooperació Espanyola a l'Àfrica subsahariana.
- Es desenvoluparà una nova estratègia regional de cooperació per al Mediterrani sud que adapti els objectius i mitjans de la Cooperació Espanyola als desafiaments

actuals de la regió, prioritzant la coherència de la intervenció a tot el veïnatge sud i afavorint la construcció d'aliances duradores a la regió.

- Es renovaran els programes de cooperació regional amb la CEDEAO, especialment en àmbits com l'agricultura, les energies renovables i la igualtat de gènere, i amb l'Agència de Desenvolupament de la Unió Africana (AUDA-NEPAD, per les seves sigles en anglès), entre d'altres.
- Es continuarà reforçant el treball amb l'Àfrica occidental i es posarà una atenció renovada al Sahel, a partir de les lliçons apreses durant la presidència espanyola de l'Assemblea General de l'Aliança Sahel i en suport dels països de la regió.

3.3.3 Països d'interès per a la Cooperació Espanyola

A més de les regions i països prioritars assenyalats, es podran identificar altres països d'interès on la Cooperació Espanyola pugui treballar de manera puntual, en particular per promoure béns públics globals o respondre a les crisis (no humanitàries) o desafiaments de desenvolupament que es puguin plantejar.

Per això i, si escau, en coordinació amb la Unió Europea, la Cooperació Espanyola podrà actuar en països no prioritars o que no pertanyin a regions prioritàries en les situacions següents:

- En l'àmbit de la cooperació financera duta a terme pel FONPRODE/FEDES, que, tot i que atindrà els països prioritars en primer lloc, podrà finançar intervencions en altres països de les regions prioritàries i fins i tot en altres països en desenvolupament no prioritzats, en aquest últim cas quan es tracti del finançament de béns públics globals (com la lluita contra el canvi climàtic o la salut global).

- Als països receptors d'AOD no previstos en categories anteriors, en què, en el cas d'una emergència o situació de crisi sobrevinguda, coexisteixen diferents vies de cooperació des de l'enfocament del nexa entre l'acció humanitària, el desenvolupament i la construcció de la pau. Un cop abordada la fase d'emergència humanitària i, si és el cas, de rehabilitació primerenca, podran cooperar de manera més estable mitjançant actuacions de suport a processos de recuperació i reconstrucció que aprofundeixin en aquelles necessitats i reptes abordats des de la cooperació al desenvolupament i la construcció de la pau. En el moment d'elaboració d'aquest Pla Director, són països d'interès especial Ucraïna (on la Cooperació Espanyola manté un ferm compromís en matèria d'acció humanitària, així com de suport a la recuperació, resiliència i reconstrucció del país) i l'Afganistan.
- Els països de les regions esmentades a les prioritats geogràfiques anteriors (a més del veïnatge est de la UE i els Balcans occidentals) en què les Administracions públiques espanyoles promoguin projectes de cooperació tècnica pública als sectors definits per aquest Pla Director amb objectius de desenvolupament sostenible. En aquests casos, aquests projectes els podrà gestionar la Fundació Internacional i per a Iberoamèrica d'Administració i Polítiques públiques (FIIAPP).

Amb aquests països d'interès no caldrà formalitzar marcs d'associació país, acords aliances país per al desenvolupament sostenible o estratègies provisionals de cooperació, encara que es podran establir acords puntuals entre entitats capaces de desenvolupar actuacions en matèria de cooperació si fos convenient. En qualsevol cas, es desenvoluparà una estratègia d'acció específica pròpia per a cada país en aquesta situació en què es delimitaran uns objectius temàtics, pressupostaris i territorials.

3.4. Prioritats multilaterals

Espanya aposta per un multilateralisme fort, reformat i reforçat que pugui ser més eficient, efectiu, coherent, transparent, democràtic i inclusiu. És per això que el nostre país impulsarà una major i millor governança global per fer front als reptes i oportunitats d'un món cada vegada més connectat i interdependent. Al cor d'aquesta acció se situarà la nostra tasca amb les Nacions Unides, en particular en el marc del procés de reforma del sistema de desenvolupament de les Nacions Unides.

Aquest procés vol aconseguir una reordenació del sistema per millorar la coordinació entre les seves agències, així com amb la resta d'actors públics i privats de cooperació per establir una associació eficaç i transformadora amb els països socis per accelerar l'aplicació dels ODS. En aquest sentit, es treballarà, amb contribucions al pressupost general i contribucions a programes i projectes estratègics a escala global, regional i local, perquè es treballin línies específiques d'interès i es contribueixi a dotar el sistema de marges suficients perquè sigui més flexible i adaptatiu. També es treballarà amb altres actors de cooperació multilateral especialitzats, promovent un equilibri entre socis multilaterals. Això inclou també els organismes internacionals humanitaris de les Nacions Unides i del Moviment Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja.

Amb aquestes, i amb les altres organitzacions prioritzades (G20, OCDE, etc.) ja esmentades prèviament, ens centrarem especialment en els eixos d'acció següents:

- Un reforç del sistema multilateral que permeti crear un multilateralisme més fort, efectiu, reformat i revitalitzat, basat en normes i que tingui al nucli unes Nacions Unides reforçades i inclusives.
- La reducció de les bretxes de gènere, amb particular èmfasi en l'exercici efectiu dels drets sexuals i reproductius, la lluita contra

la violència de gènere, la participació política i l'apoderament econòmic de les dones.

- La promoció i protecció dels drets de la infància, l'adolescència i la joventut
- La promoció i la protecció dels drets de les persones amb discapacitat.
- La promoció i la protecció dels drets de les persones LGTBI.
- El reforç de l'arquitectura de salut global, amb l'OMS al centre i una articulació sòlida entre els diferents instruments.
- El suport a les millores de les institucions democràtiques, amb atenció als processos electorals, a la creació d'institucions eficaces i transparents i a l'execució de l'Agenda 2030 als territoris, i la promoció de democràcies obertes i inclusives que garanteixin l'exercici efectiu dels drets humans (inclosos els drets de la infància, l'adolescència i la joventut, els drets de les persones amb discapacitat, els drets de les persones LGTBI i els drets de les persones en situació de mobilitat, els drets dels pobles indígenes i de les persones afrodescendents).
- La lluita contra la pèrdua de biodiversitat i l'adaptació i mitigació del canvi climàtic.
- La preservació i promoció de sistemes alimentaris sostenibles en totes les seves fases, que permetin garantir la seguretat alimentària, promovent el dret a l'alimentació i les aliances per tal de garantir el dret a una alimentació sana, adequada i accessible.
- Suport al disseny de polítiques econòmiques, fiscals, socials i de gestió de serveis públics que tendeixin a crear societats inclusives i que redueixin les desigualtats.
- Promoure l'enfocament d'aliances entre actors per a l'assoliment de l'Agenda 2030 (ODS 17).

4 PLANIFICACIÓ

4.1. Planificació bilateral

Com s'ha assenyalat, amb els països prioritaris es definiran estratègies diferenciades que proporcionin un marc de treball conjunt amb els socis i per a cada país prioritari s'elaborarà un document de planificació per a l'actuació de la Cooperació Espanyola segons els criteris establerts. Aquestes estratègies poden ser de tres tipus:

1. Marc d'associació per al desenvolupament sostenible

Els marcs d'associació s'han consolidat com a instruments de planificació estratègica geogràfica bilateral de la Cooperació Espanyola que permeten alinear-se amb els objectius de desenvolupament dels països socis i avançar en el compliment dels ODS tot concentrant-se en els sectors en què la Cooperació Espanyola tingui més valor afegit. La lògica de treball per resultats de desenvolupament sostenible, apropiació i alineament permet aprofundir en l'agenda d'eficàcia, així com crear espais de diàleg de polítiques, coherència i aliances entre diversos actors i nivells per maximitzar l'impacte transformador de l'acció de la Cooperació Espanyola al país soci i els seus territoris..

2. Aliances per al desenvolupament sostenible

Aquestes estratègies diferenciades, acordades amb el país soci i instrumentades en acords bilaterals, es basaran en una visió de desenvolupament en transició i centraran la cooperació en sectors o àmbits de desenvolupament identificats com a catalitzadors per a la consecució o protecció de béns públics globals i regionals i per impulsar polítiques públiques inclusives i innovadores. Aquestes aliances substitueixen en part els acords de cooperació avançada (ACA) anteriors.

3. Estratègies de cooperació

Així mateix, hi haurà la possibilitat d'establir estratègies de cooperació per a països on no sigui possible o pertinent desenvolupar i

establir marcs d'associació o aliances negociades amb les autoritats corresponents. En aquests casos, la Cooperació Espanyola dissenyarà aquestes estratègies d'acord amb una nova metodologia que es desenvoluparà durant la vigència d'aquest Pla Director i que, en qualsevol cas, inclourà un procés de consulta i diàleg amb la societat civil. En el marc d'aquestes estratègies, que seran més senzilles i àgils i tindran una naturalesa transitòria fins que es donin les condicions per establir un marc d'associació o aliança, podran considerar-se actuacions provisionals o pilot que permetin explorar programes més amplis i estables de cooperació.

Per tant, els marcs d'associació i les aliances establiran el marc estratègic de cooperació i diàleg de polítiques per al desenvolupament sostenible d'Espanya amb els països socis i reflectiran les prioritats acordades amb el país soci i les seves institucions. Aquests acords guiaran la cooperació al desenvolupament sostenible bilateral que desenvolupi el sistema espanyol de cooperació i s'inclouran en acords de comissió mixta signats entre Espanya i el país soci. Aquestes eines de planificació bilateral amb els països socis es regiran pels principis d'eficàcia i coherència de polítiques en favor del desenvolupament sostenible i de protecció i garantia dels drets humans.

Es procurarà que aquest diàleg de polítiques es coordini i harmonitzi amb el que s'estableixi als documents de programació de la UE i, especialment, amb la programació conjunta, com l'Equip Europa. A més, s'intentarà harmonitzar-los amb el diàleg de polítiques que coordini l'Oficina de Coordinació Resident de Nacions Unides amb tots els actors internacionals per definir el Marc d'Assistència de les Nacions Unides amb el País Soci i els Marcs Integrats de Finançament Nacional, que serviran com a referència per a una aliança global per al desenvolupament sostenible i els ODS del país soci.

La Cooperació Espanyola considera la dimensió territorial com a necessària per accelerar la

transformació que planteja l'Agenda 2030 i Espanya aporta un valor afegit idoni per la seva estructura descentralitzada i la seva experiència en la localització dels ODS. S'aprofundirà així mateix en el treball d'aliances entre els actors de la Cooperació Espanyola i els actors del país soci, incloses aliances institucionals. Això permetria definir l'aliança global dels diferents actors públics i privats d'un país per abordar a llarg termini reptes i objectius de desenvolupament sostenible comuns i compartits en un territori, fet que implica interactuar de manera diferent i modificar la manera de treballar per complir les missions compartides que es defineixin. Aquest model de planificació facilitaria la mobilització dels recursos, financers i no financers, les capacitats, les tecnologies, les dades i la innovació que cada actor pugui aportar a l'execució d'accions per al compliment dels objectius de desenvolupament sostenible.

4.2. Planificació de l'acció multilateral

Amb l'objectiu d'articular un enfocament estratègic i coordinat en l'àmbit multilateral, i en compliment del mandat de la Llei 1/2023, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, a través de la seva Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional, elaborarà al costat del Ministeri d'Economia, Comerç i Empresa, i amb la participació d'altres departaments ministerials, una estratègia de política multilateral per al desenvolupament sostenible, transformadora i que estableixi prioritats, directrius i principis per donar coherència i previsibilitat a l'entramat d'aliances i contribucions amb diferents actors durant els propers anys. Així mateix, determinarà les nostres associacions estratègiques a partir d'uns objectius concrets i amb les agències, fons i programes de les Nacions Unides o entitats i organismes multilaterals amb més valor afegit en cada àmbit. Tot això sota el prisma d'eficàcia i eficiència, previsibilitat, qualitat i millora de la gestió de la cooperació multilateral. Així mateix, en la mesura possible, es promou-

ran la innovació per al desenvolupament sostenible en aquest àmbit i la complementarietat amb altres modalitats de treball de la Cooperació Espanyola per a les quals pugui presentar un particular valor afegit.

En el marc de la futura estratègia, la Cooperació Espanyola reforçarà les seves capacitats institucionals i humanes per exercir un paper rellevant dins el sistema de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides, que permeti una cooperació multilateral activa, estratègica, transformadora i continuada en el temps. Així mateix, es potenciarà la presència d'espanyols i espanyoles a tots els nivells als organismes multilaterals, tant del sistema de les Nacions Unides com altres.

Per millorar l'impacte i la coherència, s'elaboraran Marcs D'associació Estratègics (MAE) amb els organismes i institucions multilaterals financers i no financers identificats com a prioritaris, s'actualitzaran els existents amb les agències i programes de les Nacions Unides, socis tradicionals de la Cooperació Espanyola (PNUD, UNICEF, ONU Dones i FNUAP), i s'incorporaran aquells que, per la seva rellevància i dedicació de fons, requereixin un marc especial de col·laboració. Els MAE inclouran la missió, la visió i els principis compartits, les línies de treball conjunt definides com a prioritàries, així com la rendició de comptes sobre resultats i una comunicació pública efectiva. Els MAE s'elaboraran en diàleg i coordinació amb les contraparts.

4.3. Planificació de la Cooperació Espanyola en el marc de la Unió Europea

L'enfocament de l'Equip Europa, que va néixer l'any 2020 arran de la resposta conjunta adoptada per la Comissió Europea davant de la pandèmia provocada per la COVID-19, es basa en el treball conjunt entre institucions europees, Estats membres i les seves agències executores i institucions financeres de desenvolupament.

La visió Equip Europa pretén definir sinergies en els interessos estratègics dels seus membres de manera que s'optimitzin els recursos aportats per aconseguir un impacte sostenible en un país o regió. Pretén traslladar un fort missatge d'unió, solidaritat i harmonització per donar resposta a les prioritats de desenvolupament humà, construint conjuntament d'una manera justa, sostenible, inclusiva i ecològica, reforçant la visibilitat de les intervencions europees sota el lema «treballem millor junts». La Cooperació Espanyola aposta per basar la relació amb els socis en un diàleg polític, del qual neix l'acord de treball en polítiques concretes i d'instruments que apliquen els acords i donen resposta a les necessitats dels nostres socis.

L'enfocament Equip Europa és un dels principis fonamentals dels programes indicatius multianuals de la Unió Europea i una part essencial de les pautes de programació de l'Instrument de Cooperació Internacional de Veninatge i

Desenvolupament (NDICI-Europa Global). S'estan aplicant progressivament a altres actuacions, com ara la coordinació Unió Europea-Estats Membres davant d'organismes internacionals de desenvolupament i conferències multilaterals, o l'estratègia *Global Gateway*, de mobilització de recursos europeus per a la inversió pública i privada en connectivitat i infraestructures als països socis. La Cooperació Espanyola treballarà per un alineament millor i més ampli entre l'enfocament de l'Equip Europa i la programació i execució. A la iniciativa *Global Gateway* es buscarà una governança inclusiva i objectius socials (reforç institucional, reducció de les desigualtats i la lluita contra l'emergència climàtica) i procediments transparents d'avaluació preventiva. A més, es promourà una orientació del *Global*

Gateway a prioritats compartides amb els països socis i a resultats de desenvolupament, enfocant les inversions com un mitjà per al desenvolupament sostenible i inclusiu i disposant d'un mecanisme de governança compartit entre actors de les diferents regions, inclosa la societat civil.

Des de 2020 s'han elaborat més de 160 Iniciatives de l'Equip Europa, que són fruit del treball conjunt de la Unió Europea i els Estats membres i se centren en 6 àmbits: transició verda, inclosa la transició blava; desenvolupament digital, ciència, tecnologia i innovació; creixement econòmic i ocupació; migració; governança, pau i seguretat; i desenvolupament humà.

La Cooperació Espanyola està plenament implicada en el procés de formulació i execució de les Iniciatives de l'Equip Europa regionals i nacionals amb els seus països socis i potencia d'aquesta manera la tasca conjunta en els àmbits esmentats. L'exercici, en constant evolució, haurà de basar-se en el treball dut a terme des de les diferents modalitats, a escala nacional i regional, promovent un esforç coordinat i coherent de l'Equip Europa, amb la mirada posada en produir un impacte transformador.

En aquest context, la Cooperació Espanyola continuarà tenint un paper fonamental dins de la Unió Europea, aprofundint en els mecanismes i l'experiència contrastada en l'execució de fons de cooperació delegada de la Unió Europea i de manera incipient d'altres actors europeus, mecanisme que ha permès a la Cooperació Espanyola reforçar la seva posició en una gran diversitat d'àrees en què planteja un clar valor afegit.

Per això, es continuaran potenciant les xarxes existents de bones pràctiques de cooperació, utilitzant-les també com a plataformes per promoure sinergies més àmplies entre els actors de cooperació tècnica i financera, com la *Practitioners' Network* o l'Associació d'Entitats Financeres Europees per a la Cooperació Internacional (JEFIC), conformada per un conjunt

de bancs bilaterals i institucions financeres format per l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional, l'Agència Francesa de Desenvolupament, el Banc de Desenvolupament Italià i el KfW-Banc de Desenvolupament d'Alemanya, xarxa d'entitats executores de fons de cooperació, amb les quals es continuarà compartint informació i experiències, buscant sinergies per millorar la cooperació al desenvolupament a escala europea.

Dins de tot aquest marc, és especialment important el treball conjunt en el terreny de la Cooperació Espanyola, coordinat a través de les OCE, que actuen sota la dependència funcional de l'AECID (i, on no n'hi hagi, per les ambaixades) juntament amb les delegacions de la Unió Europea i les entitats públiques dels països socis. Aquesta feina ha de permetre identificar possibilitats noves d'actuació, per a les quals és possible aconseguir fons de la Unió Europea (als quals contribueix també Espanya) a través d'actuacions de cooperació delegada alineades amb les prioritats geogràfiques i temàtiques definides en aquest Pla Director.

Aquestes actuacions poden ser un instrument important per a l'assoliment de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible i la Cooperació Espanyola ha d'apostar per un esforç decidit per optimitzar la seva gestió i aconseguir un impacte de desenvolupament significatiu als països socis.

5 INSTRUMENTS I MODALITATS DESTACATS

La Cooperació Espanyola ha d'optimitzar l'ús dels instruments de què disposa perquè siguin tan eficaços com sigui possible. La Llei 1/2023 traça el camí que cal seguir en els diferents instruments, que es plasmen en aquest capítol, en què es concreten els que es faran servir de manera prioritària en aquest període per respondre als compromisos d'Espanya amb les agendes d'eficàcia i de finançament per al desenvolupament, amb l'objectiu d'aconseguir un impacte i efectivitat màxims en el desenvolupament sostenible. Per això, s'aprofundirà en el desenvolupament de mecanismes per continuar avançant en la coordinació i complementaritat dels diferents instruments de la nostra política de cooperació.

A més, l'ús de diferents instruments tindrà com a objectiu, quan sigui possible, l'obtenció de recursos addicionals, públics i privats, amb l'objectiu de millorar el suport tècnic i de coneixement i el finançament per al desenvolupament dels països socis. Els enfocaments transversals i les prioritats sectorials definides en aquest Pla Director s'aplicaran a través dels diferents instruments per donar resposta a les necessitats dels països, tenint en compte la importància de la seva participació en la definició a través de l'enfocament de localització i territorialització de l'Agenda 2030. S'actualitzarà la *Guia de modalitats e instrument de cooperació de la AECID* per adaptar-la al nou context.

En l'àmbit dels projectes i programes, durant la vigència d'aquest Pla Director s'avançarà en la revisió dels diferents instruments de finançament, adaptant-los a les necessitats de la cooperació actual i la necessitat de construir aliances estratègiques amb ONGD i altres actors, corregint-ne algunes de les rigideses i dificultats detectades mitjançant la reforma de la normativa de subvencions i la millora de les diferents convocatòries i instruments. Pel que fa a l'activitat de foment de l'AECID, s'avançarà en el disseny de mecanismes i convocatòries més adaptats als diferents tipus de beneficiaris possibles (ONGD, però també universitats o agents socials) i en la combinació d'instruments generals (accions, projectes, convenis, etc., amb les

adaptacions necessàries) amb convocatòries específiques per a programes o línies de treball específiques.

A més de l'ajuda programàtica, els projectes i els programes, en el marc d'aquest Pla Director es donarà un impuls renovat als següents instruments o modalitats:

5.1. Cooperació tècnica i transferència de coneixement

La Llei 1/2023 estableix la cooperació tècnica com un dels principals instruments de la Cooperació Espanyola. La Llei recull la cooperació tècnica pública com a forma específica que mobilitza els coneixements especialitzats de les institucions públiques per promoure reformes i polítiques de desenvolupament sostenible i impulsa l'intercanvi de coneixements entre parells i associacions institucionals amb països socis. En aquesta línia, la Llei també assenyala que la Cooperació Espanyola durà a terme i donarà suport a accions de formació i recerca, desenvolupament i innovació per al desenvolupament sostenible global, de manera directa i en col·laboració amb centres de recerca i universitats, fomentant l'aproximació multidisciplinària dels estudis del desenvolupament. Aquestes activitats inclouran beques d'estudis i mobilitat acadèmica per a estudiants i personal de recerca i posaran atenció tant a la recerca bàsica com a l'aplicada, i a les activitats de transferència, per promoure l'aprenentatge a partir de la pràctica, i encoratjar la innovació en tots els actors del sistema. L'objectiu fonamental de la cooperació tècnica espanyola serà donar suport de manera efectiva, i a partir d'un diàleg de polítiques estructurat, a les capacitats institucionals dels països socis, també a través de la cooperació triangular. La cooperació tècnica inclourà, a més de les institucions, les organitzacions de la societat civil, incloses ONGD, sindicats i associacions professionals, i les universitats i centres de recerca, per la seva aportació i especificitat en la generació de coneixements.

Es considerarà la importància de la cooperació tècnica pública de tots els actors. En particular, a més de l'AECID serà especialment rellevant el paper del FIIAPP, que actuarà dins la lògica del sistema i participarà en la coordinació operativa, que exerceix l'AECID, en el marc del Pla Director, a escala de seu, regional i de país, en nom de l'eficàcia, la complementarietat i la coherència, en línia amb l'article 31.4 de la Llei 1/2023 de 20 de febrer.

5.2. Cooperació financera

Un dels aspectes més rellevants de la Llei 1/2023 és la reforma de la cooperació financera, que permetrà aprofitar recursos addicionals i assegurar-se que els països socis aconseguixin el finançament al qual moltes vegades no tenen accés. La cooperació financera està cridada a ser un instrument fonamental de la Cooperació Espanyola per al desenvolupament sostenible: s'orienta cap a la consecució dels ODS i les prioritats d'aquest Pla Director; es basa en la corresponsabilitat dels governs dels països beneficiaris, és anticíclica i potencia les aliances estratègiques amb el sector privat local i inversors privats, institucions i agències europees i institucions financeres internacionals (IFIS). Davant del FONPRODE, el nou FEDES, tot i ser un fons pressupostari i sense personalitat jurídica, incorpora importants elements de flexibilitat als processos operatius, més autonomia en la gestió i la incorporació de nous instruments que permetin atendre les necessitats de finançament canviants de les economies emergents.

El FEDES rebrà una dotació anual als pressupostos generals de l'Estat, adscrit a l'Administració General de l'Estat a través de l'AECID i, per tant, enquadrat al Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació. A aquesta dotació pressupostària s'hi han d'afegir els recursos dels reemborsaments dels préstecs i crèdits concedits, així com els fluxos procedents de les comissions i interessos vençuts i cobrats per la realització d'aquests actius financers. La cons-

titució del FEDES anirà acompanyada, segons el que estableix la Disposició addicional segona de la Llei 1/2023, de la constitució d'un grup de persones expertes que treballarà per formular una proposta per al disseny institucional futur de la cooperació financera espanyola per al desenvolupament sostenible.

La cooperació financera no funciona en el buit, sinó que es basa en la integració, la complementarietat i en una política d'aliances estratègiques, no només amb altres ministeris i el sector privat, sinó també internacionalment amb agències europees i institucions financeres internacionals. Bona prova d'això són els acords de cofinançament, com posa de manifest la participació de l'AECID a la plataforma JEFIC, juntament amb l'Agència Francesa de Desenvolupament, el Banc de Desenvolupament italià i el KfW-Banc de Desenvolupament d'Alemanya, per dur a terme operacions de cofinançament o els acords marc de cofinançament subscrits entre Espanya i el Banc Mundial, el Banc Interamericà de Desenvolupament i el Fons Internacional de Desenvolupament Agrícola per al finançament d'operacions públiques a través del FONPRODE/FEDES. Cal destacar, en ambdós casos, la importància de combinar recursos de cooperació tècnica amb línies de finançament, per millorar els marcs reguladors als països socis i enfortir les institucions públiques, empreses privades o organitzacions de la societat civil executores dels projectes o accelerar-ne l'inici i millorar amb tot això les seves perspectives d'èxit i impactes sobre el desenvolupament.

El FEDES s'orienta cap a les idees fonamentals següents:

- Assumir instruments financers que ens homologuin amb els països del nostre entorn, com crèdits de suport pressupostari, contribucions reemborsables i no reemborsables a institucions financeres internacionals i organismes multilaterals de desenvolupament; constituir vehicles per contragarantir o avalar línies de crèdit per a operacions amb

el sector privat o grans programes amb institucions financeres internacionals (aquest aspecte és fonamental per a les grans iniciatives com JEFIC, els fons fiduciaris i TEI), crèdits, préstecs i línies de finançament, adquisició temporal de participacions directes o indirectes de capital o quasi capital en institucions financeres o vehicles d'inversió financers dirigides al suport de les microempreses, petites i mitjanes empreses dels països beneficiaris, inversions d'impacte, assistència tècnica, etc.

- El finançament del FEDES serà concessional i estarà desvinculat. Respondrà, quan correspongui, a les mètriques AOD o AOTDS del CAD de l'OCDE i permetrà una transició ordenada tant per als països propers a la graduació com als ja graduats.
- Els països elegibles seran tots aquells que conformen el llistat del CAD, fet que implica un espectre d'actuació més ampli que els països d'associació o cooperació avançada de la Cooperació Espanyola, amb una consideració especial dels països ja graduats. Òbviament, en cas d'operacions públiques que requereixin garantia sobirana, l'elegibilitat tindrà en consideració el criteri de la Secretaria General del Tresor i Finançament Internacional, segons la sostenibilitat del deute del país beneficiari, així com l'exposició d'Espanya en aquest país.
- Mitjançant el desenvolupament reglamentari es definirà el procés de gestió i aprovació de les operacions que es pretenen alleugerir davant dels processos del FONPRODE i es definirà en quins casos s'elevaran als diferents òrgans col·legiats del govern, així com l'elaboració d'un full de ruta del FEDES per als propers anys, elaborat de manera participativa amb diferents actors, inclosa la societat civil.

Tant per a les operacions dutes a terme per la Cooperació Espanyola, com per al finançament combinat amb altres entitats financeres, s'esta-

bliran les salvaguardes necessàries per satisfer les exigències d'avaluació preventiva en matèria de drets humans, drets laborals, drets de la infància i treball infantil, medi ambient i transparència que s'estableixin d'acord amb les normes espanyoles, de la Unió Europea i internacionals en aquestes matèries. També es considerarà l'aplicació del Conveni 169 de l'Organització Internacional del Treball.

El FEDES durà a terme aquesta barreja de recursos o combinacions (*blending*) de diferents instruments (reemborsables i no reemborsables), tant amb recursos del mateix fons com amb l'assistència tècnica de l'AECID o fons de la Unió Europea a través de la cooperació delegada.

La magnitud dels desafiaments de finançament requereix el concurs, el partenariat i la consistència del FEDES amb:

- Les polítiques d'internacionalització de l'empresa i la sostenibilitat del deute: sense perjudici del caràcter d'ajuda desvinculada, senyal d'identitat del FEDES, es buscaran sinergies amb altres instruments de finançament internacional orientats a la internacionalització, a fi d'obtenir recursos addicionals del sector privat.
- El sector privat: les prioritats temàtiques i geogràfiques coincideixen majoritàriament amb sectors i mercats en què el sector privat té experiència i presència.
- - La societat civil i el sector d'ONGD tenen molt per aportar, en la fase de disseny i en l'avaluació de projectes, per verificar que s'inclouen i respecten els valors perseguits per la Cooperació Espanyola i que asseguren l'impacte en un desenvolupament sostenible.
- Altres donants internacionals bilaterals i multilaterals, en el marc de *Global Gateway* i les TEI, com ara amb institucions financeres internacionals, mitjançant el desenvolupament d'acords de cofinançament.

- Els sectors prioritaris d'actuació, que tenen com a objectiu contribuir a un desenvolupament econòmic sostenible als països i regions prioritàries (inclosos països en transició) en primer terme, però també a qualsevol altre país elegible per a AOD o TOSSD en els sectors prioritzats en aquest Pla Director.
- La contribució als indicadors de rendició de comptes de la Cooperació Espanyola per mesurar l'impacte en el desenvolupament que l'acció del fons té a les comunitats en què opera.
- La possibilitat d'accés al finançament directe per part de les organitzacions feministes, de dones, de defensa dels drets i la vida, en coherència amb les reivindicacions de les organitzacions de la societat civil i amb les indicacions del GAP III.

El FEDES podria contribuir addicionalment al finançament climàtic per afegir-se als compromisos del Govern espanyol a la COP 26 de portar-ne el nivell a 1.350 milions d'euros anuals a partir de 2025, els fons del qual hauran de provenir d'altres partides quan siguin contribucions a fons globals per a aquest objectiu. Finalment, es reforçaran les capacitats de la Cooperació Espanyola per gestionar intervencions, desenvolupar indicadors d'impacte en el desenvolupament sostenible i millorar la rendició de comptes, i procediments transparents d'avaluació preventiva.

5.3. Cooperació delegada

La Cooperació Espanyola tindrà un paper actiu com a gestor estratègic de cooperació delegada, com a instrument per facilitar una major coherència i maximitzar l'impacte en el desenvolupament sostenible. L'execució d'intervencions de cooperació delegada s'agilitzarà i es plantejarà en termes més estratègics durant el període de vigència d'aquest Pla Director, maximitzant l'impacte de les Estratègies de l'Equip

Europa (en el disseny de les quals ha participat la Cooperació Espanyola) i les seves sinergies amb el conjunt de l'acció de la Cooperació Espanyola.

L'elecció d'actuacions de cooperació delegada es durà a terme d'acord amb uns criteris clars de selecció i se centrarà en els sectors identificats en aquest Pla Director com a prioritaris i en què els actors del sistema públic de la Cooperació Espanyola puguin aportar més valor afegit, i de manera que es resolguin les dificultats d'acomodació entre la normativa comunitària i l'espanyola en matèries com les subvencions o la contractació.

5.4. Cooperació triangular i sud-sud

El nostre país continua marcant la tendència en el tipus d'aliances de cooperació triangular que estableix pels alts estàndards d'eficàcia que integra, la generació de resultats i l'impacte aconseguits i la Cooperació Espanyola és un referent en les operacions de cooperació triangular i de suport a la cooperació sud-sud a l'Amèrica Llatina i el Carib.

Espanya continuarà treballant per forjar aliances de cooperació triangular, una modalitat de cooperació al desenvolupament que està en alça i s'ha expandit més enllà de la forma de cooperació de govern a govern entre tres socis únicament aportant recursos tècnics, financers, materials i d'una altra naturalesa, assumint els principis d'horitzontalitat, benefici, responsabilitat i aprenentatge mutu, gestió del coneixement, gestió compartida orientada a resultats de desenvolupament, eficàcia i eficiència propis d'aquesta modalitat de cooperació.

La Cooperació Espanyola manté la seva presència als països graduats (Xile i Uruguai) i a països de renda mitjana-alta, com l'Argentina, el Brasil, Panamà, Costa Rica o Mèxic. Pretén consolidar un model de cooperació amb aquests països que respongui a les necessitats del seu nivell

de desenvolupament amb instruments com la cooperació triangular o la cooperació tècnica. L'Oficina de la Cooperació Espanyola a Montevideo contribuirà a impulsar des del terreny la cooperació triangular a la regió llatinoamericana i caribenya i definirà prototips propis orientats a la generació d'aliances entre diversos actors. Així mateix, es desenvoluparà una línia de finançament específic per a projectes de cooperació triangular. Es treballarà per ampliar aquesta experiència més enllà de l'Amèrica Llatina i el Carib cap a altres regions prioritàries de la Cooperació Espanyola.

La Cooperació Espanyola és una ferma defensora de la necessitat de posar en valor la cooperació sud-sud i que s'incrementi tant en termes de volum de fons i activitats com de qualitat. Així mateix, defensa apropar els estàndards de la cooperació sud-sud als de l'OCDE mitjançant la feina de difusió d'estàndards i d'integrar els donants emergents al treball de l'OCDE.

6 ACCIÓ HUMANITÀRIA

Tal com recull la Llei 1/2023, l'acció humanitària és el conjunt d'accions orientades a protegir i salvar vides, prevenir i alleujar el patiment humà, atendre les necessitats bàsiques i immediates i protegir els drets i la dignitat de les persones afectades per les crisis, la violència generalitzada i els conflictes armats, inclosos els desplaçaments forçats de població. L'acció humanitària es regeix pel dret internacional humanitari i altres normes aplicables i pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència, atorgant prioritat d'assistència als qui més ho necessiten, de manera no discriminatòria.

L'acció humanitària espanyola es basa en l'Estratègia d'acció humanitària (EAH) de la Cooperació Espanyola 2019-2026 i inclou entre els seus objectius la prevenció i la preparació davant dels desastres, la resposta a les emergències, l'atenció a les crisis complexes, cròniques i recurrents, la recuperació primerenca, la protecció de persones amb especial vulnerabilitat i la diplomàcia humanitària. L'Estratègia de diplomàcia humanitària 2023-2026 guia i reforça la perspectiva humanitària en l'acció exterior de l'Estat i promou la utilització de tots els instruments davant de les crisis humanitàries, salvaguardant l'espai humanitari i l'acció humanitària neutral, imparcial i independent, i apostant per reforçar el marc de referència dels compromisos polítics i jurídics assumits per Espanya.

Aquest Pla Director concep una acció humanitària en consonància amb els instruments de planificació de les Nacions Unides i de la Unió Europea i reforça el compromís amb els esforços humanitaris multilaterals. L'acció humanitària espanyola es basarà en els principis humanitaris i impulsarà i respectarà l'ordenament jurídic internacional; es desenvoluparà en el marc de l'Agenda per a la Humanitat i dels compromisos assumits al Gran Pacte per l'Eficiència i l'Eficàcia Humanitària o *Grand Bargain*, en la seva versió 3.0, revisada el juny de 2023. En aquest sentit, i amb la finalitat d'adequar els mitjans i els instruments als compromisos as-

sumits internacionalment, en aquests quatre anys es posarà especial atenció als objectius següents:

- Suport als actors locals: els instruments s'orientaran a enfortir la participació dels actors amb més coneixement del context i del terreny en la resposta humanitària, incloses les organitzacions de dones. En aquesta línia, també es disposarà de l'acompanyament de les ONG espanyoles especialitzades, ja sigui com a contrapart o com a entitats col·laboradores.
- Reforç de l'assistència en efectiu com a eina per a l'apoderament i la dignitat de les poblacions en situació de vulnerabilitat a les crisis humanitàries, que permet un major reconeixement i augmenta la capacitat d'acció de les persones afectades.
- Reducció gradual de l'ajuda marcada: en un context internacional fluctuant i en gran mesura d'impactes imprevisibles, cal una resposta flexible que permeti adaptar-se a les circumstàncies i a les necessitats que vagin sorgint; per això, aquest Pla Director advoca per l'increment progressiu dels recursos no marcats que, necessàriament s'hauran de canalitzar a través de mecanismes flexibles, al mateix temps que garantistes.
- Increment progressiu de la planificació i el finançament multianual i plurianual.
- Millora de la qualitat de l'ajuda i la rendició de comptes.

L'enfocament multidisciplinari amb què aquest Pla Director concep l'acció humanitària implica que durant tota la planificació, execució, seguiment i avaluació es tinguin en compte les perspectives següents: de drets, d'igualtat de gènere, d'infància, adolescència i diversitat, de prevenció, de resiliència, d'acció sense danys, de sensibilitat al conflicte, de sostenibilitat mediambiental, de centralitat de la protecció i, finalment, un enfocament de triple nexa acció

humanitària-desenvolupament-pau, en aquells contextos on sigui procedent. En concret, els enfocaments d'igualtat de gènere, edat i diversitat, així com el de sostenibilitat mediambiental, orientaran l'acció humanitària de manera transversal i asseguraran que l'ajuda, els recursos i els serveis arribin a totes les persones, segons les seves necessitats específiques i capacitats, amb especial atenció a dones, adolescents i infants. També serà una prioritat la prevenció i la resposta a la violència de gènere i la violència sexual a les crisis humanitàries.

6.1. Una acció humanitària basada en principis, coordinada i amb recursos suficients

Per assegurar la coherència de l'acció humanitària espanyola amb els principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència, aquest Pla Director consagra l'autonomia en la seva programació i execució respecte de les prioritats geogràfiques i temàtiques per les quals es

regeixen els altres instruments i modalitats de cooperació inclosos al Pla.

L'AECID, adscrita al Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, és el principal òrgan de gestió de la Cooperació Espanyola que, orientada a la lluita contra la pobresa i al desenvolupament sostenible en el marc de l'Agenda 2030, té entre les seves prioritats l'acció humanitària. La AECID s'encarregarà de la gestió i execució de l'acció humanitària oficial en l'àmbit de l'Administració General de l'Estat i disposarà, per a això, amb un pressupost propi i independent per a cadascun dels exercicis que comprèn aquest Pla Director, que es regirà pel compromís d'assolir, almenys, el 10 % de l'AOD l'any 2030, d'acord amb l'objectiu marcat per la Llei 1/2023. L'AECID treballarà estretament amb les entitats gestores de l'acció humanitària de les comunitats autònomes (CA) i les entitats locals (EL).

L'AECID reforçarà la seva estructura dedicada a aquest àmbit d'actuació, tant a escala central com a les oficines de la Cooperació Espanyola,

així com les seves capacitats i recursos humans, tècnics i econòmics, per garantir que la Cooperació Espanyola ofereixi una resposta humanitària adequada i de qualitat. Per tal de millorar l'eficàcia de la resposta humanitària, en el marc de l'Estratègia d'Acció Humanitària i aquest Pla Director, l'Oficina d'Acció Humanitària planificarà cada dos anys la seva actuació en els contextos humanitaris prioritaris, fet que quedarà reflectit en la seva programació anual, per respondre a les principals necessitats identificades a través de la concentració en sectors concrets i sempre basada en l'enfocament multidimensional. Es considerarà també per a la planificació el contingut de l'Estratègia de diplomàcia humanitària 2023-2026, elaborada pel Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació i que és complementària de l'Estratègia d'Acció Humanitària de la Cooperació Espanyola.

6.2. Organitzacions no governamentals humanitàries

El paper de la societat civil espanyola en l'àmbit humanitari és imprescindible a causa de la seva resposta qualificada en múltiples crisis i la capacitat d'interlocució amb la ciutadania espanyola. Per això, aquest Pla Director proposa reforçar la coordinació ja existent entre les administracions públiques i les organitzacions humanitàries especialitzades. Per aquest motiu, s'institucionalitzarà un grup de treball entre l'Oficina d'Acció Humanitària de l'AECID i les ONG especialitzades d'àmbit estatal, amb l'objectiu d'optimitzar la coordinació entre actors i d'avançar conjuntament en els compromisos assumits a l'Estratègia d'Acció Humanitària de la Cooperació Espanyola.

Segons els criteris del CAD de l'OCDE i en coherència amb l'esmentada Estratègia d'Acció Humanitària, la distribució de fons buscarà contribuir al compromís de mantenir un percentatge de fons destinats a ONG d'entre el 20 % i el 30 % del total del pressupost dirigit a l'acció humanitària.

El paper de les entitats espanyoles és especialment rellevant per aconseguir l'objectiu de localització. Les ONG espanyoles i les seves xarxes internacionals tenen un compromís i una missió molt específica en el reforç de les seves contraparts locals als països socis, especialment rellevant en el cas del reforç de les capacitats de les organitzacions de dones, organitzacions feministes locals o organitzacions o associacions de poblacions indígenes i afrodescendents, entre d'altres. Per tant, durant la vigència d'aquest Pla Director es reforçaran els instruments per donar suport al paper de les entitats espanyoles en la localització.

6.3. Acció humanitària descentralitzada

El caràcter universal, integral i multinivell de l'Agenda 2030, així com el repte de localitzar-la, atorguen un rol important als diferents nivells de l'Administració. Aquest Pla Director reconeix la rellevància de la cooperació descentralitzada en l'àmbit humanitari i vol posar en valor els instruments de coordinació existents entre l'Administració General de l'Estat i la cooperació descentralitzada, inclòs el Conveni per a l'Actuació Conjunta i Coordinada en Matèria d'Acció Humanitària subscrit entre l'AECID i la majoria de les comunitats autònomes i la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP). Aquest és un exemple d'esforç humanitari coordinat, en què la suma de recursos tècnics, econòmics, humans i estratègics, està orientada a millorar la gestió, l'impacte, els resultats quantitatius i qualitatius, el seguiment i l'avaluació. El Conveni vol ser un exemple d'eficiència i eficàcia en la gestió pública i fins ara ha tingut bons resultats, encara que la coordinació entre l'AECID i la cooperació descentralitzada no se circumscriu únicament al seu àmbit.

Sota el compromís de reforç d'aquesta coordinació, en el període de vigència d'aquest Pla Director, s'estableixen com a metes per a la cooperació descentralitzada, d'una banda, la generalització

d'aquest marc jurídic de cooperació entre les comunitats autònomes i, de l'altra, la millora de la comunicació entre les entitats i l'avenç conjunt en el compliment dels compromisos de l'Estratègia d'acció humanitària de la Cooperació Espanyola 2019-2026 i del *Grand Bargain* 3.0.

Igualment, per mobilitzar aliances transformadores i d'impacte, en l'àmbit de l'acció humanitària, l'AECID reforçarà els canals de comunicació i col·laboració amb els actors de la cooperació descentralitzada, especialment en la resposta a emergències sobrevingudes i en el compliment dels objectius assumits per tots els actors en el marc de l'Estratègia d'Acció Humanitària. Les comunitats autònomes i les entitats locals es podran integrar en aquest sistema de coordinació i intercanvi d'informació bidireccional, per tal de millorar la qualitat de l'ajuda.

Així mateix, es promourà la col·laboració per fomentar una ciutadania crítica, corresponsable i mobilitzada en favor de la defensa dels drets humans i d'una resposta ordenada i professional a les crisis humanitàries, per mitjà de l'educació per a la ciutadania global.

6.4. Enfocaments i sectors

L'acció humanitària espanyola continuarà treballant en els enfocaments i principis transversals que inspiren l'Estratègia d'Acció Humanitària: enfocament de drets, enfocament d'igualtat de gènere i feminista, enfocament interseccional, de drets de la infància i l'adolescència, edat i diversitat, enfocament preventiu i de reducció del risc de desastres i risc informat, enfocament de resiliència, enfocament d'acció sense danys i sensibilitat al conflicte i enfocament ambiental, centralitat de la protecció i enfocament de triple nexa acció humanitària-desenvolupament-pau.

En concret, la igualtat de gènere i l'apoderament de les dones i les nenes constituiran un àmbit de treball transversal i sectorial. Seran àmbits especials de treball l'accés als serveis i drets

sexuals i reproductius, la prevenció, mitigació i resposta a totes les formes de violència de gènere, inclosos el tràfic, la mutilació genital femenina, el matrimoni primerenc forçat, l'exploatació i abús sexual (PSEA), i l'apoderament de les dones i les organitzacions locals de dones en la resposta i arquitectura humanitària, inclòs l'apoderament econòmic. A més, es fomentarà, en la mesura possible, l'execució de la Resolució 1325 (Agenda Dones, pau i seguretat en contextos humanitaris).

L'acció humanitària espanyola reconeix que la diversitat cultural és una riquesa conservada que cal respectar i conservar, donant una rellevància especial a la protecció del patrimoni material i immaterial dels pobles i de la promoció del diàleg intercultural. Per això, l'acció humanitària tindrà sempre en compte les cultures i tècniques tradicionals dels llocs on es desenvolupi la seva actuació. A més, tal com es recull a la Llei 1/2023, les intervencions específiques d'acció humanitària es dissenyaran i s'executaran amb un enfocament integrat entre les prioritats humanitàries, el desenvolupament sostenible i la construcció de la pau.

Així mateix, es prioritzarà el treball als sectors bàsics destacats, entre d'altres, pel Manual Esfera: aigua i sanejament, salut (inclosos la salut mental i el suport psicosocial), protecció, seguretat alimentària, nutrició i educació en emergències. Aquests sectors es podran ampliar en funció de possibles revisions del Projecte Esfera. En contextos de crisi humanitària, es considerarà prioritària l'atenció a la població refugiada i desplaçada internament, així com a altres grups vulnerables, i l'accés d'aquesta població a mitjans de vida mitjançant una ocupació decent. Garantir l'accés a l'educació i protegir el conjunt de la comunitat educativa serà prioritari en les emergències, les crisis cròniques, els contextos de conflicte i postconflicte i les fases de rehabilitació primerenca. En els contextos de conflicte i situacions de violència, la Cooperació Espanyola desenvoluparà la seva tasca de manera coordinada amb tots els actors implicats, en el marc de la Declaració d'Escoles Segures.

6.5. Abast geogràfic

L'Estratègia d'acció humanitària 2019-2026 marca com a objectiu reforçar el treball en crisis oblidades. Durant el període de vigència d'aquest Pla Director es promourà el reforç de la resposta a aquestes crisis, utilitzant els índexs de crisis oblidades de la Comissió Europea (Direcció General de Protecció Civil i Operacions d'Ajuda Humanitària Europees, DG ECHO) en la presa de decisions dels actors de la Cooperació Espanyola. L'acció humanitària de l'AECID, concentrada en aquest tipus de crisis des de fa anys, continuarà donant suport a les crisis cròniques prioritzades a les seves estratègies humanitàries de context, (l'Amèrica Llatina i el Carib, els campaments de població refugiada sahrauí, la crisi regional a Síria, Palestina, el Sahel, l'Afganistan i Ucraïna, en el moment d'elaboració d'aquest Pla Director), atenent al mateix temps aquelles altres que es consideri pertinent en funció de les necessitats i de les crides humanitàries del sistema multilateral. De la mateixa manera, es continuarà donant suport a la resposta d'emergència davant dels desastres naturals sobtats i antropogènics, prioritzant els països on la Cooperació Espanyola pugui aportar més valor afegit.

6.6. Resposta davant d'emergències i reducció del risc de desastres

En línia amb el que s'estableix a l'Estratègia d'acció humanitària, es continuarà treballant en la millora de la qualitat i la consolidació de la capacitat de resposta en casos d'emergència, inclosa la millora dels mecanismes de coordinació, la revisió dels instruments i establint procediments clars d'actuació per a tots els actors implicats, tant públics com privats.

Més enllà de la resposta d'emergència en si mateixa, es reforçarà el treball en matèria de preparació davant de desastres, de resposta anticipatòria i de recuperació primerenca, tot reforçant l'enfocament basat en el risc en l'ac-

ció humanitària i contribuint a reduir els impactes de les crisis sobrevingudes, parant especial atenció a les regions i països que, de manera sistemàtica, pateixen els efectes dels desastres naturals. Per reduir riscos, es consideraran els orígens de les emergències, inclòs el canvi climàtic, i els compromisos internacionals, com el Marc de Sendai per a la Reducció del Risc de Desastres 2015-2030. Per això caldrà actuar no només des de l'acció humanitària, sinó també des de les activitats de cooperació al desenvolupament sostenible dirigides a l'adaptació al canvi climàtic i el reforç de la identificació, la gestió, la mitigació i la resposta davant d'aquest tipus de riscos.

En aquest sentit, destaca el paper que continuarà exercint l'equip START (*Spanish Technical Aid Response Team*), consolidat com un projecte emblemàtic de l'acció humanitària espanyola. Aquest equip d'elit, integrat per professionals sanitaris de primer nivell del sistema públic de salut, demostra la capacitat d'Espanya per respondre de manera immediata i efectiva a emergències humanitàries globals, de conformitat amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i l'Agenda 2030.

7

EDUCACIÓ PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I LA CIUTADANIA GLOBAL

Un sistema de cooperació per al desenvolupament eficaç i rellevant depèn tant dels esforços i el compromís de les institucions responsables de la planificació estratègica i la gestió *in situ* i al terreny, com de disposar del suport solidari de la ciutadania. Per això, un dels objectius i accions clau de la Cooperació Espanyola és revitalitzar i impulsar el suport i el compromís de la ciutadania espanyola amb els objectius de desenvolupament sostenible i la solidaritat global.

Segons la UNESCO, l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global pretén proporcionar coneixements, competències, valors i actituds que són la base d'una ciutadania global crítica i responsable: creativitat, innovació i compromís amb la solidaritat, justícia social, pau, drets humans, igualtat entre homes i dones i un desenvolupament sostenible. Per això, aquesta política pública treballarà en totes les seves dimensions: en l'educació (formal, no formal i informal); en la recerca; en la sensibilització i la mobilització, des del pensament crític i lliure, reforçant i generant aliances entre diversos actors i a diversos nivells, involucrant especialment la cooperació descentralitzada i la societat civil. Per aquest motiu, en aquest període s'impulsaran els processos següents:

- S'actualitzarà i es renovaran els documents de planificació i estratègia de l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global, reforçant l'enfocament de gènere i feminista per a una ciutadania transformadora. Entre d'altres, es renovarà l'estratègia de la Cooperació Espanyola en la matèria, prenent com a punt de partida la Declaració Europea de Dublín (novembre de 2022). També es potenciarà la presència de l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global en documents d'altres polítiques públiques des de les quals també es pot contribuir, promovent la coherència de polítiques.
- Es promourà l'enfortiment de les capacitats del personal educatiu, així com la transformació d'entorns d'aprenentatge i programes educatius als centres escolars i les universitats que contribueixin a l'assoliment de la meta 4.7 de l'ODS 4.
- Com a educació no formal i informal, en espais d'oci i temps lliure i especialment orientades a la gent jove, i fomentant l'aprenentatge per a tota la vida, es duran a terme campanyes i accions de sensibilització a través de reforços positius que puguin ajudar la ciutadania a implicar-se i actuar a favor del desenvolupament sostenible i la solidaritat global, tal com s'estableix a les directrius nacionals i internacionals.
- Es promouran programes de voluntariat, local i internacional, que permetin desenvolupar tot el potencial de la participació ciutadana com a societat compromesa, vinculada al foment de valors democràtics i la cerca del bé comú a escala global.
- Es promouran la sensibilització i les pràctiques de comerç just i els seus beneficis per als productors i treballadors als països socis de la Cooperació Espanyola, les aliances amb empreses i organitzacions del sector privat per fomentar els principis del comerç just i l'adopció de pràctiques comercials justes i sostenibles.
- Es treballarà coordinadament amb l'àmbit de Comunicació per al Desenvolupament Sostenible, treballant des dels mitjans de comunicació i amb aquests per arribar a àmplies capes de la societat, de totes les edats, i participar en la formació de l'opinió pública des de la interdependència i la solidaritat.
- Es mantindran i reforçaran els espais de treball amb el conjunt dels actors de la Cooperació Espanyola per promoure canvis socials i polítics que fomentin la sostenibilitat i la solidaritat global. Per una banda, es reforçarà el treball amb les comunitats autònomes i amb les entitats locals; per

l'altra, es reforçarà la col·laboració amb les universitats, els centres educatius i les organitzacions de la societat civil. Tots aquests agents ocupen un lloc privilegiat com a agents d'educació per al desenvolupament sostenible per la seva proximitat amb la ciutadania, que és clau per tenir un impacte eficaç.

- En el mateix sentit, es fomentaran les iniciatives i aliances de ciutadania global tant a l'espai iberoamericà com a l'espai europeu i als països prioritaris de la Cooperació Espanyola.
- Es reforçarà el vincle entre els programes i projectes d e

la cooperació al desenvolupament sostenible, l'acció humanitària i l'educació per a la ciutadania global, creant connexions que acostin la realitat dels països en desenvolupament.

- Es reforçaran les accions amb altres ministeris que puguin tenir un impacte positiu en l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global. Es proporcionarà una formació transversal al personal tècnic que s'ocupi de programes amb components educatius, de sensibilització o participació ciutadana perquè incorpori una visió tant local com global i relacioni els impactes i interdependències entre els països, parant especial atenció als vincles amb els països socis de la Cooperació Espanyola, però també a la protecció

dels béns públics globals a través de la cooperació.

Per aconseguir-ho, es reforçaran les capacitats i recursos de l'àrea d'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global a l'AECID i es continuarà el camí d'increment dels recursos destinats a aquesta política pública.

8

ALIANCES I PERSONES PER A UNA PROSPERITAT COMPARTIDA

8.1. Actors

La Cooperació Espanyola es caracteritza per integrar una sèrie d'actors heterogenis que contribueixen a enriquir-la. Aquesta pluralitat té importants fortaleces inherents a la seva varietat i, al mateix temps, planteja reptes com la coordinació i la creació de mecanismes d'articulació entre tots ells.

La naturalesa sistèmica i universal dels objectius de desenvolupament sostenible ha canviat el paradigma de la cooperació internacional, que, com que ha ampliat el seu àmbit d'actuació tradicional, també necessita institucions més ambicioses i amb més capacitats. La Llei 1/2023 no ha perdut l'oportunitat d'abordar aquesta reforma pendent i ho ha fet, a més, des d'un enfocament sistèmic i millorant les condicions per dotar el conjunt del sistema de cooperació d'aquestes capacitats institucionals i humanes. L'objectiu definitiu és reforçar el disseny institucional i millorar la governança, en nom d'una estructura més eficient i una actuació més coordinada, eficaç, transparent, oberta, participativa i capaç de retre comptes, d'acord amb els principis de l'Aliança Global per a la Cooperació Eficax al Desenvolupament.

El treball en aliances per al desenvolupament sostenible, per tant, es considera un element essencial per assolir les metes dels ODS a través de col·laboracions entre diversos actors que combinin els recursos, habilitats i capacitats de diferents actors públics, privats i de la societat civil, tant de la Cooperació Espanyola com dels països socis, per desenvolupar iniciatives que permetin aconseguir objectius i metes comuns. Tal com assenyala la Llei 1/2023, per tal de desenvolupar de manera eficaç i flexible els objectius de la política de cooperació i l'associació entre diversos actors o entitats, en particular pel que fa a la provisió de béns públics globals i regionals, es podran establir aliances estratègiques entre una o diverses entitats públiques o privades que podran fer ús d'un o diversos dels instruments descrits en aquest Pla Director, així com compartir coneixement, capacitats

tècniques i recursos financers i no financers. En concret, en el marc d'aquest Pla Director es promourà la generació d'aliances amb institucions públiques i privades i organitzacions i plataformes de la societat civil que permetin operativitzar i canalitzar les necessitats identificades en el marc de l'Agenda 2030.

A més dels diferents actors de les administracions públiques, la societat civil, l'àmbit acadèmic i el sector privat, és important destacar la rellevància del paper de les corts generals i de les parlamentàries i parlamentaris en la construcció de consensos i l'impuls de les polítiques de cooperació al desenvolupament sostenible, així com el potencial de la diplomàcia parlamentària per reforçar iniciatives com els fronts parlamentaris contra la fam que ha donat suport a la Cooperació Espanyola.

8.1.1 Cooperació descentralitzada

La Llei 1/2023, de 20 de febrer, va reconèixer la importància dels programes, projectes i accions de cooperació al desenvolupament sostenible realitzats des de les comunitats autònomes i des dels ens locals i forals (ajuntaments, diputacions provincials i forals, *cabildos* i consells insulars), dins de les seves competències, com una de les senyes d'identitat i fortaleza de la Cooperació Espanyola, i les seves capacitats, aportació i valor diferencial com a expressió plural i solidària. També la llei reconeix la capacitat especial de les comunitats autònomes i els ens locals, directament o mitjançant altres actors, singularment de les ONGD, centres educatius i universitats, per dur a terme tasques d'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global.

Les comunitats autònomes i els ens locals participen tant en l'execució de la política de cooperació al desenvolupament sostenible com en la formulació, a través de la seva participació a la Conferència Sectorial per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global i al Consell Su-

perior de Cooperació per al Desenvolupament Sostenible i la Solidaritat Global, i mitjançant els processos de planificació a cada comunitat autònoma i ens local.

Com a part del procés de reforma de la Cooperació Espanyola, la Llei 1/2023 preveu el reforç i la innovació dels òrgans de coordinació i consulta. La reformulació dels òrgans col·legiats suposa un canvi profund en el model de relació entre els actors del sistema. Les comunitats autònomes i els ens locals potencien la coherència de les polítiques per al desenvolupament sostenible com a principi i element fonamental de la contribució del nostre país a l'assoliment de les metes globals de desenvolupament, i incorporen en totes les polítiques internes i externes els objectius de la cooperació per al desenvolupament sostenible, amb un enfocament conjunt a l'administració. Aquest Pla Director aspira a impulsar una coordinació, complementarietat i divisió del treball adequades, així com l'harmonització i simplificació progressives dels procediments de gestió, des del respecte de l'autonomia per fixar objectius i el desenvolupament de polítiques pròpies dins de les seves competències, per contribuir a una millor aplicació a partir dels principis de l'Aliança Global per a la Cooperació Eficax per al Desenvolupament.

Cal destacar de manera especial el paper dels ens locals i de la cooperació municipalista, amb una llarga tradició al sistema de Cooperació Espanyola i, en particular, dels fons de cooperació i solidaritat com a actors que contribueixen a articular l'expressió de solidaritat dels municipis. Aquest Pla Director té com a objectiu reforçar la col·laboració amb la cooperació municipalista, tant directament com a través de la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) i la Confederació de Fons de Cooperació i Solidaritat (CONFOCOS).

Pel que fa a la participació en els instruments i modalitats inclosos en aquest Pla Director, es pretén impulsar el paper de la cooperació descentralitzada en la cooperació tècnica i la transferència de coneixements, així com en

l'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global. Aquest Pla Director es proposa avançar en la recollida d'experiències de les comunitats autònomes i ens locals i la integració de la cooperació descentralitzada en els esforços per gestionar el coneixement sobre la contribució de la cooperació tècnica pública als resultats de desenvolupament sostenible.

8.1.2 Organitzacions no governamentals per al desenvolupament i altres entitats de la societat civil

El paper de la societat civil és un dels punts forts de la Cooperació Espanyola i permet dotar les polítiques i accions de cooperació per al desenvolupament sostenible i d'acció humanitària de capilaritat i impacte. La mobilització ciutadana ha estat clau en l'impuls de la cooperació per al desenvolupament com a política pública des dels inicis de la democràcia. El teixit associatiu de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global és enormement ric i plural i ha avançat a través de les organitzacions no governamentals en complementarietat i coordinació. La unitat en la diversitat és un rept per fer que aquest gran teixit associatiu desplegui tot el seu potencial, col·laborant amb les seves fortaleses en l'aplicació de l'Agenda 2030 a escala global.

La societat espanyola i els països socis coneixen i reconeixen el paper de les ONG en la cooperació per al desenvolupament sostenible, l'acció humanitària i l'educació per al desenvolupament i la ciutadania global i així es reflecteix al text de la Llei 1/2023. El prestigi d'aquestes organitzacions entre la ciutadania és un altre gran valor que les converteix en protagonistes clau del desenvolupament d'aquest nou Pla Director.

Gràcies al nou Marc de Relació entre l'Administració General de l'Estat i les ONGD d'Espanya, es buscarà com a objectiu fonamental impulsar i millorar la qualitat del treball conjunt, amb la

finalitat última d'augmentar l'impacte i l'eficàcia en la contribució a la democràcia, el desenvolupament humà i sostenible, l'eradicació de la pobresa, la promoció de la justícia social i econòmica, la igualtat de gènere, el ple exercici dels drets humans i una transició ecològica justa i respectuosa amb els ecosistemes.

8.1.3 Sector privat empresarial i economia social

Els sectors empresarial i de l'economia social són actors fonamentals per abordar els reptes sistèmics i estructurals de l'Agenda 2030. Per això, en el marc d'aquest Pla Director es fomentaran les aliances publicoprivades i la col·laboració amb empreses i entitats de l'economia social per al compliment dels ODS als països socis de la Cooperació Espanyola i la difusió de bones pràctiques en matèria de sostenibilitat i avaluació preventiva. Entre els àmbits d'aquestes aliances s'inclouran els drets laborals, la defensa del medi ambient, el compliment de les exigències d'avaluació preventiva en matèria de drets humans, amb especial èmfasi en els drets de la infància, la inclusió a l'entorn laboral, la lluita contra l'explotació laboral i el tràfic de persones, la transparència i la mobilització de recursos per a l'assoliment d'objectius de desenvolupament sostenible, d'acord amb les normes espanyoles i de la Unió Europea en aquesta matèria i amb els estàndards internacionals. Igualment, es treballarà amb les xarxes empresarials compromeses amb els ODS dels països socis, les xarxes de l'*UN Global Compact* i els mecanismes com la *Global Reporting Initiative* (GRI) o el Consell Empresarial Mundial per al Desenvolupament Sostenible (WBCSD) que puguin generar efectes d'escala en la integració de la sostenibilitat corporativa, els ODS i els drets humans en els teixits empresarials.

8.1.4 Sindicats

Es fomentaran aliances amb els sindicats més representatius per mobilitzar tot el seu potenci-

al de cara a promoure societats obertes, equitatives i democràtiques en el compliment dels objectius de desenvolupament sostenible i els principis i drets fonamentals al treball als països socis de la cooperació, inclosa l'eliminació de l'assetjament i la violència al lloc de treball.

Una eina clau a l'Agenda 2030 és el paper del diàleg social per abordar els consensos bàsics socials i econòmics promogut per l'OIT, salvarguardar els Convenis Fonamentals del Treball i promoure el treball decent, la igualtat i la no discriminació, la formació i la capacitació i l'eradicació del treball forçós i el treball infantil. Per això, entre els àmbits d'actuació d'aquestes aliances s'inclouran la promoció i la defensa dels drets laborals i sindicals, el treball decent, el reforç dels sindicats als països socis i el foment del diàleg, la concertació social i la participació democràtica de les persones treballadores, així com la lluita contra l'explotació laboral i el tràfic d'éssers humans.

8.1.5 Universitats i centres d'estudis i recerca

Les universitats i els centres de recerca tenen un paper fonamental en la construcció d'aliances per al desenvolupament sostenible, que en els últims anys s'ha reflectit en polítiques de cooperació universitària al desenvolupament basades en la seva singularitat per generar un coneixement transdisciplinari per entendre la complexitat dels processos de desenvolupament sostenible, aportar recerca bàsica i aplicada sobre els processos de desenvolupament i per a aquests, participar en processos de diàleg de polítiques i de cocreació de plans i estratègies entre diversos actors a Espanya i als països socis, executar accions de cooperació tècnica i construir aliances estratègiques per al desenvolupament humà sostenible gràcies a les seves àmplies i estables relacions amb institucions públiques i privades internacionals. Així mateix, les universitats són un actor central en la formació d'una ciutadania social-

ment responsable i compromesa, en integrar el desenvolupament sostenible als currículums acadèmics o dur a terme accions d'educació no formal i incidència política. Per tot això, en el marc d'aquest Pla Director es facilitaran les accions següents:

- Es dissenyaran incentius que permetin reconèixer la recerca sobre el desenvolupament sostenible i la seva aplicació a aliances amb el sector públic, la societat civil, les empreses i per a l'avenç dels ODS als països socis.
- Es fomentaran la generació i la transferència de coneixements experts per al desenvolupament sostenible mitjançant la generació de xarxes de cooperació per al reforç institucional d'universitats sòcies, de programes de recerca amb participació dels països socis, d'assistència tècnica i participació d'especialistes en les tasques de cooperació per al desenvolupament sostenible.
- Es promourà la integració del desenvolupament sostenible en els currículums acadèmics de diferents estudis d'àmbit universitari.
- Es potenciaran eines (beques, ajudes a la mobilitat) per facilitar la recerca, el coneixement i la formació del personal acadèmic i no acadèmic dels països socis.
- Es crearan incentius per a les universitats i centres de pensament que permetin aprofundir en un coneixement de la realitat com a base necessària tant per a l'acció política com per a la cooperació.
- Es fomentarà la cooperació internacional en matèria de promoció de l'accés a l'educació superior de persones en situació de refugi, així com la seva inclusió social i acadèmica i transició al mercat de treball.
- Suport a l'organització de seminaris, impuls de la recerca pròpia i la publicació d'informes acadèmics.

8.2. Suport a les persones al servei de la Cooperació Espanyola

8.2.1 Millora de les capacitats institucionals

La disposició final tercera de la Llei 1/2023 assenyalava específicament els desenvolupaments reglamentaris derivats d'aquests que s'establiran i que marquen els àmbits de millora de les capacitats institucionals de la Cooperació Espanyola. Un d'aquests desenvolupaments correspon al nou Estatut de l'AECID per reforçar les seves capacitats de coordinació, anàlisi, interlocució, programació, disseny i diàleg de polítiques i resposta humanitària. L'AECID disposarà d'autonomia de gestió i flexibilitat pressupostària perquè sigui més àgil, efectiva i s'orienti a la gestió per objectius i resultats, amb un nou organigrama funcional que li permeti una millor integració de les seves funcions de foment, programació, coordinació operativa, gestió i execució i dels serveis comuns o de suport a la resta dels actors de la Cooperació Espanyola. A més, la Llei preveu la revisió de la normativa de subvencions i l'elaboració del nou Reial decret de subvencions i ajudes en l'àmbit de la cooperació internacional, que avanci cap a la desburocratització i una gestió més àgil, transparent i eficaç dels instruments.

Com ja s'ha esmentat, en l'àmbit de la cooperació financera, amb la creació del FEDES s'ha donat un primer pas en la reforma de l'arquitectura del sistema espanyol de cooperació.

8.2.2 Millora de les capacitats humanes

Durant els anys de vigència d'aquest Pla Director es treballarà per augmentar i millorar els recursos humans de l'AGE en l'àmbit de la cooperació per al desenvolupament sostenible. Es revisaran, seguint les directrius de funció pública, els continguts dels temaris d'oposicions dels cossos de l'Administració General de l'Estat, amb la finalitat que incorporin continguts re-

latius a la cooperació per al desenvolupament i l'acció humanitària. A més, amb l'Institut Nacional d'Administració Pública (INAP), es dissenyarà un programa de formació per a funcionaris públics sobre la política de Cooperació Espanyola, l'agenda internacional de desenvolupament sostenible i la construcció d'aliances per avançar en l'Agenda 2030, perquè la política de cooperació la conegui el personal de l'Administració espanyola i es pugui considerar més integralment en el disseny de polítiques públiques d'altres ministeris. Així mateix, es dissenyarà, en col·laboració amb l'Escola Diplomàtica, un programa de formació especialitzat per a personal funcionari del Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació. També es treballarà amb altres centres de formació públics i privats per desenvolupar plans d'estudi amb continguts relatius a la cooperació per al desenvolupament sostenible i l'acció humanitària. Finalment, s'invertirà per millorar les capacitats professionals per tal de tenir presència i incidència en espais internacionals i multilaterals mitjançant perfils tècnics especialitzats en desenvolupament sostenible i l'Agenda 2030.

Una de les eines fonamentals de millora de les capacitats del conjunt del sistema és el nou Estatut de les persones cooperants, que fixarà, entre altres aspectes, els seus drets i obligacions, formació, oportunitats de carrera professional, homologació dels serveis que ofereixen, modalitats de previsió social, accés al sistema sanitari, suport en el terreny i règim d'incompatibilitats.

També és important destacar el paper de la cooperació tècnica com a manera de compartir coneixements i bones pràctiques entre les administracions públiques. En aquest sentit, es treballarà especialment amb els centres de formació de la Cooperació Espanyola. En el Marc del programa Interconnecta, els centres de formació tenen una tradició consolidada i un enorme potencial com a generadors i dinamitzadors de coneixement aplicat i en la cocreació de continguts d'aplicabilitat directa, orientats per la demanda, amb escolta activa i comprensió dels contextos regionals, una ca-

racterística altament reconeixible de la Cooperació Espanyola.

9

SEGUIMENT I RENDICIÓ DE COMPTES

La Llei de cooperació per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global estableix el mandat que la Cooperació Espanyola disposi d'un sistema de seguiment de les seves accions per tal d'assegurar una gestió adequada del cicle de les actuacions i els seus resultats. A la vegada, assenjala la necessitat d'incorporar les accions al sistema de seguiment a través de les seves entitats gestores o executores i delimitar les responsabilitats concretes per a cada agent i els mitjans previstos per atendre-les. Aquest sistema ha d'incloure la informació sobre el seguiment del Pla Director, els marcs d'associació i aliances per al desenvolupament sostenible i els marcs d'associació estratègica amb organismes multilaterals, així com altres documents de planificació, i integrar informació sobre l'aprovació i execució de cada operació i els seus desemborsaments, així com els seus documents de formulació, informes de seguiment i avaluació, amb independència dels actors que les duguin a terme.

El procés de rendició de comptes es considera com un principi d'actuació de la Cooperació Espanyola que consolida la confiança en les institucions i l'apropiació dels processos de desenvolupament i de participació. Per això, és necessari reforçar les capacitats de les institucions públiques per retre comptes a la ciutadania de manera oberta i transparent. Es reforçarà la plataforma InfoODS 2030 per facilitar l'accés a les dades i la rendició de comptes i es promouran actuacions necessàries perquè els actors tinguin capacitats per comunicar les accions i impactes en els ODS de les seves organitzacions. Per això, s'ha treballat de manera conjunta amb diversos actors en el marc d'indicadors de rendició de comptes (IRC) següent:

L'eina de recollida d'informació utilitzada és l'Estadística d'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD) i Altres Fluxos Oficials al Desenvolupament Sostenible (AOTDST/TOSSD) d'Espanya, inclosa al Pla Estadístic Nacional (PEN) 2021-2024 i emparada en la Llei 12/1989, de 9 de maig, de la funció estadística pública. Aquesta estadística permet mesurar amb caràcter anual

tota l'AOD a Espanya. Gràcies a aquesta operació es pot fer el seguiment d'una part del cicle integrat de la política de cooperació, juntament amb la planificació i l'avaluació, i funciona com a vincle entre aquests dos processos. És fonamental per a la supervisió estratègica i la presa argumentada de decisions.

L'elaboració de l'estadística és un macroprocés en què intervenen els actors públics (institucions centrals, autonòmiques i locals) i privats que cada any canalitzen i financen AOD i TOSSD a Espanya. Les dades es registren i consoliden a través de la plataforma info@OD per proporcionar diferents tipus d'informació agregada i de qualitat que permeti, d'una banda, fer un seguiment i verificar el volum real i la naturalesa de l'AOD espanyola i altres fluxos oficials, i de l'altra, permet la possibilitat de fer estudis de recerca relacionats amb temes de cooperació.

Durant els primers mesos d'aplicació del Pla Director es renovarà la plataforma info@OD i es posarà en funcionament la nova InfoODS 2030. Aquesta nova eina augmentarà la capacitat de divulgació, participació i transparència de les dades d'AOD i aportarà una flexibilitat, agilitat i autonomia necessàries a l'hora de dissenyar nous camps, qüestionaris i preguntes per al còmput. A causa de la complexitat detectada en la utilització de la base de dades, durant el període de vigència d'aquest Pla Director, la Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional programarà regularment sessions formatives per a la utilització de la base de dades estadístiques de la Cooperació Espanyola per treure el màxim profit de l'eina en nom de la transparència.

Així mateix, es començaran a recollir els índexs de rendició de comptes (IRC) de la Cooperació Espanyola i a incorporar-los a la plataforma InfoODS 2030, per obtenir més transparència en el procés de planificació, seguiment i avaluació de cada intervenció. Actualment es treballa amb alguns actors que han fet dos exercicis pilots, per ampliar-ho gradualment a la resta d'actors de la Cooperació Espanyola. Per recollir aquesta informació adequada, s'implantarà

el número d'expedient d'intervenció original per a cadascun dels agents, per aconseguir una traçabilitat correcta de les dades. Ja existeix una llista de 35 IRC de la Cooperació Espanyola i una metodologia inicial per al càlcul i la notificació. Aquesta nova manera de retre comptes, més enllà del còmput de l'AOD al qual no substitueix, sinó que complementa, aporta transparència i millora la comunicació cap a grups d'interès clau de la Cooperació Espanyola: opinió pública, mitjans de comunicació, Unió Europea, Nacions Unides, Parlament, etc., i visibilitza l'abast real agregat que les seves intervencions han tingut en el terreny de les xifres pressupostàries tot alineant els resultats i indicadors definits a l'Agenda 2030 (ODS) i el Marc de Resultats d'Europa Global (GERF).

Durant la vigència del Pla Director, es treballarà a millorar la notificació del TOSSD (AOD/NO AOD) ampliant el nombre d'actors implicats i la recollida de més informació a través d'aquesta mètrica.

De la mateixa manera, a partir de les dues operacions pilot per a la recopilació dels IRC, se seguirà una estratègia expansiva perquè augmenti el nombre d'actors que facin notificacions i també es treballarà per automatitzar la recollida d'aquesta informació en relació amb els dos exercicis pilots fets amb la llista d'indicadors definida i la metodologia establerta.

El seguiment de resultats era una de les prioritats establertes al V Pla Director. S'hi va establir un innovador marc de resultats de gestió que permetia fer un seguiment rigorós del que s'ha aconseguit en termes d'eficàcia i qualitat. El Pla Director establirà també un marc de resultats de gestió durant el primer any de vigència, per mesurar els canvis que la Cooperació Espanyola ha de dur a terme a la gestió i els processos, inclosa una representació gràfica de la lògica que conté.

Durant l'últim quadrimestre de l'any, s'elaborarà un informe anual amb les dades enviades al CAD amb el propòsit de fer un seguiment del

Pla Director. En aquest informe es recollirà com a mínim la informació dels desemborsaments relacionats amb les línies de treball, els ODS, les metes i els països receptors. Aquest informe es posarà a disposició dels actors implicats, sota la coordinació de la SECI perquè serveixi de canal de retroalimentació i consens amb aquests.

10 AVALUACIÓ

L'avaluació ha estat històricament un dels pilars fonamentals del sistema de la Cooperació Espanyola, inclosa ja en l'anterior llei de 1998, i no s'ha limitat a servir d'eina de rendició de comptes, sinó com a font indispensable d'aprenentatge i generació de coneixement, fet que ha posicionat la Cooperació Espanyola com a punta de llança en l'avaluació de polítiques públiques. En el context de l'impuls de la Llei 27/2022, de 20 de desembre, d'institucionalització de l'avaluació de polítiques públiques a l'Administració General de l'Estat, l'avaluació de la Cooperació Espanyola s'hi articula mitjançant la Llei 1/2023, article 8. A més, l'Agenda d'eficàcia requereix que aquesta articulació s'estengui als sistemes d'avaluació dels nostres països socis i institucions associades.

A escala internacional, l'Agenda de Torí reconeix el paper central de l'avaluació per impulsar l'Agenda 2030 i l'avenç cap als ODS, que ha de disposar de sistemes d'avaluació robustos. Per la seva banda, la Xarxa d'Avaluació del CAD/OCDE arribarà als 40 anys de vigència i és un dels seus grups de treball més estables i longeus. Tot això indica la rellevància i valoració que el sistema de cooperació internacional per al desenvolupament sostenible atorga a l'avaluació com a instrument indispensable i central en l'aprenentatge i la millora d'aquesta política, de manera que la Cooperació Espanyola ha de seguir aquest camí.

Per això, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, a través de la Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional, continuarà garantint la capacitat d'aprenentatge i transparència de la política de cooperació per al desenvolupament sostenible. Com a mostra del compromís en l'impuls de l'avaluació, la nova normativa preveu la creació de l'Oficina d'Avaluació de la Cooperació Espanyola adscrita a la SECI, que s'encarregarà, de manera independent, de definir el pla d'avaluació de la Cooperació Espanyola, la gestió d'avaluacions estratègiques, la coordinació d'actors del sistema d'avaluació de la Cooperació Espanyola i la representació als fòrums internacionals.

Per aconseguir una política d'avaluació més influent que incideixi més en la millora contínua de la Cooperació Espanyola, la nova Oficina d'Avaluació de la Cooperació Espanyola abordarà les actuacions següents:

- Fomentar la presa de decisions basada en l'evidència, per les següents vies: a) maximitzant la rellevància de les avaluacions, amb més implicació dels que prenen les decisions en la identificació de les necessitats avaluatives per focalitzar els objectius de les avaluacions sobre la informació útil; b) avançant en sistemes de qualitat de les avaluacions i altres productes de coneixement, com metaavaluacions i síntesis, mitjançant l'ús dels enfocaments, metodologies i tècniques més adequats; c) assegurant l'oportunitat de les avaluacions, acompassant-ne la planificació i gestió amb la presa de decisions, agilitzant els temps d'avaluació, posant especial atenció als marcs d'associació i aliances per al desenvolupament sostenible i altres avaluacions estratègiques mitjançant l'estandardització dels processos i metodologies; d) promovent l'aplicació de mecanismes per a l'avaluabilitat de programes o plans estratègics i documents de planificació estratègica que desenvolupin polítiques públiques. Es desenvoluparà per això una iniciativa pilot per a l'avaluabilitat dels instruments de planificació de la Cooperació Espanyola; e) millorant la retroalimentació de les decisions de cooperació multilateral amb la informació de les avaluacions pròpies o d'altres donants o de xarxes; e) avançant en l'avaluació de les prioritats transversals per proporcionar informació sobre el seu grau d'execució; f) alimentant l'anàlisi d'interaccions de polítiques per impacte global sobre la base del principi de coherència de polítiques per al desenvolupament sostenible.
- Reforçar la cultura d'avaluació del sistema de la Cooperació Espanyola mitjançant la millora integral de les competències d'avaluació dels seus actors. Per això es refor-

çaran les capacitats d'avaluació dels actors mitjançant eines metodològiques, formació i iniciatives de coordinació i treball conjunt addicionals a les existents, com accions per avançar en la cultura de l'aprenentatge i la presa de decisions basades en l'evidència i les dades disponibles, que a més reconeixin els esforços d'avaluació. Es treballarà en aquesta línia amb una millor coordinació amb els actors en l'avaluació de les polítiques públiques i l'Agència Estatal d'Avaluació de Polítiques Públiques en serà el principal referent.

- Reforçar la comunicació i l'ús dels resultats de les avaluacions, facilitant l'accés al coneixement generat mitjançant sistematitzacions i ordenació de conclusions, garantint la difusió adequada a cada destinatari i incentivant la presa de decisions a partir de les seves recomanacions, simplificant la resposta de gestió de les avaluacions centralitzades i consolidant el sistema de seguiment.
- Reforçar la planificació de les avaluacions i la rendició de comptes perquè les avaluacions siguin tan estratègiques com sigui possible per al sistema de cooperació, segons els criteris previstos a la política d'avaluació, i en què el Pla Biennal d'Avaluacions articuli i dirigeixi conjuntament aquests esforços.
- Consolidar els avenços en transparència mitjançant la publicació i difusió de totes les avaluacions i anàlisis dutes a terme sobre fons de caràcter públic. Per això, l'Informe Anual d'Avaluació, que es presenta anualment a la Comissió de Cooperació Internacional del Congrés dels Diputats, continuarà sent el pilar central de difusió de les avaluacions. A partir d'aquest, s'articularen la resta de les eines, com la base de dades en línia d'avaluacions InfoODS2030-InfoEval, que facilitarà l'accessibilitat de manera centralitzada als informes finals d'avaluació i a altra documentació de les avaluacions dutes a terme pel conjunt de la Cooperació Espanyola.
- Reforçar la participació a xarxes internacionals d'avaluació de polítiques de cooperació al desenvolupament sostenible que fomenti l'aprenentatge, la retroalimentació i el treball conjunt amb el sistema de la Cooperació Espanyola, especialment, en el marc del CAD-OCDE, de les Iniciatives de l'Equip Europa, les Nacions Unides i de les prioritats de cooperació multilateral de la Cooperació Espanyola. Es procurarà evitar duplicitats, contribuint a iniciatives d'avaluació conjunta com MOPAN i es fomentarà una divisió del treball d'acord amb els avantatges comparatius respectius, fomentant en l'avaluació l'harmonització amb altres donants i la participació dels països socis de la Cooperació Espanyola. Igualment es potenciarà la utilització de sistemes d'avaluació dels països socis i es donarà suport al desenvolupament de capacitats locals a través d'iniciatives com la *Global Evaluation Initiative*.
- Avaluació i revisió de la Política d'avaluació 2013, amb l'objectiu d'analitzar els avenços en els canvis institucionals, organitzatius i de capacitats necessàries per a un desplegament adequat d'aquesta política, que informarà per a l'actualització, mantenint la seva naturalesa de document de continuïtat.

L'avaluació d'aquest Pla Director es farà d'acord amb els principis i altres elements fonamentals de la política d'avaluació de la Cooperació Espanyola 2013:

- Aprenentatge: s'haurà de generar informació rellevant que retroalimenti la presa de decisions.
- Oportunitat: haurà de servir per adoptar mesures correctores durant l'aplicació del Pla Director i prendre decisions per al següent procés de planificació.
- Credibilitat, utilitat i flexibilitat: s'adaptarà a les necessitats informatives dels responsables de la presa de decisions i dels gestors de la política de Cooperació Espanyola, amb

una metodologia robusta, de manera que els resultats i les recomanacions estiguin fundats. Els equips d'avaluació disposaran de tota la informació disponible necessària per a l'avaluació i es reconeixeran les limitacions dels productes de l'avaluació, es reflectiran les diferents visions i es mostrarà una imatge equilibrada de les fortaleeses i debilitats.

- **Eficiència:** s'optimitzaran els recursos disponibles i s'equilibraran els mitjans necessaris per dur-les a terme i l'ús previsible dels seus resultats.
- **Independència:** els processos d'avaluació seran independents de l'àmbit del disseny, la gestió i l'aplicació del Pla Director.
- **Imparcialitat:** l'equip d'avaluació se seleccionarà amb la concurrència deguda, disposarà de coneixements i experiències suficients i no tindrà biaixos.
- **Transparència:** els equips d'avaluació es contractaran segons criteris i procediments clars i establerts i els productes principals es posaran a l'abast i es difondran a totes les parts interessades a través dels mitjans adequats.
- **Participació:** es fomentarà la participació dels actors principals de la Cooperació Espanyola.

El Pla Director se sotmetrà a una avaluació final en què es revisaran els compromisos assumits prenent com a base les dades generades a través del sistema de seguiment, que s'ampliaran als àmbits en què hi hagi necessitats informatives addicionals. L'avaluació final revisarà en profunditat el progrés assolit, a partir de l'anàlisi del marc de resultats de gestió, així com una identificació dels principals riscos detectats i una anàlisi de l'adaptació al context de les previsions dutes a terme pel Pla Director. Es durà a terme durant el seu últim any de vigència i es nodrirà, entre d'altra informació, dels seus infor-

mes de seguiment. Aquesta revisió serà el punt de partida del proper Pla Director.

L'avaluació final es complementarà amb un exercici de síntesi del resultat principals de les avaluacions més rellevants dutes a terme durant el període i d'estudis *ad hoc* a partir dels *inputs* generats durant el Pla Director. L'Oficina d'Avaluació de la Cooperació Espanyola impulsarà aquest exercici i la publicació i la difusió dels seus resultats, per maximitzar-ne la utilització i la presa de decisions basades en les seves recomanacions.

D'altra banda, en el període de vigència d'aquest Pla Director i de cara a l'elaboració de les noves estratègies sectorials, es culminarà el procés ja iniciat d'avaluació de l'estratègia de lluita contra la fam i s'avaluarà l'estratègia de medi ambient i desenvolupament sostenible actual. Així mateix, el 2014 es va dur a terme una avaluació de l'estratègia d'educació per al desenvolupament i, atès el temps transcorregut, es portarà a terme un altre procés d'avaluació que cobreixi el temps transcorregut fins avui, com a pas previ de l'elaboració de la nova Estratègia d'educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global

11

GESTIÓ DEL CONEIXEMENT

La gestió del coneixement (entès com el conjunt d'activitats orientades a la creació, la posada en comú, l'intercanvi i l'aplicació del coneixement necessari per a la millora de l'acompliment) és un àmbit en el qual la Cooperació Espanyola té encara un llarg camí per recórrer, tal com han assenyalat els últims exercicis del *peer review* del CAD. Aquestes activitats no es limiten a la posada en marxa de sistemes d'informació per compartir informació, sinó que han d'incloure activitats de creació de coneixement específic, de reforç de les xarxes d'intercanvi amb tots els actors i de formació per al personal de la Cooperació Espanyola i del conjunt de la societat. El coneixement és l'eina principal per promoure el desenvolupament sostenible. Les institucions i les organitzacions que no aprenen no avancen.

Es considera necessari incorporar mecanismes de gestió del coneixement en la Cooperació Espanyola que tinguin en compte els fluxos bidireccionals de coneixement des dels països socis als actors de la Cooperació Espanyola i viceversa, fomentat aliances i considerant els avenços de la intel·ligència artificial.

Com a resposta, la Llei 1/2023 impulsa la seva execució en considerar-la «indispensable per incorporar els aprenentatges del cicle de planificació, seguiment i avaluació d'aquesta matèria, que contribueixi a generar, organitzar, consolidar, difondre i incorporar el coneixement i la innovació sobre la seva pràctica i resultats». En aquest sentit, la gestió del coneixement s'estableix com a estratègica a la llei i el seu lideratge recau en la SECI, que impulsarà una política de gestió del coneixement de la Cooperació Espanyola (CE) que orienti la seva aplicació al sistema de cooperació, sobre les bases de l'experiència del Programa de Transparència, Comunicació i Gestió del Coneixement de la Cooperació Espanyola i del seu Comitè Interinstitucional de Coordinació i Seguiment. A més, la gestió del coneixement s'articularà al voltant d'un doble model de gestió interna, a la Cooperació Espanyola, i de gestió externa, la qual es dotarà de recursos específics que en garanteixin la sostenibilitat.

GESTIÓ INTERNA

- S'aprofundirà en l'aplicació del model de gestió del coneixement de la Cooperació Espanyola, basat en tres tipus de coneixement: coneixement estratègic en matèria d'agenda internacional, necessitats i context dels països socis, bones pràctiques i lliçons apreses a Espanya i als països socis; coneixement metodològic o instrumental al voltant del cicle de les intervencions; i coneixement procedimental sobre gestió de recursos.
- Generació de coneixement «abans, durant i després»: la gestió del coneixement a la Cooperació Espanyola s'ha d'assentar sobre l'aprenentatge continu al llarg del cicle d'aquesta política. En aquest sentit, s'aprofundirà en sistemes basats en la captació, el processament i la difusió de coneixement rellevant, per aprofitar les lliçons apreses i la vinculació a l'evidència que aporti l'avaluació. Per això, l'ús de mitjans digitals és fonamental per maximitzar el potencial de la gestió del coneixement, com els repositoris de lliçons apreses i bones pràctiques, els sistemes de preguntes i respostes, les plataformes de treball col·laboratiu i d'aprenentatge en línia. Tot això aprofitant els esforços dels últims anys per crear eines, com InfoODS 2030, el Pla de transformació digital del MAEC i el Pla d'acció de la AECID, o l'impuls al Programa de transparència i gestió del coneixement de la Secretaria d'Estat de Cooperació Internacional.
- Xarxes i comunitats de pràctica i innovació: la generació de coneixement s'ha de basar en les persones i la seva experiència i ha de ser aplicable a contextos. És fonamental la formalització de xarxes i comunitats de pràctica al servei de la Cooperació Espanyola. Per això, es garantirà plataformes de col·laboració i comunicació efectives entre les oficines de la Cooperació Espanyola, centres de formació i centres culturals, i entre els departaments i actors de la Cooperació Espanyola, com a aspecte clau de la gestió

del coneixement intern. A més, la posada en comú d'experiències impulsa la innovació en fomentar cercles virtuoses d'aprenentatge. En aquest sentit, s'establiran iniciatives com la creació de laboratoris d'innovació i la generació de productes de coneixement per al desenvolupament i metodologies replicables i escalables rellevants a cada context, aprofitant a la vegada les bones pràctiques existents, com suposa l'experiència dels centres de formació de la Cooperació Espanyola que depenen de l'AECID. Igualment, es treballarà en l'establiment de grups de coneixement, innovació i capacitats. Es tindran en compte els treballs de la *Practitioners' Network for Development*.

Es donarà suport a accions de formació i recerca, desenvolupament i innovació per al desenvolupament sostenible global, de manera directa i en col·laboració amb centres de recerca i universitats, fomentant l'aproximació multidisciplinària dels estudis del desenvolupament. Aquestes activitats inclouran beques d'estudis i mobilitat acadèmica per a estudiants i personal de recerca i posaran atenció tant a la recerca bàsica com a l'aplicada, i a les activitats de transferència, per promoure l'aprenentatge a partir de la pràctica, i encoratjar la innovació en tots els actors del sistema.

GESTIÓ EXTERNA

La gestió del coneixement no s'ha de limitar a la Cooperació Espanyola, sinó que ha d'aprofitar al màxim les sinergies de coneixement transdisciplinari que el desenvolupament sostenible i la solidaritat global requereixen. Així, en aquest període es fomentarà la col·laboració amb universitats i altres actors, públics i privats, en l'estudi, l'anàlisi i la difusió de propostes sobre innovació i eficàcia de les polítiques de desenvolupament sostenible.

● Xarxes de coneixement, recerca i innovació: es reforçaran les capacitats de la SECI per

generar una xarxa científicotècnica per a la generació de coneixement per al desenvolupament sostenible i la solidaritat global entre les universitats, la CRUE, el Ministeri d'Afers Exteriors, Unió Europea i Cooperació, el Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats i les agències de cooperació de les administracions autonòmiques, que garanteixi la generació, la transferència i la difusió del coneixement. Per això, s'inclourà a l'Estratègia espanyola de ciència, tecnologia i innovació 2021-2027 i s'impulsaran iniciatives de recerca orientades a l'impacte i la transformació dels processos de cooperació en el suport a l'aplicació de l'Agenda 2030 als països socis.

● A més, es potenciaran processos que facilitin que el coneixement generat impliqui canvi i transformació dels models d'organització i de gestió dels actors públics i privats, les aliances entre diversos actors i nivells, l'aplicació de fulls de ruta compartits de desenvolupament sostenible, les polítiques i els projectes orientats a l'impacte en desenvolupament i la transformació de les seves accions.

● Igualment, s'aprofundirà en la participació a les xarxes internacionals de coneixement i pràctica en matèria de cooperació al desenvolupament, tant a la mateixa OCDE i al sistema de les Nacions Unides, com en altres iniciatives internacionals localitzades i en què participen els països socis de la Cooperació Espanyola, que facilitin l'escalabilitat del coneixement.

● Educació per al desenvolupament sostenible i la ciutadania global: aquest instrument estratègic ha de ser clau per a la difusió del coneixement generat tant en els seus instruments de gestió interna com externa. Per això, s'articularà en el sistema de gestió del coneixement de la Cooperació Espanyola.

● Obertura i participació pública: la Cooperació Espanyola ha d'escoltar la veu de la

ciutadania global. Per això, es crearan mecanismes de recopilació de comentaris del públic per tal d'informar sobre la seva opinió sobre la política de cooperació al desenvolupament, tant a Espanya com als seus països socis, una eina que es basi no només en la transparència del sistema sinó també en la generació de coneixement. Paral·lelament, la Cooperació Espanyola s'ha de continuar sumant al debat públic, participant en els mitjans i fòrums d'àmbit local i regional, així com organitzant fòrums sobre polítiques per al desenvolupament sostenible, per a la qual cosa s'establirà una planificació.

ANNEX
INDICADORS DE RENDICIÓ DE COMPTES
CONSENSUATS EN EL MOMENT
D'APROVACIÓ DEL PLA DIRECTOR

ODS associat	Codi IRC	Descripció de l'indicador
	iG.1	Nombre de persones beneficiàries (total, dones i homes)
	iG.2	Nombre d'entitats reforçades, capacitades (societat civil organitzada)
1 FIN DE LA POBREZA 	i1.1	Nombre d'organismes que adopten estratègies de reducció del risc de desastres (RRD)
2 HAMBRE CERO 	i2.1	Nombre de persones amb inseguretad alimentària que reben suport/assistència (total, dones i homes)
	i2.2	Nombre de productors que reben suport/assistència (total, dones i homes)
3 SALUD Y BIENESTAR 	i3.1	Nombre de persones que milloren el seu accés a l'atenció/assistència sanitària bàsica (total, dones i homes)
	i3.2	Nombre de personal sanitari capacitat (total, dones i homes)
	i3.3	Nombre de dones i adolescents amb assistència en planificació familiar, drets sexuals i reproductius
	i3.4	Nombre de nens i nenes vacunats (total, dones i homes)
4 EDUCACIÓN DE CALIDAD 	i4.1	Nombre d'alumnes que milloren la qualitat del seu ensenyament (total, dones i homes)
	i4.2	Nombre de professors formats (total, dones i homes)
	i4.3	Nombre d'alumnes que reben una formació professional (total, dones i homes)
	i4.4	Nombre de participants en accions d'Educació per al Desenvolupament (EpD) (total, dones i homes)
5 IGUALDAD DE GÉNERO 	i5.1	Nombre de persones receptores de campanyes d'informació i educació sobre igualtat de gènere (total, dones i homes)
	i5.2	Nombre de víctimes de violència de gènere que han rebut assistència
	i5.3	Nombre de dones alfabetitzades
	i5.4	Nombre d'organismes públics (TO) especialitzats creats/reforçats/capacitats
	i5.5	Nombre d'organitzacions de la societat civil (TR) especialitzades creades/reforçades/capacitats

ODS associat	Codi IRC	Descripció de l'indicador
6 AGUA LIMPIA Y SANEAMIENTO 	i6.1	Nombre de persones amb accés nou o millorat a l'aigua potable (total, dones i homes)
	i6.2	Nombre de persones amb accés nou o millorat al sanejament a les seves llars (total, dones i homes)
7 ENERGÍA ASEQUIBLE Y NO CONTAMINANTE 	i7.1	Nombre de persones que milloren l'accés a l'energia sostenible (total, dones i homes)
8 TRABAJO DECENTE Y CRECIMIENTO ECONÓMICO 	i8.1	Nombre de persones formades/informades sobre condicions laborals, de seguretat i salut laboral (total, dones i homes)
	i8.2	Nombre d'emprenedors individuals que han rebut suport en els seus negocis (total, dones i homes)
9 INDUSTRIA, INNOVACIÓN E INFRAESTRUCTURA 	i9.1	Nombre de microempreses, petites i mitjanes empreses i cooperatives que han rebut suport per a la creació i el desenvolupament dels seus negocis
10 REDUCCIÓN DE LAS DESIGUALDADES 	i10.1	Nombre de persones migrants i desplaçades protegides o que han rebut assistència (total, dones i homes)
11 CIUDADES Y COMUNIDADES SOSTENIBLES 	i11.1	Nombre d'organismes públics (TO) que apliquen mesures o polítiques de medi ambient, mitigació i adaptació al CC
	i11.2	Nombre d'organitzacions de la societat civil (TR) que apliquen mesures de medi ambient, mitigació i adaptació al CC
12 PRODUCCIÓN Y CONSUMO RESPONSABLES 	i12.1	Nombre d'empreses capacitades en pràctiques de consum, producció sostenible i gestió de residus amb el suport de la CE.

ODS associat	Codi IRC	Descripció de l'indicador
13 ACCIÓN POR EL CLIMA 	i13.1	Nombre de persones receptores de campanyes d'informació i educació ambiental i canvi climàtic i DRRo (total, dones i homes)
14 VIDA SUBMARINA 	i14.1	Nombre de km ² d'àrees marines sota protecció o gestió sostenible
15 VIDA DE ECOSISTEMAS TERRESTRES 	i15.1	Nombre d'ha d'àrees naturals protegides, gestionades de manera sostenible o reforestades
16 PAZ, JUSTICIA E INSTITUCIONES SÓLIDAS 	i16.1	Nombre de persones joves (o) vulnerables a la radicalització o violència que participa en espais culturals, sociolaborals i de convivència, així com en la valoració del patrimoni cultural (total, dones i homes)
	i16.2	Nombre de persones en situacions posteriors a un conflicte o de consolidació de la pau, que reben suport en matèria de seguretat, gestió de fronteres, lluita contra l'extremisme violent, prevenció de conflictes, protecció de la població civil i drets humans que es van beneficiar directament del suport de la CE (total, dones i homes)
	i16.3	Nombre d'institucions i actors no estatals que reben suport en matèria de protecció, prevenció de conflictes i drets humans.
	i16.4	Nombre de persones que milloren l'accés a la justícia (total, dones i homes)

**Pla Director de la Cooperació Espanyola per al
desenvolupament sostenible i la solidaritat global
2024-2027**

GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE ASUNTOS EXTERIORES, UNIÓN EUROPEA
Y COOPERACIÓN

cooperación
española